

MÓR VÁROSI ÖNKORMÁNYZAT
KÉPVISELŐ-TESTÜLETE
OKTATÁSI, KULTURÁLIS ÉS SPORT
BIZOTTSÁGA
RÉSZÉRE

Ülés napja: 2025.09.23.
...../ napirend

JAVASLAT
A MÓRI NAPSUGÁR ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJÁNAK
MÓDOSÍTÁSA TÁRGYÁBAN

Az előterjesztést véleményezte és az alábbi szempontok szerint tartalmáért felelősséget vállal:

	Dátum	irodavezető neve, aláírása
szakmai-jogi	2025. szeptember 18.	 dr. Horváth Éva
gazdasági-pénzügyi	2025. szeptember 18.	 Hossó Anita

Az előterjesztés az alábbi döntési javaslato(ka)t tartalmazza:

HATÁROZAT-TERVEZET SZÁMA: 1 DB	
Döntéshozatal rendje: - egyszerű többség	A határozatról értesülnek - Humánügyi Iroda - 1 pld - Móri Napsugár Óvoda -1 pld

Az ülés típusa: nyilvános

Zárt ülés esetében jogalapja:

- Mötv. 46.§ (2) a) ☐
Mötv. 46.§ (2) b) ☐
Mötv. 46.§ (2) c) ☐

Előkészítette:
Humánügyi Iroda

Meghívásra javasolt:

- Szöllősiné Kancz Judit
igazgató
- Négele Helga NNÖM elnöke

A Bizottság elé terjeszthető:

.....
dr. Taba Nikolett
jegyző

JAVASLAT
a Móri Napsugár Óvoda pedagógiai programjának módosítása tárgyában

A nemzeti köznevelésről szóló 2011.évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Nkt.) 26. § (1) bekezdése, valamint a 83. § (2) bekezdés g) pontja alapján az igazgató a köznevelési intézmény pedagógiai programját a nevelőtestület bevonásával készíti el és a fenti alapidokumentumot a fenntartó hagyja jóvá.

Mór Városi Önkormányzat Képviselő-testületének az önkormányzat szervezeti és működési szabályzatáról szóló 5/2015.(IV.1.) önkormányzati rendeletének 1. melléklet 20. sora alapján az Oktatási, Kulturális és Sport Bizottság átruházott hatáskörben jóváhagyja a dokumentumot.

Az alapidokumentum módosítására az alábbiak miatt került sor:

- a német nemzetiségi nevelés szabályozásának aktualizálása a jogszabályi háttérnek megfelelően
- az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012.(XII.17.) Korm. rendelet módosításainak átvezetése
- egyéb, kisebb pontosítások az aktuális változásokhoz igazodva

Az óvoda igazgatója fentiek alapján előkészítette az alapidokumentumot (egységes szerkezetben mellékletként csatolva). A változásokat piros betűszínnel jelöltük.

A Német Nemzetiségi Önkormányzat Mór Képviselő-testülete 2025.09.23-án 14 órakor kezdődő soros ülésén tárgyalja a Móri Napsugár Óvoda Pedagógiai Programjának módosítását.

A fentiekre tekintettel az alábbi határozat-tervezetet terjesztem a T. Bizottság elé:

HATÁROZAT-TERVEZET

Mór Városi Önkormányzat Képviselő-testületének Oktatási, Kulturális és Sport Bizottsága – Mór Városi Önkormányzat Képviselő-testületének az önkormányzat szervezeti és működési szabályzatáról szóló 5/2015.(IV.1.) önkormányzati rendelete 1. melléklet 20. sora alapján – átruházott hatáskörében eljárva a határozat mellékletét képező szövegtartalommal a Móri Napsugár Óvoda Pedagógiai programját jóváhagyja.

Mór, 2025.09.18.

Dr. Taba Nikolett
jegyző

határozat-tervezet melléklete
melléklet a .../2025.(IX.23.) határozathoz

2025.

Móri Napsugár Óvoda

PEDAGÓGIAI PROGRAM

OM: 029852

Tartalom

1. Pedagógiai Program bevezetésének jogszabályi háttere.....	4
1.1. Az intézmény adatai.....	5
1.2. A mi óvodánk.....	5
2. A program célfejezete.....	7
2.1. Óvodai nevelés pedagógiai alapelvei:.....	7
2.2. Gyermekkép:.....	8
2.3. Óvodakép:.....	9
2.4. Óvodánk küldetésnyilatkozata.....	10
2.5. A nevelésünk céljai – az óvodai nevelésben alapelv.....	10
3. A program rendszerábrája.....	12
4.1. Pedagógiai tevékenységünk elvei.....	13
4.2. Nevelési feladataink.....	14
5. A nevelés keretei.....	15
5.1. Teljes körű egészségfejlesztés, egészséges életmód alakítása.....	15
5.2. A fejlődés jellemzői óvodáskor végén.....	23
6. Az érzelmi-, erkölcsi- és értékorientált közösségi nevelés és szocializáció biztosítása.....	24
6.1. A bátorító nevelés elvei a felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek kapcsolatában:.....	31
7. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.....	32
8. Óvodai élet megszervezésének elvei.....	36
9. A program tevékenységkerete.....	40
9.1. A népszokások a vidámság, az egészséges életöröm és hétköznapi bölcsesség kifejezői. Esztétikai minőségük a humor, az ironia.....	40
9.2. Ünnepeink, jeles napjaink.....	41
10. Német nemzetiségi kétnyelvű nevelés.....	44
10.1. A fejlődés jellemzői.....	48
10.2. Deutsche nationalitäre Zweitspracherziehung.....	49
10.3. Multikulturális nevelés.....	54
11. Program tevékenységformái.....	55
11.1. Játék.....	55
11.2. A fejlődés eredménye az óvodáskor végén.....	64
12. A tevékenységekben megvalósuló tanulás:.....	65
12.1. Alapelvek a tanulási folyamatok értékeléséhez:.....	68
13. Verselés, mesélés.....	69
13.1. Dramatikus játékok.....	73
13.2. A fejlődés jellemzői:.....	73
14. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc.....	75
14.1. Fejlődés jellemzői:.....	81
14.2. Gyermektánc.....	83
15. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka.....	85
15.1. A fejlődés eredménye az óvodáskor végén.....	89
16. A mozgás, mozgásos játékok.....	90
16.1. A fejlődés eredménye az óvodáskor végén:.....	99
17. A külső világ tevékeny megismerése.....	100
17.1. A fejlődés eredménye az óvodáskor végén.....	105

17.2. Környezeti és egészségnevelési program környezeti és egészségügyi nevelés szempontjai	107
18. Munka jellegű tevékenységek.....	110
18.1. A fejlődés eredménye az óvodáskor végén.....	112
19. Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése	114
20. Gyermekvédelmi munka az óvodában.....	130
20.1. Tevékenységeink a szociális hátrányok enyhítésére:.....	136
20.2. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések.....	137
20.3. Fejlődési ütemében eltérő gyermekek nevelése.....	138
20.4. Tehetségnevelés, tehetségfejlesztés:	139
21. A partnerkapcsolatok rendszere és azok működése.....	142
21.1. Pedagógiai kapcsolatok.....	142
21.2. A nevelést segítő kapcsolataink	146
21.3. Speciális kapcsolataink	146
22. A program erőforrásai.....	150
22.1. Személyi feltételek.....	150
22.2. Tárgyi feltételek	153
23. Dokumentumok rendszere	155
24. Érvényességi rendelkezések	157
25. Legitimációs záradék	Hiba! A könyvjelző nem létezik.

1. Pedagógiai Program bevezetésének jogszabályi háttere

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
229/2012. (VIII.28.) kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
363/2012. (XII.17.) kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól
1997. évi XXXI. törvény a gyermekvédelemről és gyámügyi igazgatásról
Az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
15/1998. (IV.30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
26/1997. (IX. 3.) NM rendelet az iskola -egészségügyi ellátásról
277/1997. (XII. 22.) Korm. rendelet a pedagógus -továbbképzésről, a pedagógus -szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről
149/1997. (IX.10.) kormányrendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról
Az óvoda hatályos Alapító Okirata
2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról
401 /2023. (VIII.30.) Korm.rendelet a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023.évi LII.tv. vh-ról
Nevelőtestületi határozatok

Pedagógiai hitvallásunk:

*„... A korai nevelés a legfontosabb.
Amit az ember gyermekként lát, az segíti egész életében,
hogy a jó felé orientálódjék.”*

/Brunsztvik Teréz: Napló 1846./

1.1. Az intézmény adatai

Az intézmény hivatalos elnevezése:

MÓRI NAPSUGÁR ÓVODA

Az intézmény címe és elérhetősége:

8060 MÓR, CSERHÁT U. 35.

Tel. Fax.: 06 22 407-326

e-mail: ovoda@morinapsugarovoda.hu

Web: www.morinapsugarovoda.hu

Móri Napsugár Óvoda

Az óvoda fenntartója:

MÓR VÁROSI ÖNKORMÁNYZAT

A fenntartó címe és elérhetősége:

8060. MÓR, SZENT ISTVÁN TÉR 6.

Tel.: 06 22-560-802

e-mail.: morph@mor.hu

Web: www.mor.hu

Az intézmény adatai:

Törzskönyvi azonosító száma: 364834

OM azonosító: 029852

Az alapító okirat száma: 6/1981.(II.11) sz. határozat

Iksz: 1/2052-2/2015.

Az alapítás időpontja: 1981.03.0

1.2. A mi óvodánk

Óvodánk 1981-ben létesült, a 70-es években épült lakótelepen, családi házas városrész szomszédságában, a Vértes hegység "lábánál". Hat óvodai vegyes életkorú csoportunkba százötven férőhelyen foglalkozunk óvodásaikkal. Csoportjaink esztétikusak, barátságosak, jól felszereltek. Játszóudvarunk tágas, szép zöld övezetben számos mozgásfejlesztő játékkal, játszóházakkal biztosítja a minél tartalmasabb szabadtéri programokat.

HELYI NEVELÉSI PROGRAMUNK, az „ÓVODAI NEVELÉS a MŰVÉSZETEK ESZKÖZEIVEL” ALTERNATÍV PROGRAM adaptációja – a KOMPETENCIA ALAPÚ ÓVODAPEDAGÓGIA ELMÉLETÉVEL és GYAKORLATÁVAL ÖSSZHANGBAN valósul meg.

Sajátos arculatunk alapja a szeretet, a befogadás, az esélyteremtés, az egyéni, differenciált fejlesztés, amelyhez biztonságot nyújtó személyi és tárgyi környezetet teremtettünk.

Pedagógiai Programunk biztosítja a gyermekek sokoldalú, harmonikus személyiségfejlesztését. Bízunk abban, hogy óvodásaink e gyorsan változó világban életre szóló élményekkel, sok ismerettel, erős érzelmi többlettel, a művészetek iránti fogékonysággal, környezettudatos magatartással rendelkeznek az óvodáskor végére.

A gyermekek életének megszervezése az óvodában egészséges, esztétikus környezetben történik. Óvodánk a gyermekek érdekeinek és jogainak figyelembe vételével olyan szolgáltatásokat biztosít, amelyek a szülők igényeire épülnek, ill. a gyerekek személyiségét több irányból fejlesztik / pszichológiai- logopédiai ellátás, zenei képességfejlesztés, néptánc, fejlesztő foglalkozás, színház, hagyományőrzés, mozgásfejlesztés, hittan, német, ill. angol nyelv, kirándulások stb. Minden óvodapedagógus főiskolai végzettségű, a nevelőmunkát gyermekszerető, gondos dajkák segítik.

Óvodánkban három munkaközösség működik:

- a nemzetiségi óvónőké, - akik a hagyomány és a kultúra átörökítését segítik
- az esztétikai, - akik zenei, irodalmi élménynyújtáshoz adnak szakmai háttérrel,
- és a fejlesztőpedagógiai team – akik sérült és részképesség zavarral küzdő gyermekek nevelését segítik.

Naponta munkálkodunk azon, hogy a családokkal jó együttműködést alakítsunk ki, a nevelőpartneri viszony építése érdekében, hogy óvodásaink boldog gyermekkorát tudjuk biztosítani.

2. A program célfejezete

2.1. Óvodai nevelés pedagógiai alapelvei:

- a) *A gyermeket – mint fejlődő személyiséget – szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg.*
- b) *A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodának kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet **töltenek be.***
- c) *Az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére kell irányulnia, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával-, oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben **és.***
- d) *az óvodás gyermek tapasztalatait, érzelmeit, vágyait tevékenységein keresztül fejezi ki, ezért a gyermeki tevékenységnek a teljes nevelési időben érvényesülnie kell.*

Programunk alapelve:

- Szeretetteljes, biztonságérzetet adó, érzélem gazdag óvoda megteremtése, ahol a gyermekközpontúság úgy jelenik meg, hogy
- gyermeki tartást, önállóságot, s ebből az önállóságból fakadó
- egészséges öntudatot, kibontakozási és önmegvalósítási lehetőséget ad a gyermeknek.

Minden gyermek a saját képességrendszerének figyelembe vételével nevelhető, fejleszthető, nevelik, fejlesztik a társas kapcsolatok, az óvoda összes dolgozója.

Ezért a felnőttek tetteikkel sugározzák a feltétel nélküli szeretetet, s azt, hogy

**„Tisztellek Téged, fontos vagy nekem, csakis Rád figyelek,
és segítek Neked, ha szükséged van a segítségemre.”**

Minden gyermek ismerje és tudja meg értékeit, de azt is érzékelje, hogy mik a hiányosságai. Ezt fogja fel természetesen, minden lelki feszültség nélkül.

A művészeti tevékenységeket előtérbe helyező óvodai nevelésünk, a gyermekek közép-pontba helyezését és az óvoda nevelési funkciójának kiteljesítését tekintő alapvető feladatának, melynek mottója: Csak tiszta forrásból!

2.2. Gyermekkép:

1. *Az Alapprogram az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.*
2. *A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások - **beleértve a spontán és tudatos nevelő hatásokat is** - együttesen határozzák meg. E tényezők **hatásainak** következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakozásában a gyermekeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, **önmagához képest fejlődjön**, és meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.*

Célunk: A gyermekek alapvető jogainak és szükségleteinek figyelembevételével olyan szeretetteljes nevelés biztosítása – az eltérő fejlettség elfogadása mellett -, melynek következtében a gyermekeink rendelkeznek az alábbi tulajdonságokkal:

- Vidámak, tudnak nevetni, felfedezni, csodálkozni,
- Érzelmileg gazdagok, kiegyensúlyozottak,
- Figyelmesek, segítőkészek embertársaik iránt; együttműködőek,
- Kreatív gondolkodás jellemzi őket, érdeklődőek,
- Kitartóak, önállóak,
- Testileg edzettek.

2.3. Óvodakép:

1. Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.

2. Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit (óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő), a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei.

3. Az óvodai nevelés célja az, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).

4. Az óvodai nevelésben alapelv, hogy:

- a) a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi;*
- b) a nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását;*
- c) az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.*

5. Az óvodai nevelés az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodik:

- a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről;*
- a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról;*
- a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységekről, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető játékról;*
- e tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség tartalmakról, emberi értékek közvetítéséről;*
- a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezet-ről.*

6. A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, a nemzeti identitás erősítését, a nemzetiségi hagyományok átörökítését,

a nemzetiségi gyermekek nyelvi nevelését és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

7. A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.

2.4. Óvodánk küldetésnyilatkozata

A Móri Napsugár Óvoda Közössége elkötelezett a gyermek egyéni sajátosságainak megismerésére, tiszteletben tartására, a másság elfogadására. Törekvésünk, hogy az óvodánkba járó gyermekek örömteli, boldog és élményekben gazdag kisgyermekként élhessenek meg. Bátorítással, szeretettel fordulunk minden gyermekhez, egyéni igényeinek és fejlettségének megfelelő bánásmódban részesítjük őket. Megsegítjük a lassabb ütemben fejlődőket, lehetőséget biztosítunk a tehetségigéretnek kibontakozásának. A Móri Napsugár Óvoda olyan óvoda kíván lenni, mely mindig a gyermekek mindenek felett álló érdekeit védi és támogatja, hogy minden gyermek megélhesse a boldog óvodáskort.

2.5. A nevelésünk céljai – az óvodai nevelésben alapelv

- *Az óvoda a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény, amely a gyermeket fokozatosan, de különösen az utolsó évében az iskolai nevelés-oktatásra készíti fel.*
- Az óvodások nyugodt, élmény gazdag, harmonikus fejlődésének elősegítése, érzelmeik kibontakoztatása, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével.
- A gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, és bizalom övezz;
- Segítjük a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását;
- Célunk a gyermeki személyiség komplex fejlesztése, mely magába foglalja az értelmi képességek fejlesztése mellett a gyermek önmagához, és a különböző közösségekhez való viszonyának fejlesztését is.
- Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés – valamennyi tevékenységi forma keretében valósuljon meg.
- Komplex élmények biztosításával erős érzelmi kötődés kialakítása a gyermekek és a művészetek között.

- *Közösségi életre történő felkészítés, értékorientált közösségi nevelés megvalósítása.*
- Szociális hátrányok enyhítése, a gyermekek esélyegyenlőségének segítése.
- A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek.
- A szülő, gyermek, a pedagógus együttműködése, az együttnevelés erősítése.
- Kompetencia alapú pedagógiai fejlesztés, környezettudatos magatartás alapozása.
- Egészségnevelési és környezeti nevelési elvek beépítése.
- Tehetségnevelés, tehetségfejlesztés.
- A gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben részesül a szakértői bizottság javaslatára – BTMN, SNI – akkor a gyermek számára az óvoda a szakértői bizottság által javasolt fejlesztéseken túl, a tankötelezettség teljesítésének megkezdéséhez szükséges értelmi, testi, lelki és szociális érettség elérésére irányuló, az óvodai nevelés időkeretébe ágyazott célzott foglalkozásokat biztosít.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése.
- A gyermekek legyenek alkalmasak az iskolai életmódra.
- A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését, és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét. Az óvodai nevelésbe szervesen épüljön be a nemzetiségi nyelvi nevelés, a nemzetiség kultúrájának és nyelvének ápolása és a hagyomány ismerete.
- A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.
- Gondoskodunk: a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről. A testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról. A gyermeki közösségben végezhető sokszínű - az életkornak és fejlettségnek megfelelő - tevékenységekről, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető játékról. E tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségterületekről, emberi értékek közvetítéséről; a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről

3. A program rendszerábrája

A program célja, feladata

Pedagógiai tevékenység elvei

A fejlődés jellemzői az óvodás életszakasz végére

A nevelés keretei

**Az egészséges életmód
alakítása**

**Az érzelmi nevelés és
társas kapcsolatok**

A tevékenység keretei:

- Nemzeti és nemzetiségi hagyomány – ápolás, népszokások
- Anyanyelvi, értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása
 - Nemzetiségi nyelvi nevelés
 - Multikulturális nevelés
 - SNI gyermekek nevelése

A program tevékenység formái:

- Mozgás, mozgásos játékok
- A külső világ tevékeny megismerése
- Munka jellegű tevékenységek
- Verselés, mesélés
- Játék, játékba integrált tanulás
- Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
- Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka
- JÁTÉK
- A tevékenységekben megvalósuló tanulás

A program kapcsolatrendszere

Család

Bölcsőde, iskola, alkotók,
zeneiskola, közművelődési
intézmények

4.1. Pedagógiai tevékenységünk elvei

Az inkluzív pedagógia elveinek megfelelően

- Minden gyermeket értéként kezelünk, fejlesztünk, befogadunk.
- Pedagógiai intézkedéseink igazodnak a gyermekek személyiségéhez, igényeihez, jogaihoz.
- Az óvoda valamennyi dolgozója modell értékű viselkedésével alapozzuk a szociális tanulást, különös tekintettel a beszéd és az érzelmek szerepére, a kulturált viselkedés alapjaira.
- Építünk a nemzeti és nemzetiségi kultúra és hagyomány által közvetített értékekre, azok védelmére. Biztosítjuk a német nemzetiségi nyelvi nevelést, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.
- Befogadjuk a hazájukból, hazánkba érkező gyermekeket természetes nyitottsággal, és sokoldalú segítségnyújtással. Biztosítjuk jogaikat az anyanyelv használatára, segítjük a magyar nyelv elsajátítását, eligazodásukat, úgy, hogy önazonosságukat megőrizhessék, hagyományaikat ápolhassák /népviselet, tárgyi értékek/
- Megértjük az egyének közötti eltéréseket, a másságot. A fizikailag, szellemileg vagy szociálisan hátrányos helyzetű gyermek kapja meg a számára nélkülözhetetlen, speciális gondoskodást, elfogadását, befogadását, differenciált fejlesztést minden tevékenységben.
 - Különleges gondoskodással fordulunk azok felé a gyermekek felé, akik nem teljes családban nőnek fel, akiknek családjában nincs, vagy alig van meg a létfenntartáshoz szükséges anyagi feltétel.
 - A nevelői etika minden intézményi dolgozó sajátja kell, hogy legyen.

4.2. Nevelési feladataink

Az óvodai nevelés általános feladatai

*Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi, lelki és **értelmi fejlesztése**. Ezen belül:*

- a) az egészséges életmód alakítása,*
- b) az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés,*
- c) az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.*

Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. Ezen belül az óvodai nevelés feladata:

- a) a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;*
- b) a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;*
- c) a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;*
- d) az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;*
- e) életvezetési készségek fejlesztése, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodó képességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz. Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához;*
- f) a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet **megteremtése**;*
- g) a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;*
- h) megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.*

Általános nevelési feladataink:

- Az óvodások testi, lelki, szellemi szükségleteinek kielégítése az erkölcsi – szociális, az esztétikai, és az intellektuális érzelmek differenciálódásának segítségével. A közösségi életre való felkészítése.

- A szociálisan hátrányos helyzetben lévő gyermekek differenciált fejlesztése, fejlődésük elősegítése.
- Cselekvésbe ágyazott tapasztalatszerzéssel, felfedezéssel, kulcskompetenciák fejlesztésén alapuló készség-és képességfejlesztés.

5. A nevelés keretei

5.1. Teljes körű egészségfejlesztés, egészséges életmód alakítása

Célja: az óvodában eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi – lelki jólétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, mindennap rendszeresen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

Feladata: A teljes körű egészségfejlesztés olyan folyamat, amelynek eredményeképpen, a végzett tevékenységet, a gyermekek és a szülők részvételét úgy befolyásolja, hogy a gyerekek egészségi állapotának kedvező irányú változását idézze elő.

Mindennapos működésben kiemelt figyelmet kell fordítani:

- Az egészséges táplálkozás
- Mindennapos testnevelés, testmozgás
- A testi és lelki egészség fejlesztés,
- Baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás
- Személyi higiénia
- A gyermeket veszélyeztető okok – együttműködés a gyermekjóléti szolgálattal

Lelki egészség fejlesztés célja:

Elősegítse a kiegyensúlyozott pszichés fejlődést, támogassa a gyermek a környezetéhez történő alkalmazkodást, felkészítsen, és megoldási stratégiákat kínáljon a környezetből érkező ártalmas hatásokkal szemben, így csökkentve a káros következményeket, továbbá pozitív hatást gyakoroljon a személyiséget érő változásokra.

Óvodapszichológus feladata:

- A gyermek személyiségfejlesztése, lelki egészségvédelme, nevelő munka hatékonyságának segítése.
- Egyéni vagy csoportos foglalkozások keretei között közreműködik a gyermek beilleszkedését, társas kapcsolatait, teljesítményét növelő intézkedésekben.

- **Megszervezi:**
 - pszichológiai jellegű szűrővizsgálatokat, amelyek képességvizsgálatok, szociometriai vizsgálatok, beilleszkedési, magatartási nehézségek megelőzésére irányuló vizsgálatok.
 - Mentálhigiénés preventív feladatok ellátása.
 - Az egészségfejlesztéssel kapcsolatos pszichológiai témájú feladatok.
 - Kiemelten tehetséges gyermek tehetséggondozása.
 - Szűrések, vizsgálatok, tréningek, egyéni és csoportos tanácsadás- gyermekek, szülők, pedagógusok számára.
 - Szakmai minőségbiztosítás érdekében kapcsolatot tart az oktatásért felelős miniszter jogszabályban kijelölt, az Országos Iskolapszichológiai Módszertani Bázis feladatait ellátó intézménnyel.
 - Együttműködik a Pedagógiai Szakszolgálattal.

Az egészséges életmód alakítása

Célunk:

A gyermekek egészségének megőrzése, az egészséges életvitel igényének alakítása, testi fejlődésük elősegítése.

Feladataink:

- A gyermekek személyre szóló gondozása, testi szükségleteik, mozgásigényük kielégítése.
- Egészségük védelme, óvása, megőrzése, edzettségük biztosítása.
- A fejlődéshez szükséges egészséges, esztétikus környezet megteremtése, szokások alakítása és annak védelme.

A gyermekek gondozása, testi szükségleteik, mozgásigényük kielégítése:

A gyermekek óvodai felvétele után megkezdjük az ismerkedést a gyermekekkel, amelynek kezdete az összevont szülői értekezlet. Arra törekszünk, hogy tapasztalataink és az anamnézis felvétele járuljon hozzá a gyermekek jó megismeréséhez, az egyéni eltérések felfedezéséhez. Gondozásunk alapvető feltétele az óvónő – dajka és a gyermekek közötti, elfogadó – megértő, tapintatra és türelemre épülő kapcsolat. Fontos, hogy tiszteletben tartsuk a

gyermeknek a családból hozott egészségügyi szokásait, toleránsak legyünk az esetleges rossz szokásokkal kapcsolatban. Ezek kiiktatására nagy türelmet, hosszú időt kell biztosítanunk. Elengedhetetlen, hogy a csoportban dolgozó felnőttek között egység legyen a szokásalakításban.

Az óvónő az óvodai felvételi után készítsen a gyermekekről anamnézist. Elsősorban a gyermekek testi szükségleteinek feltárására helyezze a hangsúlyt. A testi szükségletek, kielégítése alapozza meg a gyermekek jó közérzetét, ami minden egyéb tevékenység végzéséhez szükséges.

A növekedés, fejlődés üteme minden egyes gyermeknél másképpen alakul. Ezért folyamatos megfigyeléssel, - testsúly, testmagasság, láb, kéz stb.,- összehasonlító mérésekkel segítse az egyéni sajátosságok feltárását.

A gyermekek gondozásának záloga az óvónő és a gyermekek meghitt, megértő viszonya, a természetes testközelség megléte. A gyermekek attól fogadnak el gondoskodást, akik őszinte, hiteles viselkedéssel közelednek hozzájuk, és tapintatot, elfogadást közvetítenek. Ilyen feltételek mellett ismerhetők meg a gyermekek igényei, családból hozott szokásai.

Az óvónő a fokozatosság betartásával törekedjen arra, hogy a gyermekek egyre önállóbban elégítsék ki szükségüket. Az önálló testápolás, étkezés, öltözködés szervezettségét az óvodába lépés pillanatától biztosítsa az óvónő. A *befogadás* ideje alatt minden gyermekkel, a dajkák bevonásával együtt végezze a teendőket, hogy megtanulhassák a testápolási szokások sorrendjét. Az egy csoportban dolgozó óvónők, dajkák bevonásával állapodjanak meg a szükségleteket kielégítő szokások pontos menetében az azonos gyakoroltatás érdekében.

Táplálkozás

- A fejlődés egyik feltétele a **táplálkozás**. A gyermekek a napi háromszori étkezéssel tápanyagszükségletük 3 /4 részét az óvodában kapják.
- Az egészséges táplálkozás érdekében minden délelőtt friss gyümölcsöt vagy zöldséget fogyasztanak a gyermekek.
- Tálalókonyhánk lévén óvodánkban nincs meghatározó szerepe az étkeztetés alakulásában. Ennek ellenére folyamatosan figyelemmel kísérjük a megfelelő mennyiségű és minőségi ételek biztosítását.

- Az étkezési szokásokat az óvónő úgy alakítsa ki, hogy minél kevesebb várakozási idő maradjon, jól szervezetten, lehetőleg a folyamatosság módszerével éljen.
- A szülőket tájékoztatjuk az óvodai étrendről a hirdetőtáblán.
- A gyermekeknek különböző étkezési szokásaik vannak. A felnőttek ismerjék meg a szülők segítségével ezeket, és kellő toleranciával fogadják el a kezdeti étvágytalanságot, válogatást. Később ösztönözzék a gyermekeket, de ne kényszerítsék az ételek elfogyasztására.
- Az ebéd kivételével folyamatosan étkeznek a gyerekek.
- Kulturált étkezési szokásokat alakítunk ki.
- Biztosítjuk, hogy a nap bármely szakában ihassanak óvodásaink, ezért az egész nap folyamán jellel ellátott pohár álljon a gyermekek rendelkezésére.

Testápolás

- A testápolás a gyermekek tisztaságigényének kialakítását szolgálja.
- Az óvónő a gyermekek testápolása közben teremtsen interakciót, hogy a gyermekek kívánsága, kérése alapján tudjon segíteni.
- Ezen a téren is nagy különbségek mutatkoznak a gyermekek között. Az óvodai és a családi gondozási szokások összehangolása segít az azonos elvek betartásában. Különös gonddal védje a gyermekek érzékszerveit. A bőrápoláshoz, fogmosáshoz, hajápoláshoz, az orr tisztán tartásához, a WC használatához a felnőttek teremtsék meg a feltételeket úgy, hogy a gyermekek fokozatosan, önállóan végezhesék ezeket a teendőket.
- Nyári időszakban az udvaron tartózkodás, napfürdőzés során kiemelt jelentőségű az egyéni érzékenységnek megfelelő UV sugárzás, valamint a szúnyog és rovarcsípés elleni védelem.
- Szokásokat, szabályokat következetesen betartatjuk.
- Beszélő környezet megléte segíti a gyerekek tájékozódását.

Öltözködés

- Mindenkinek legyen váltó, illetve igény szerinti játszóruhája.
- Időjárásnak megfelelő öltözködésre nagy figyelmet fordítunk.
- Beszélő környezet megléte segíti az öltözködés sorrendiségének elsajátítását.

Mozgás

A mindennapi **szabad mozgás** nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek. A gyermekek a természetes nagymozgásokat, mozgáselemeket egyénileg gyakorolják a sokféle mozgásfejlesztő eszközön.

Emellett a néhány percig tartó szervezett mozgásos tevékenységek jól szolgálják a gyermekek mozgáskoordinációjának fejlesztését.

Fontosnak tartjuk, hogy gyermekeink évszaktól függetlenül minél több időt töltsenek a szabad levegőn mozgással, edzéssel. Gyakoriak a séták, kirándulások, a szabadban történő tapasztalatszerzési lehetőségek.

A rövid ideig tartó, szervezett mikrocsoportos séták is hozzájárulnak a gyermekek mozgásszükségletének kielégítéséhez.

Baleset megelőzés:

- Balesetmentes tárgyi környezet biztosítása.
- Szokások, szabályok megismertetése, alkalmazása, ébrentartása.
- Baleset esetén gondoskodunk a gyermek szakszerű ellátásáról, a szülő értesítéséről.

Pihenés

- A gyermekek alvásiigényének egy részét az óvoda elégíti ki. Az alváshoz tiszta levegőre van szükség, ezért lefekvés előtt alapos szellőztetéssel teremtjük meg a feltételeket. A nyugodt pihenés feltétele a csend, bizonyos nyugalom. Elalvás előtti mesélés, és az azt követő altatók dúdolása kondicionáló reflexként hat.
- Ha lehet, minden alkalommal éljük át az altató hatására kialakult szendergés állapotát. A gyermekeknek különböző az alvásiigénye. Egyórás nyugodt pihenés után az óvónő tegye lehetővé, hogy a nem alvó (5-6-7 éves) gyermekek felkelhessenek, és csendes tevékenységet folytathassanak.

A gyermekek egészségének védelme, betegségmegelőzése, edzettségének biztosítása:

Az óvodában megbetegedett gyermeket gondozza a felnőtt mindaddig, míg szülei meg nem érkeznek. A fertőzések terjedését a gyakori szellőztetéssel, edzéssel, megfelelő öltözködéssel, külön törölköző használatával igyekezzenek gátolni.

4-5 éves korban kialakuló alakváltozás, a hirtelen növekedés gyakran okoz hanyag testtartást. A szervezett mozgásos tevékenységek, különösen a prevenciós fejlesztő tornák, a mozgási igény kielégítése segít a gerinc deformitások megelőzésében. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermek lábtartása javítható. A tartási rendellenességek prevencióját csoportszinten végezzük, indokolt esetben külön csoportot szervezünk a korrekcióra.

A gyermekek egészséges életmódját úgy lehet biztosítani, ha mindennap edzési lehetőségük van. Erre legtöbb alkalmat a szabadban tartózkodás biztosít, mely növeli a gyermekek ellenálló képességét.

Ezért mindennap - ha lehet kétszer is - tartózkodjanak a szabadban.

Mozgásszükségletük kielégítése érdekében az óvónő szervezzen napi kocogó-futó lehetőségeket. Pl.: kezdhetjük a délelőtti levegőzést szervezett kocogással.

A gyermekek meghatározott futópályán önmaguk döntsék el, mennyit futnak. A felnőttekkel végzett rendszeres kocogások, futások ösztönzően hatnak rájuk, és fokozzák a szív jó vérellátását, a rugalmasságot, állóképességet.

A gyermekek a víz edző hatását is érezzék meg az óvodában. Jó idő esetén, az óvoda udvarán pancsoljanak, zuhanyozzanak.

Lehetőség szerint a 5-6 -7 éves gyermekeknek uszodalátogatást szervezünk illetve bekapcsolódunk az Úszó Nemzet Programba. Mindennapos edzési lehetőséget biztosítunk a gyermekek számára ellenálló képességük növelése érdekében. Esős idő kivételével mindenkor lehetővé tesszük a szabad levegőn való tartózkodást, egyéb tevékenységet /rajzolás, festés, bábozás, étkezés, pihenés/.

Változatos, egyenetlen terepen gyalogtúrát teszünk, különösen ősszel – tavasszal, kihasználva a szőlőhegyek és a Vértes hegység adta lehetőségeket.

Télen szánkózunk, csúszkálunk.

Ingergazdag környezet biztosításával, sokoldalú és megfelelő intenzitású fejlesztést biztosítunk a gyermekek egészségének védelme érdekében.

A gyermekek fejlődéséhez, fejlesztéséhez szükséges egészséges környezet biztosítása:

Az óvoda feltételrendszere befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának szintjét. A gazdag tárgyi környezet, ha megfelel az egészségügyi előírásoknak és esztétikus, nyugtató hatású színharmóniát áraszt, jó alapot ad az óvodai-nevelőmunkához.

Óvodánk jó feltételekkel rendelkezik az egészséges életmódra neveléshez. Tárgyi környezetünk esztétikus, az egészségügyi előírásoknak megfelel. Az óvoda legfontosabb fejlesztési tere az óvodaudvar. Az udvar akkor tölti be funkcióját, ha a gyermekek szinte egész napjukat kint tölthetik. Két csoportonként meghatározott udvarrészen alakítottuk ki a játszóhelyet. A mozgásfejlesztő eszközök különböző típusú mozgásokhoz adnak lehetőséget. Minden udvarrész rendelkezik homokozóval. A labdás játékokhoz megfelelő nagyságú terület áll a gyermekek rendelkezésére. A betonozott részen változatos, szabadban végezhető tevékenységeket végezhetnek.

Az óvoda udvarán a gyermekek énekes - dramatikus játékokat játszhatnak és bábozhatnak.

Az udvaron tartózkodás ideje alatt is biztosított a gyermekeknek a víz ivás.

Az óvoda épületét a nevelési, fejlesztési feladatok megvalósításának figyelembevételével esztétikusan rendeztük be.

Csoportszobáink többfunkciósak, így alkalmasak tartalmas játéokra, pihenésre, étkezésre, mozgásra, az elmélyült kisebb csoportok zavartalan játékára és egyéb tevékenységre.

A csoportszoba barátságossá, otthonossá, esztétikussá tétele az ízlésközvetítés miatt, valamint a gyermekek jó közérzetének biztosítása miatt is fontos. A természetes világítás kihasználása céljából az ablakot szabadon hagyjuk, csak olyan függönyt használunk, ami nem veszi el a fényt.

A mozgásos tevékenységeket mindig nyitott ablaknál végezzük. Erős napsütés ellen a csoportszobát világos függönnyel vagy árnyékoló használatával védjük.

Az óvónők a többféle tevékenységekhez alakítanak ki elkülönített csoportszoba részeket.

Mesesarkot, ami a személyes perceknek, napi meséléseknek, dramatikus játékoknak ad színteret. Van olyan sarok vagy csoportszoba rész, ahol a gyermekek összegyűjthetik a mikrocsoportos séták alkalmával talált „kincseket”.

Az **öltözőkben**, mosdókban megteremtettük az önállóság, a higiénia, intimitás feltételeit. A folyamatos napirenddel a várakozás mérséklődik, biztosítjuk az egyénhez igazodó szükséglet kielégítését. Az öltözőben a szülők részére elhelyeztünk hirdetőtáblát, ahol havi időszakokra lebontva tájékoztatást kapnak a csoportról, programokról.

A **mosdóban** megfelelő méretű eszközök segítik a szükségletek kielégítését. Minden gyermeknek van elkülönített törölközője, fésűje, ívós pohara.

A gyermekek által használt helyiségekben **vizuális jelek** segítsék a szokások beidegződését. A „kuckóban”, mikro csoportos egyéni fejlesztésekre, pszichológus foglalkozásaira és a szolgáltatások lebonyolítására /hittan, angol / van lehetőség.

Az **„ovi-galériában”** kiállított művészi alkotások,- a műalkotásokkal történő állandó kapcsolat megléte - a gyönyörködést, rácsodálkozást egyaránt szolgálják még a szülőknek is.

A környezet védelméhez és megóvásához szükséges szokások kialakítása:

- Ápolják a csoportszoba, ill. udvar növényeit.
- Az óvónővel vagy dajkával gondozzák az akváriumot.
- Ne szemeteljenek.
- Védjék a belső – külső környezetet, eszközöket, játékokat.
- Takarékoskodjanak a vízzel.
- Szerezzenek ismereteket, tapasztalatokat a
TŰZ, VÍZ, FÖLD, LEVEGŐ témakörökben - kísérletek során.
- Kiemelt feladatunknak tekintjük a környezetvédelmi szokások megerősítését, (pld. édes víz gazdaságos használata, csapok elzárása; folyékony szappan használata, csoportszoba rendszeres levegőztetése, levelek összegereblyézése, papír, valamint a hasznosítható anyagok gyűjtése..).

A gyermekek fejlődését, fejlesztését segítő kapcsolatok

Speciális gondozó, prevenció és korrekciós testi – lelki nevelési feladatok ellátása a szülőkkel együttműködve;

Az alábbi szakemberek, intézmények segítségével:

- Pszichológus
- Logopédus
- Fejlesztő gyógypedagógus
- Szociális Alapszolgáltató Központ szakemberei
- Fejér Megyei Pedagógiai Szakszolgálat szakemberei

- 1-es típusú diabétesssel élő gyermekek ellátása A szülő írásbeli kérelmére fogadjuk az óvoda ellátási körzetében élő 1-es típusú diabétesssel élő gyermekeket. Ellátásukba a legalább érettségi végzettséggel rendelkező, az OH által előírt képzést elvégzett, erre felkért munkatársak kapcsolódhatnak be.
- A fokozott kockázatú allergiás betegséggel diagnosztizált gyermekek, egészségének megőrzése Különös gondot fordítunk az allergiás gyermekek egészségének megóvására. A szülőkkel együttműködve, a szükséges információk megosztásával szervezzük a gyermekek óvodai életét, óvjuk az érintett gyermekeket a számukra veszélyes allergénekkel való találkozástól. Munkatársaink az óvodaorvos segítségével felkészültek a rendkívüli helyzetek kezelésére is.

5.2. A fejlődés jellemzői óvodáskor végén

- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, azokat helyére teszik.
- Zsebkendőjüket önállóan használják.
- Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan töltenek vizet, vagy más folyadékot a kancsóból.
- Készségszinten használják a kanalat, villát, jártasak a kés használatában.
- Esztétikusan terítenek, kulturáltan étkeznek. Étkezés közben halkán beszélgetnek.
- Teljesen önállóan öltöznek. A ruhájukat ki – begombolják, cipőjüket befűzik, kötik.
- A ruhájukat esztétikusan, gondosan összehajtva a polcukra teszik.
- Környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani.
- Ügyelnek saját külsőjükre, melyben megjelenik a szépre, ízlésre törekvése.

Sikerkritériumok:

- A testápolási, öltözködési, étkezési szokásokat mindenütt szimbólumokkal erősítjük meg, hogy a gyermekek önállóan kontrollálni tudják tetteiket.
- A gyermekek önállóságát teszi teljessé, hogy az óvodai élet egészébe biztosítjuk az étkezéshez az önkiszolgálást, ezzel erősítjük, hogy a gyermekek a saját szükségleteiket számukra legmegfelelőbb tempóban elvégezzék. Sikerkritérium az esztétikus

terítés, a magabiztos, önálló eszközhasználat és az elfogyasztandó ételszükséglet pontos felmérése.

- Az óvoda külső esztétikus környezetének nevelőtestületi szintű megtervezése, a csoportok egyedi jegyeinek megteremtése a színek, formák, textúra eszközeivel.
- A gyermekeknek mindennap biztosítjuk a szabad mozgás lehetőségét.
- Mindennap megszervezzük a kocogó – futó programot.
- 5-6-7 éves gyermekeknek biztosítjuk az úszás- vízhez szoktató programot.
- A pihenéshez friss levegőt, anyai szeretetet, gondoskodást, a szendergő állapot megteremtéséhez halk altatódalok dúdolását, 5-6-7 éves korban a differenciált pihenés lehetőségének megteremtését biztosítjuk.

6. Az érzelmi-, erkölcsi- és értékorientált közösségi nevelés és szocializáció biztosítása

Az óvoda családias, bizalmat közvetítő, szeretetteljes légköre ösztönöz és hatással van a gyermek érzelmi kötődésének alakulására.

1. Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Mindezt szükséges, hogy

a) a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék;

b) a gyermek és az óvoda alkalmazottai, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze;

c) az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek;

d) az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.

2. A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfenntartásának, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása.

3. Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

4. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű szerepet tölt be.

5. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

1. **Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.** Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel – az óvodai **nevelés** egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

2. Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra –, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

3. **Az értelmi nevelés további feladatai:** egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség) fejlesztése, valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

Erkölcsei – szociális érzelmek alakításának feladatai:

- Érzelmi biztonságot nyújtó, közvetlen, szeretetteljes, nyugodt, befogadó családi légkör megteremtése.
- Olyan óvodai élet megszervezése, melyben sok a közös élmény, a közös tevékenység. A közös együttlétek, közösen végzett munka öröme, olyan erkölcsi tulajdonságokat erősítenek meg, mint az együttérzés, figyelmesség, segítőkészség, önállóság, önfegyelem, pontosság, szorgalom, kitartás, állhatatosság, szabálytartás, a közösen végzett munka öröme, önzetlenség.
- Biztosított az egyenlő hozzáférés az óvoda által kínált tevékenységekben, szolgáltatásokban.

- Mindennapi testi– lelki edzés lehetősége fejlessze a gyermek erőnlétét, mentális egészségét, alkalmazkodó képességét, testi harmóniájának kialakulását.
- A gyermek – gyermek, felnőtt (óvónő, működést segítő nem pedagógus alkalmazottak)– gyermek viszonyában megmutatkozó pozitív érzelmi töltés, attitűd segítse a konstruktív együttműködő, társas kapcsolatok kialakulását, az egészséges önértékelést és önértékelést. A gyermekek legyenek képesek a környezetükben lévő emberi kapcsolatukban észrevenni a jót és a rosszat.
- Önmaguk és mások szeretetére, tiszteletére, megbecsülésére nevelés.
- A szociális érzékenység és biztonság kialakulása segítse a másság a különbségek elfogadását tisztelettel.
- Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő képességek, megerősítése segítse a barátkozást. Tegye lehetővé, hogy minden gyermek megtalálhassa helyét, szerepét a csoportban.
- Megalapozzuk erkölcsi norma- és szokásrendszerüket.
- A gyermekek ismerjék meg szűkebb és tágabb környezetüket, csoportközi foglalkoztatással, kirándulásokkal, felfedező séták, könyvek, filmek útján.
- Fogadják el a számukra szokatlan megnyilvánulásokat.

Az esztétikai érzelmek alakítása

- Gondozottság igényének kialakítása.
- Harmonikus, esztétikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése.
- Az egészséges, esztétikus környezet biztosítása segítse a szépérzék kialakulását. Az ízlésformálás jelenjen meg az óvoda mindennapjaiban.
- A művészeti tevékenységekhez tapadjanak rácsodálkozási élmények, hogy a gyermekekben az élménybefogadó képesség erősödjön.
- Az esztétikai élmények legyenek alkotói és formálói a gyermek később kialakuló esztétikai értékítéleteinek.
- Alakuljon ki kötődésük szűkebb környezetükhöz, szülőföldjükhöz, (a lokálpatriotizmus érzésének kialakítása).
- Képesek legyenek a tárgyi - emberi - természeti környezetben észrevenni a szépet és a csúnyát.

- A népművészet a program tevékenységi kereteként építi be a hagyományőrzést, a népszokásokat, a jeles napokat.

Az intellektuális érzelmek kialakítása

- Az intellektuális érzelmek megjelenése segítse az érdeklődés felkeltését, a tanulási vágy kialakulását, a szűkebb – tágabb környezet nyitott, érzékeny befogadását.
- A gyermekek kíváncsisága, utánpótlási kedve fejlessze az értelmi képességeket – az érzékelést, észlelést, emlékezetet, figyelmet, képzeletet, gondolkodást, - különös tekintettel a kreativitásra.
- A kíváncsiságot felkeltő tevékenységek során szerzett tapasztalatok folyamatos feldolgozása fejlessze az egyszerű gondolkodási műveletek alkalmazását, ismeretek emlékezetben tartását.
- A meghitt beszélgetések, erősítsék a gyermekek kommunikációs aktivitását, beszélőkedvét, és a gazdag nonverbális képességek megjelenését. Az óvodapedagógusok használják ki a személyes percek a napindító, jó hangulatú beszélgetések megteremtésére.
- Az anyanyelvi nevelés minden tevékenységet hason át, a tervezéstől a gyakorlati megvalósításig.
- Változatos tevékenységeket biztosítunk. A tanulási tevékenységet hassa át a saját élmény és tapasztalat, a megismerési vágy, amelyet sokoldalúsággal, komplexitással erősítünk.
- Az érzelmi alapigények biztosítása – biztonságérzet, szeretetérzet, védettségérzet – segítse a gyermekeket abban, hogy érzéseiket, gondolataikat szóval, mozgással vagy vizuális eszközökkel szabadon kifejezhessék.
- A gyermekek életkorának megfelelő módon változatos formában ismerkedjenek a német nemzetiségi nyelvvel.
- A fejlődési retardáció időben történő felismerése után, találják meg az óvónők saját módszer és eszköztárukban az adott gyermeknek megfelelő fejlesztési lehetőséget, működjenek együtt más szakemberekkel a kompetencia erősödése miatt.

- Érzékeny gondoskodás övezze a valamilyen területen különös fejlettséget, tehetséget mutató gyermeket. Az óvónők találják meg fejlesztés lehetőségét csoporton belül és kívül úgy, hogy közben személyiségük egészséges fejlődése is biztosított legyen.

Érzelmi, szociális nevelés és társas kapcsolatok:

A szocializáció folyamatában az egyéni nevelés célja a gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességének kibontakoztatása a közösségen belül, a közösség normáinak tiszteletben tartásával.

Feladatok:

- Érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes, családi légkör megteremtése a befogadástól az óvodáskor végéig.
- Pozitív töltésű, értékorientált érzelmi kapcsolat megteremtése gyermek – gyermek, felnőtt – gyermek között. Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése a társas kapcsolatok létrehozása érdekében.
- Modellnyújtás az egymáshoz való viszonyulásban, különös tekintettel a sérült, hátrányos helyzetű és migráns gyermekekre. Az emberi különbségek elfogadására nevelés.
- Erkölcsi szociális érzékenység fejlődésének segítése, éntudat alakulása, önkifejezőképesség támogatása.
- Hazaszeretet, szülőföldhöz, való kötődés alapjainak: a szűkebb és tágabb környezet megismerése, rácsodálkozás a jóra, szépre.

Tartalma:

Az érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes, családi légkör megteremtése a befogadástól az óvodáskor végéig:

Az óvodáskorú gyermek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége.

A személyiségen belül az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, szeretetteljes, derűs légkör vegye körül. **Családias légkörben** kialakul a gyermek érzelmi kötődése társaihoz, felnőttekhez egyaránt. Ez olyan alaphangulatot ad, ami kapcsolatteremtése, cselekvésre, játékra ösztönöz. A gyermekek élettere legyen barátságos, otthonos, amit elsősorban az óvónő tervez meg, de adjon lehetőséget arra, hogy a gyermekek ötletei, elképzelései is érvényesüljenek.

Mozoghassanak a gyermekek szabadon a csoportszobában, mosdóban, ezzel is fokozható az otthonosság érzése.

Minden óvodai csoportnak van hagyomány, szokásrendszere, jelképrendszere, szimbóluma, ami sajátos, egyéni színezetű légkört biztosít és mélyíti a gyermekek összetartozását. Az otthonosság érzését segíti elő az is, ha az óvónő minden gyermeknek tároló helyet biztosít, ahová saját játékait, a sétákon gyűjtött „értékeit” teheti.

A gyermek érkezésekor az óvoda folyosóján halk zene segíti a nyugalmat árasztó miliő megteremtését.

A **befogadás** időszaka meghatározza a gyermekek kialakuló érzelmi kötődését az óvodához. Az óvónő a szülőkkel közösen teremti meg a lehető legnyugodtabb feltételeket a gyermekek közösségbe történő beilleszkedéséhez.

Óvodánkban nagyfokú körültekintéssel tervezzük meg a 3-4 éves gyermekek *befogadását*.

A gyermekek szüleikkel együtt ismerkedhetnek már tavasszal, nyáron az óvodával.

Óvodánkban nagyfokú körültekintéssel tervezzük meg a 3-4 éves gyermekek *befogadását*.

Ha lehetséges, minél hosszabb időn keresztül, fokozatos időcsökkentéssel vegyenek részt a szülők ebben a folyamatban. A gyermekeknek a szülői együttlét biztonságot ad, az új környezet elfogadásához, ugyanakkor a szülő megismeri az óvoda belső életét, a gyermekek napirendjét, szokásait. A befogadás során behozhatják a gyermekek azokat a tárgyakat, amelyekhez ragaszkodnak.

A *befogadás folyamatában* a csoport mindkét óvodapedagógusa és csoportos dajka részt vesz, és gondosan előkészíti ezt az időszakot.

A sok érdekes és izléses játék mellett az óvónő személyes kapcsolattal, mesével, ölbeli énekes játékkal, mondókákkal, kedveskedjen a gyermekeknek.

Az idősebb óvodások is lepjék meg a kicsiket egy-egy verssel, mesével, énekes játékkal.

A lefekvésnél az új gyermeket különös szeretettel vegye körül az óvónő. A nyugalmas légkör megteremtése érdekében üljön le közéjük, és altatódalokat dúdolgasson nekik. Az óvónő különös türelemmel, tapintattal, mutassa be a testápoláshoz, étkezéshez használatos tárgyakat. Mutassa meg azok használatát. Már a *befogadás* ideje alatt a tervezett szokásoknak megfelelően végezzék a tevékenységet, amit sok-sok érzelmi megerősítéssel, játékosan gyakoroltasson az óvónő természetesen figyelembe véve a gyermekek egyéni képességeit, tempóját, szokásait.

A **családias légkör** megteremtése elősegíti a gyermekek társas kapcsolatainak alakulását. A közös élmények az óvodáskor végéig biztosítják a gyermekek együttműködését, amiben formálódik egymáshoz való viszonyuk. A gyermekeknek legyen lehetőségük minél többször érdeklődésüknek megfelelő tevékenységet választani, hogy gyakran átélhessék a belülről táplálkozó kedvet, motivációs állapotot. Így egy időben, egymástól függetlenül különböző motivált cselekvések alakulnak ki egyénileg és csoportosan is, ahol a gyermekek képesek alárendelni spontán aktivitásukat a közös tevékenységnek.

Az érdektelen gyermekekre figyeljen oda az óvodapedagógus, hogy mielőbb kiderítse érdektelenségük okát, mert befolyásolását csak így tudja elindítani.

A pedagógiai munkát segítő szakemberekkel történő együttműködés során elősegítjük a nehezen szocializálható, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek hatékony ellátását, nevelését.

A vegyes csoportokban segítsenek abban az óvónők, hogy az azonos korú gyermekek is folytathassanak külön tevékenységeket csoportközi foglalkozások keretében.

Feladatunk az egyéni képességekhez igazodó tevékenységi tartalmak megfogalmazása és megvalósítása.

A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása, az érzelmekre épülő, kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése:

A gyermek pozitív kapcsolata csak úgy alakul ki, ha jól érzi magát a csoportban.

Bizalmuk-biztonságuk kialakulását elősegíti az óvoda felnőtt, - és gyermekközössége.

Ebben kiemelkedő szerepe van az óvónőnek, aki irányítója és egyben társa a gyermekeknek.

A jó nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet, a határokkal együtt.

A határokat úgy célszerű megszabni, hogy az adott korosztály meg tudja felelni az elvárásoknak.

A nevelés akkor lesz hatékony, ha az óvónő az egész csoport előtt álló feladatokat, minden gyerek számára - egyéni sajátosságait figyelembe véve - érthetővé, vonzóvá tudja tenni. A gyermekek neveléséhez először meg kell teremteni a jó kapcsolatot, a szülőkkel, nagyszülőkkel, hogy kellő bizalom alakulhasson ki az együttneveléshez.

Bizalmas kapcsolatban a gyermekek egyéni jellemzőit megismerheti az óvónő, ami elengedhetetlen feltétele az egyéni nevelésnek.

Az óvónő segítse a gyermekeket abban, hogy, elfogadják eltérő képességű társaikat.

Hassa át a közösségfejlesztő pedagógiai munkát az odafigyelés a meghallgatás, a saját érzések elmondása, mások érzésének meghallgatása, elfogadása, hogy a gyermekek örömteli optimizmusa fejlődhessen.

Az óvónő a nevelésben legyen célirányos, elemezze, vizsgálja a gyermekek társas kapcsolatát, viselkedését. Használjon minél több játékos eszközt az egyéni jellemzők kimutatásához.

Az érzelmi nevelés területén az óvodapedagógus működjön együtt a csoportos dajkával, igényelje segítő, tevékeny jelenlétét, kiemelten az egészséges életmód kialakításában, a játéktevékenység irányításában.

6.1. A bátorító nevelés elvei a felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek kapcsolatában:

1. A felnőtt próbálja megérteni, - elsősorban érzelmileg - a gyermeket.
2. Parancsolás helyett igyekezzon kérdezni.
3. A gyermekek mágikus képzeletét vonja be a pozitív szociális kapcsolatok, szokások kialakításába.
4. A felnőtt magyarázatában jelenjen meg a dolgok pozitív oldala.
5. A felnőtt biztosítson a gyermekek tevékenységéhez nagy szabadságot, a határok pontos megjelölésével, a többszöri „határátlépéseknél” vezessen be konzekvenciákat.
6. A felnőtt legyen képes nevelési taktikát váltani, ha egymást követően eredménytelennek érzi a befolyásolást.
7. A felnőtt segítse a gyermekbarátságok kialakulását, formálja úgy, hogy a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak.
8. A felnőtt nevelje a gyermekek érzésvilágát a kialakult konfliktusok feldolgozása során.
9. A felnőtt bátorítson minden gyermeket, hogy a belső elégedettsége, pozitív énképe kialakulhasson. A bátortalan gyermekek nevelésekor a felnőtt minél többször örüljön a kisebb előrelépésnek, fejlődésnek.
10. Az agresszív gyermek lehetőleg ne kapjon figyelmet az agresszivitásán keresztül.
11. A felnőtt-gyermek társalgásában világos, egyértelmű, építő, előreívő megfogalmazás jelenjen meg. A kapcsolatok erősítését szolgálja a beszélőtárs megbecsülése, értékelése,

- a kölcsönös engedmény keresése, melyből mellőzendő a megbántás, hibáztatás, gyakori bírálgatás, kioktatás, kiabálás, panaszkodás, prédikálás.
12. A gyermekek viselkedéskultúráját fejlessze a felnőttek bizalomelőlege és az a szemlélete, ami a sikert észre véteti, és a sikertelenséget segít elviselni.
 13. Tilalom helyett a felnőttek adjanak a gyermekeknek választási lehetőséget, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és változásra képessé váljanak.
 14. A felnőtt használja fel a humort a szeretetkapcsolat kialakításához. A humor a feszültséget feloldhatja, a görcsösséget megszünteti.

7. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja

1. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.
2. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:
 - a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.
 - b) A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.
3. **A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermeknél:**

- a) az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- b) megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- c) a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

4. Az egészségesen fejlődő gyermek:

- a) érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- b) elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

5. Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermekkedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

6. A szociálisan érett gyermek:

- a) egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- b) feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

7. A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.
8. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettség.
9. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Ragaszkodnak óvodájukhoz, felnőttekhez, a társaikhoz és segítik őket.
- A gyermekeknek igényévé válik a viselkedés és helyes cselekvés szokásszabályainak betartása.
- Konfliktus helyzetekben társaikkal egyezkednek.
- Egymást figyelmeztetik a szabályok megszegése esetén.
- A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival, viselkedésükben megjelenik az empátia. A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességében.
- Érdeklődnek társaik, barátaik iránt, ha az óvodán kívül találkoznak, szeretettel köszöntik egymást.
- A csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják.
- Igényükké vált a tevékenységekben való részvétel és együttműködés
- A tevékenységeket türelmesen, a megbeszéltek alapján befejezik, Képesek nyugodtan ülni, figyelmesen hallgatják a felnőttek, gyermekek közléseit.
- Szavak nélkül is értik környezetük jelzéseit, érzéseit.
- A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességeiben.
- Értékelik saját tetteiket, és az eléjük tárt magatartási példákat. Konfliktus helyzetben társaikkal képesek egyezkedni.
- Érvényesítik kezdeményezőképességüket, kinyilvánítják tartósabb érdeklődésüket.
- Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat. Éretté válnak az iskolába lépésre.
- *Kialakul bennük a környezet iránti szeretet, tisztelet és óvás igénye.*

A fejlődés jellemzőiből meghatározott sikerkritériumok:

- Az óvoda a gyermekek befogadásánál különös hangsúlyt fektet a családi, szeretetteljes, nyugodt, élmény gazdag óvodai élet megéreztetésére.
- Az óvoda kiírásai, nyilvános dokumentumai a szülőket segítik a tájékozódásban.
- *A befogadásban* az óvoda minden dolgozója részt vesz.
A kiscsoportosokról minden nap gondoskodnak, hogy a gyermekek biztonságérzete kialakulhasson. Az óvoda a szülőknél ajánlja az anyás befogadást.
- Az érzelmi nevelés fontos eleme a reggeli érkezés, amikor halk zene várja a szülőket, gyermekeket.
- A gyermekek fogadása fizikai kontaktusba (simogatás, ölbe vevés, elbeszélgetés) ágyazott személyes percek.
- A művészeti programmal működő óvodában minden gyermek tudja, ki hiányzik, kinek kell üzenni, s ha valamelyik gyermek sokáig beteg, - levelet írnak.
- Az óvoda közösen kidolgozott szociális, erkölcsi szabályok szerint neveli a gyermekeket. *(Etikai Kódex)*
- *Az alkalmazotti közösség modell értékű kommunikációra és bánásmódra törekszik.*
- Az óvoda összes dolgozója alkalmazza a bátorító nevelés 14 pontját.
- Minden csoport kialakítja a környezetéhez jól illeszkedő jelképeit, szimbólumait, hagyományait, beépíti a jeles napokat, ünnepeket, hogy ezzel is fokozza a gyermekek összetartozását.
- Az otthonosság érzetének megerősítését szolgálja a „gyermekkincseknek” biztosított tároló hely, ahová a gyermekek a személyes tárgyaikat összegyűjthetik.
- *Az óvoda féléves rendszerben méri a gyermekek társas kapcsolatát, egyéni fejlődési ütemét az oviKRÉTÁBAN.*

8. Óvodai élet megszervezésének elvei

Az óvodai élet megszervezése

1. A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos **tevékenységek** tervezésével, szervezésével valósulnak meg. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.
2. A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi, **amely igazodik a gyermekek motiváltságához, aktivitásához és a változó környezethez.** Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, **a játék kitüntetett szerepe. A napi- és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.**
3. Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást, **nevelést segítő** munkatársakkal.
4. **Az óvodai élet megszervezése során törekedni kell a személyes interakciókra, élőlávás mese és közösségi játékelmény biztosításával.**
5. Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják. Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.
6. **A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó – amennyiben az infrastrukturális adottságok lehetővé teszik, külön térben szervezett – iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.**
7. **A tanköteles korú, de az óvodában nevelkedő gyermekeket a 6. pont alkalmazása során tanköteles korukat megelőző nevelési évben járónak kell tekinteni.**
8. **A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumban az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében.**
9. **A gyermekek fejlődésének vizsgálata céljából a tanköteles kor betöltésekor nevelési évben diagnosztikus mérési rendszer alkalmazható.**

Hetirendünk:

Az óvodapedagógusok szabadon alakítják azzal a kitéttel, hogy a testnevelés önálló napot igényel, a csoportok közötti egyeztetés miatt.

Ugyancsak összehangolást kívánnak a csoportközi foglalkozások és a gyógytorna szervezése.

A gyerekek számára párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységeket szervezünk /játék és differenciált sajátos fejlesztés kötött – kötetlen tevékenységek/ A tevékenységek között megfelelő arányt alakítunk úgy, hogy a legtöbb időt a szabad játékra fordítjuk.

Az óvodapedagógusok a fedett időt általános és differenciált képességfejlesztésre használják fel:

- Szociálisan hátrányos helyzetű gyerekek, migráns gyermekek, az SNI- s és a BTMN –s gyermekek;
- A 6 évesnél idősebb gyermekek megsegítése, fejlesztése;
- Valamilyen területen különös fejlettséget mutató, tehetséges gyermekek fejlesztése érdekében.

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak kiemelkedő szerepe van. Az óvodapedagógus a dajkával együttműködve, felváltva a különböző helyszíneken /mosdó, öltöző, csoportszoba /és párhuzamosan segítik a gyerekeket, az önállósági szintjükhöz alkalmazkodva - személyes bánásmóddal, kedvességgel, megértéssel, bátorítással, az intimitás biztosításával.

A gyermekek nevelése a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek által történik.

Óvodánk napirendje:

A napi életritmus kialakítása alapvető feltétele a testi-lelki harmónia megteremtésének.

Alapelveink:

- Minden gyermek szükségleteit, egyéniségének különbözőségét tiszteletben tartjuk.
- Minden tevékenységre kellő időt szánunk.
- Nyugalmas, kiegyensúlyozott, jó óvodai életet biztosítunk.

Napirendünk:

- Folyamatos – vagyis minden gyermek szükségleteinek megfelelően választja meg a tevékenységét /étkezik vagy játszik. Figyelemmel vagyunk az eltérő étkezési, pihenési és mozgásigényre.

- Rugalmas – alkalmazkodunk a spontán és értékes helyzetekhez.

Ezt megszakíthatja egyes gyermekek esetében:

- logopédiai foglalkozás, gyermekpszichológiai ellátás
- mikrocsoportos - egyéni fejlesztő foglalkozás
- gyógytestnevelés, preventív torna
- zenei képesség fejlesztés, néptánc, úszás, ovi-foci
- hittan
- Legtöbb időt a szabad játékra fordítjuk
- Elegendő időt szánunk a gondozási tevékenységre, nem sürgetjük a gyermekeket, kivárunk.
- Vannak benne fix pontok, amelyek nyugalmat, biztonságot, folytonosságot biztosítanak /étkezés délben, pihenés, állandó mozgásos tevékenység /

A gyermekek napirendje:

Időtartam:	Tevékenység	
05:30 - 07:00	Szabad játék az összevont csoportban	
07:00 - 10:30	JÁTÉK A CSOPORTSZOBÁBAN VAGY A SZABADBAN Személyes percek, ölbeli játékok Szabad játék, szabadon választott tevékenység Testápolási teendők Folyamatos reggeli Játékba integrált egyéni és mikrocsoportos tevékenységek Iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység Vers, mese, dramatikus játék Rajz, mintázás, kézimunka Ének – zenei képességfejlesztés Környezet megismerése, megszerettetése, tapasztalatok rendszerezése Mozgásos játékok, zenés mozgásos percek A nemzetiségi csoportokban német nemzetiségi nevelés Részképességek fejlesztése egyéni formában Gyümölcs fogyasztás	JÁTÉK
10:30 - 11:45	JÁTÉK A SZABADBAN, VAGY A CSOPORTBAN Mikrocsoportos tapasztalatszerzések, séták, környezet megszerettetése Énekes játékok az udvaron Mindennapi edzés: kocogás, futás, mozgásos játékok, zenés mozgásos percek Munka jellegű tevékenységek Szabad játék	JÁTÉK
12:00 - 13:00	Ebéd Testápolási teendők	
13:00 - 15:00	Altatás mesével, altatódallal, zenével Folyamatos felkelés, csendes tevékenységek Testápolási teendők Uzsonna	
15:00 - 17:30	JÁTÉK CSOPORTBAN, VAGY AZ UDVARON Szabadon választott tevékenység, szabad játék Részképességek fejlesztése, rajz, dalos játék, mozgásos játékok Német nyelvi játékok – a kétnyelvű nemzetiségi csoportokban	JÁTÉK

9. A PROGRAM TEVÉKENYSÉGKERETE

A gyermekek konkrét tevékenységformáit a nemzeti és nemzetiségi hagyományápolás – szokások és a nemzetiségi nyelvi nevelés fogja át.

9.1. A népszokások a vidámság, az egészséges életöröm és hétköznapi bölcsesség kifejezői. Esztétikai minőségük a humor, az ironia.

A hagyományok töltsék be híd szerepüket az ünnepek és hétköznapiak között.

Célunk, hogy adjanak sok közös élményt, pozitív érzelmi töltést a megelőző készülődés során és felemelő végkifejletet. Teremtsenek alkalmat az átélésre, a viselkedéskultúra megjelenítésére, elégítse ki a gyermekek mozgás, játék és önkifejezés iránti természetes szükségleteit, erősítse a valahova tartozás érzését.

Hogy mindez megvalósulhasson és beépülhessen a személyiségfejlesztésbe, az óvónőktől megkívánja az azonosulást, a kötődést, azt, hogy legyen ismeretük a népi kultúra megőrzendő értékeiről.

Városunk természeti és épített környezetének megismertetése, megszerettetése műemlékvédelmi szakemberek, múzeumpedagógusok bevonásával tartott foglalkozások, városismereti séták során.

A tevékenységformában megjelenő tartalom:

Vers, mese, dramatikus játék:

Népmesék, mondókák, közmondások, rigmusok, névcsúfolók, találós kérdések, versek.

Ének, énekes játék, zenehallgatás:

Mondókák, énekes játékok, népdalok, népzene.

Rajz és kézimunka:

Gyöngyfűzés, szövés, agyagozás, mézeskalács sütés.

A környezet tevékeny megszerettetése:

Találós kérdések, népi jóslások, jeles napok, népszokások.

9.2. Ünnepeink, jeles napjaink

Célunk:

Legyenek ezek az alkalmak a gyermekek és a felnőttek számára felszabadult, vidám hangulatú együttlétek.

Az ősz jeles napjai:

- Mihály napi vásár (szeptember 29.)
- Márton nap (november 11.)

A tél jeles napjai:

- Advent (november 30. utáni első vasárnaptól a negyedik vasárnapig)
- Mikulás (december 6.)
- Luca nap (december 13.)
- Karácsony
- Farsang (vízkeresztől hamvazószerdáig)

A tavasz jeles napjai:

- Március tizenötödike, nemzeti ünnepünk
- Húsvét (a tavaszi napéjegyenlőség utáni holdtöltére következő vasárnap)
- Édesanyák köszöntése
- Nagyok búcsúztatása
- Nemzeti összetartozás napja

A nyár jeles napja:

- Péter – Pál napja

Zöld jeles napjaink: 3 – 7 évesek

Cél: a környezet védelmére, megóvására nevelés, a fenntarthatósághoz kapcsolódó szokások kialakítása,

- Állatok Világnapja – a gyermekek ismerkedjenek meg a felelős állattartás, állatgondozás szerepével,
- Víz napja – a gyermekek végezzenek vizes tevékenységet az óvónők együttműködésével, ismerkedjenek meg a víz fontosságával,
- Föld napja - A hozott magokat, palántákat az óvónő segítségével ültessék el a kertben vagy a cserepekben.
- Madarak, fák napja – a gyermekek kiránduljanak az erdőbe, ismerjék meg az erdő élővilágát, szerepét az ember életében,

Mihály nap – 3-7 évesek

Őszi vásár az óvodában. Ismerkedjenek meg a vásár hagyományaival. Tapasztalják meg a társakkal való együtt játszást, együtt tevékenykedés örömét. A „TÉMAHÉT” programjával színesítjük a gyermekek élményszerzését, a TÁMOP 3.1.4. keretén belül.

Tudjanak verset, mondókát, dalt a gyümölcsökről, szőlőről, szüretéről.

Márton nap

A Német Nemzetiségi Önkormányzat programjaihoz kapcsolódva ünnepeljük az óvodában. A gyermekek a meghívott vendégek, szülők számára német nyelvű dalokat, mondókákat, játékokat, német nemzetiségű táncokat mutatnak be, majd a gyerekek a szüleikkel közösen lámpásokat készítenek. Az ünneplést hagyományos, lámpás felvonulás zárja. A nagyobb gyermekekkel meglátogatjuk a Lamberg kastélyban kialakított nemzetiségi szobát, megnézzük a gyűjteményt.

Advent, Mikulás, Luca –nap, Karácsonyi előkészület

Ismerkedjenek az *advent* jelképeivel, készítsenek adventi naptárt, koszorút.

Tudjanak a *Mikulásról* rövid dalokat, mondókákat, verseket

Ismerkedjenek meg a *Luca-napi* népszokásokkal/ kotyolás, búzaültetés,

Luca – naptár készítés az időjárás megfigyelése alapján/

Ismerkedjenek a *karácsonyi népszokásokkal*, süssenek tököst, mézeskalácsot.

Készítsenek mákos gubát.

A népszokáshoz kapcsolódva végezzenek hagyományos kézműves jellegű tevékenységet.

Természetes anyagokat felhasználva / készítsenek asztaldíszet, fenyődíszeket /.

Farsang

Farsangi szokásokkal ismerkedjenek.

Tanuljanak farsangi dalt, mondókát, készítsenek jelmezt, álarcot.

Játsszanak ügyességi játékot, vegyenek részt a csoportszoba díszítésében.

Március 01. Az óvoda születésnapja

Egészség-hét – Szerezzenek tapasztalatot az egészséges ételekről, szokásokról, az egészséges szemléletmód fontosságáról.

Március 15.

Ismerkedjenek meg a magyar jelképeinkkel, szimbólumainkkal, készítsenek kokárdát, zászlót. Hallgassanak Kossuth – nótákat, induló zenéket. Nézegessenek képeket, könyveket huszárokról, katonákról és az akkori öltözködési szokásokról.

Húsvét: 3 -7 évesek

Ismerkedjenek a húsvéti népszokásokkal / locsolkodás, tojásfestés/.

Tanuljanak locsoló verset.

Anyák napja: 3 – 7 évesek

Köszöntsék az édesanyákat meghitt hangulatú versekkel és dalokkal.

Ajándékkészítés.

Nagyok búcsúja az óvodától

Csoportonként meghitt hangulatú mese - vers – dalszöveg ajándékozása a szülőknek.

Búcsúzás az iskolába készülő gyerekektől.

Gyermekehét: 3 -7 évesek

A gyermekek vegyenek részt játékos versenyekben, ügyességi játékokban. Szórakoztató élménynyújtással kedveskedünk a gyermekeknek.

Nemzeti összetartozás napja 06.04.

10. Német nemzetiségi kétnyelvű nevelés

A nevelés feltételrendszere

A gyerekek a családból többnyire nem hoznak német nyelvi tapasztalatot, mert a szülők, nagyszülők nem használják otthon a nemzetiség nyelvét.

Nemzetiségi csoportot akkor szervezünk, ha legalább nyolc szülő azt írásban kezdeményezi. A szülők gyermekük óvodába íratásakor kérhetik, hogy német nemzetiségi csoportba kerüljenek. Az óvodavezető többek között ennek figyelembevételével alakítja a gyermekcsoportok összetételét.

A nemzetiségi kétnyelvű nevelés mindkét nyelv /magyar és német/ fejlesztését szolgálja. A két nyelv arányát az óvodai nevelési év első hónapjában végzett felmérés adatai alapján határozzuk meg. A német kétnyelvű nemzetiségi nevelést az óvodapedagógus a neveléssel lekötött munkaidejének legalább húsz százalékában, de kevesebb, mint ötven százalékában végzi.

A nemzetiségi nyelvi nevelést végző óvodapedagógus német nemzetiségi óvodapedagógus végzettséggel rendelkezik. Folyamatosan biztosított számukra a szakmai továbbképzés.

A német nyelvi nevelést végző óvónők a heti rendbe, napirendbe rugalmasan illeszkedve folytatják a nyelvi nevelést, heti váltott ciklusban. Amikor délelőtti a nemzetiségi óvodapedagógus, akkor a délelőtti folyamán játékba integráltan zajlanak a német nyelvi játékok, illetve hetente egyszer a 4-5-6-7 éveseknek közvetve kötelezően szervezett az ismeretnyújtás. Az óvodapedagógus délutános munkabeosztása során a délelőtti fedett időben szervezi a közvetve kötelező ismeretszerzést, és a délutáni játék időszakában van lehetőség a felnőtt, illetve a gyerekek által kezdeményezett német nyelvi játékokra.

Célja:

Az óvodába járó gyerekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségüknek megfelelően ismerkedjenek meg és sajátítsák el a német nemzetiség nyelvet és kultúrát.

Feladata:

- A gyermekek érzelmi biztonságának megteremtése mellett – figyelembe véve a gyermekek nyelvismeretét – váljon minél teljesebbé a nemzetiség nyelvén folyó kommunikáció.

- Az óvodapedagógus a rendszeresen visszatérő kommunikációs helyzetekkel biztosítsa az utánzáson alapuló nyelvelsajátítást.
- A nemzetiségi kultúrkincsből és az anyanemzet kultúrájából /irodalom, zene, népi játék/tudatosan felépített tematika segítségével az óvodapedagógus változatos módon szervezi meg a nyelvelsajátítást.
- A helyi nemzetiség kultúrájához, életmódjához kötődő hagyományokat, szokásokat a gyermekek életkori sajátosságainak figyelembevételével ismertetjük meg és ápoljuk /a szülőkkel együtt – pl. részvétel a hagyományos Móri Bornapokon, Márton nap közös ünneplése/.
- A nemzetiségi identitástudat megalapozása és fejlesztése a nyelvvel, hagyományokkal kapcsolatos közös élmények segítségével.
- A gyermekek felkészítése a nemzetiségi nyelv iskolai tanulására.

A nyelvi nevelés tartalma

A nemzetiségi nyelvi nevelés legfőbb módja a játékba integrált tanulás, melynek során építünk a gyermek utánzási kedvére, tanulási vágyukra, kíváncsiságukra. A kiválasztott ismeretanyag közvetítése a játékra, játékosságra épül.

A jeles napokon kívül az óvónők a következő témaköröket dolgozzák fel:

Das Leben im Kindergarten- Óvodai élet

A gyerekek megismerik a köszönési formákat: Guten Tag!; Guten Morgen!; Auf Wiedersehen!

Ismerjék meg az udvariassági formákat: Bitte!; Danke schön!; Guten Appetit! stb.

Báb segítségével gyakorolják a bemutatkozást: Wie heißt du?; Ich bin....

Pihenés, alvás előtt az óvónő német nyelvű altatódalt is énekel a gyerekeknek.

Wir spielen- Játsszunk

Az óvónő játékidőben, játékszituációban gyakran megnevezi a játékszereket a nemzetiség nyelvén is.

A Mein rechter, rechter Platz ist leer... kezdetű játék segítségével, vagy kendővel letakart kosárban tapintás alapján felismerve gyakorolhatják a gyerekek a játékeszközök nevét. A játékok elrakását a német nyelvű mondókéval kezdeményezi az óvónő – Herbei, herbei ihr

Leute..., vagy Räumen wir das Spielzeug fort... A rakodás során az óvónő a kérdéseit, felszólításait a nemzetiség nyelvén is megfogalmazhatja, pl: Hilf mir bitte!

Körperteile, Kleidungsstücke – Testrészeink, öltözködés

Mondókák, dalok, dalos játékok és irányított játéksituációk segítségével megismerik a gyerekek a testrészek és a ruhadarabok nevét.

Az évszakok változásához kapcsolódva bővítjük és változtatjuk a megismert ruhadarabokat.

Die Familie – A család

Bábok, ujj-játékok, mondókák, dalok segítségével ismerjék meg a gyerekek a családtagok nevét a nemzetiség nyelvén is. Fényképek nézegetése során, családrajz készítésekor az óvónő gyakran megnevezi a családtagokat németül is modelt nyújtva a gyerekeknek.

Tiere im Hof, im Freien – Háziállatok, erdei állatok

A gyerekek megismerik a különböző állatfajtákat saját élőhelyükön vagy természetfilm, könyvek, képek segítségével. A megfigyelés után ismerjék meg az állatok nevét német nyelven is. Mozgásos játékokkal, memória játék során, kapcsolódó mondókák, dalok segítségével igyekszünk a témával kapcsolatos szókincsüket mélyíteni, bővíteni.

Blumen, Pflanzen im Wohnort – Virágok, növények lakóhelyünkön

Az aktuális évszakra jellemző növények, virágok nevének, színének megismerésével bővüljön a gyerekek ismerete. Rajzolás, színezés, festés és egyéb vizuális tevékenységek során lehetőséget adunk az ismeretek gyakorlására.

Die Jahreszeiten – Évszakok

Ismerjék meg a gyerekek az évszakok jellegzetes jegyeit. Séták, megfigyelések során szituációkhoz kapcsolódva az óvónő a nemzetiség nyelvén mondja el az évszakhoz kapcsolódó időjárás történéseit. Pl: Es regnet.; Es schneit. Stb.

Játékos mozdulatokkal kísért dalok, mondókák segítségével mélyítjük a gyerekek évszakokról szerzett ismereteit.

Ismerjék meg a gyerekek az őszi gyümölcsök német nevét, memória játék készítése és használata során lehetőséget biztosítunk a gyakorlásra.

A téli sportjátékokat utánzó mozdulatokkal kísért beszéddel, énekkel ismertetjük meg.

A tavaszi természet éledését virágok, állatok megfigyelésével, nevének megismerésével érzékeltetjük.

Évszakonként ismerjenek meg egy mesét a gyerekek, amely sok párbeszédet tartalmaz.

A felsorolt témakörök feldolgozásának mélységét az óvodapedagógusok a gyermekek ismeretével, képességeik, készségeik, kompetenciájuknak, fejlettségük figyelembevételével csoportonként határozzák meg. A témakörök feldolgozása során olyan passzív alapszókincs elsajátítására adunk lehetőséget a gyerekeknek, melyet a későbbi nyelvtanulásuk során használhatnak, aktivizálhatnak.

Irányított játékhelyzetek teremtésével a magyar nyelvben zajló tapasztalatszerzést követően dolgozzuk fel a nemzetiség nyelvén a megjelölt témaköröket. Építünk a gyerekek és a nyelvet közvetítő óvónő pozitív érzelmi viszonyára. Az óvodapedagógus modellnyújtó szerepe megköveteli, hogy az általunk közvetített ismereteket minél helyesebb nyelvtaniséggel, ritmussal, zeneiséggel nyújtsuk a gyerekeknek.

Változatos, egyszerű, tudatosan felépített mondatmodellek alkalmazásával igyekszünk megfelelni a modellnyújtó szerepnek.

Törekszünk arra, hogy a gyerekek megértsék a szituációkat és képesek legyenek tájékozódni azokban. A mindennapi tevékenységek során – étkezés, mosdóhasználat, séta, pihenés, mozgás stb. – lehetőséget biztosítunk a nyelv használatára.

Törekszünk a helyi dal és mondóka anyag felhasználására, Márton - nap, gyermekhét és évzáró ünnep részeként jelenjenek meg a német dalok, mondókák és nemzetiségi táncok. Megismertetjük a gyerekekkel a Tralili , a Zillertaler Hochzeitmarsch, Siebenschritt stb. hagyományos tánclépéseit és a zenei anyagát készségüknek, képességeiknek megfelelően. A gyerekek vagy az óvónő kezdeményezésére a „hétköznapiak” során lehetőséget biztosítunk a nemzetiségi táncok gyakorlására.

A zenehallgatás anyagát a nemzetiségi hovatartozás figyelembe vételével választjuk ki.

A Móri Német Nemzetiségi Önkormányzat kiemelt ünnepe a Márton nap. A városi rendezvénysorozathoz kapcsolódva az OVI galériában nemzetiségi kiállítást rendezünk be, melynek

segítségével a gyerekek megismerkednek a német nyelv tárgyi kultúrájával, hagyományos öltözkészékkel.

Az óvodában csoportonként szervezett Márton napi ünnepre meghívjuk a gyerekek szüleit.

A szülők és a gyerekek megismerik St. Márton legendáját és az ehhez kötődő hagyományokat. A gyerekek német nyelvű mondókákból, dalokból, táncokból álló bemutatóval kedveskednek a vendégeknek. A szülők segítségével elkészítik a gyerekek lámpásukat. Nemzetiségi eredetű sütemény felelésével érzékeltetjük egymás segítségének fontosságát.(Márton legendájának emlékére)

Az óvodai ünnepet az épület körüli lámpás vonulással zárjuk. A nagyobb gyerekekkel és szülőkkel részt veszünk a városi lámpás felvonuláson.

10.1. A fejlődés jellemzői

- A családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként kialakul a pozitív érzelmi viszony a német nemzetiségi nyelv és kultúra iránt.
- A 6. 7. év végére nő a szándékos tanulás igénye, szívesen gondolnak a megelőző időszak nyelvi élményeire.
- Szívesen használják a nyelvet. Életkoruknak és egyéni képességüknek megfelelően rendelkeznek olyan szókinccsel, amely lehetővé teszi, hogy a megszerzett ismereteket tudják a nemzetiség nyelvén közvetíteni.
- Ismerjenek a nemzetiség, az anyanemzet kultúrájából merített dalokat, meséket, verseket, mondókákat, és játékokat /esetenként tájnyelven is/. Sokat énekelnek, mondókáznak önállóan kezdeményezve is.
- Közös átélte élmények során tapasztalatokat szereznek és megismerik a mór német nemzetiség hagyományait, szokásait, a tárgyi kultúra értékeit, megtanulják azok tiszteltetését és védelmét képességeiknek megfelelően.
- Óvónői modell utánzása során megismerik a helyes kiejtést.
- Tudjanak tájékozódni a kommunikációs helyzetekben.

Sikerkritériumok

- A mindennapi élethelyzetekben minél teljesebben használjuk a német nyelvet.
- Az irányított játékban sokszínű, kreatív játékkal ismertetjük meg a német nyelvet: dalok, mondókák, történetek, körjátékok, táncok, mesék.
- Ösztönző tanulási környezetet biztosítunk.
- A polcokon mindig találhatók német nyelvű játékok, könyvek, CD-k.
- A gyermekekkel német néptáncot táncolunk, hagyományos süteményt sütünk.
- Az óvodában vannak állandó és időszakos kiállítások a magyarországi német hagyományokhoz kapcsolódóan.
- A népviselethez kialakítottunk egy képgalériát.
- A gyerekek megismerkednek a magyarországi németek szimbólumaival: rozmaring, jellemző színek, minták stb.
- Rendezvényekhez kétnyelvű meghívót készítünk /Márton nap/
- Az óvodapedagógusok számára könnyen hozzáférhetők az önképzést és a szakmai munkát segítő kiadványok.

10.2. Deutsche nationalitäre Zweitspracherziehung

Die Bedingungen der Erziehung

Die Kinder bringen von zu Hause meistens keine sprachlichen Erfahrungen mit, weil die Eltern, Großeltern die Sprache der Minderheit nicht benutzen.

Wenn mindestens 8 Eltern schriftlich bitten, dann organisieren wir nationalitäre Gruppen. Die Eltern haben die Möglichkeit die nationalitäre Gruppe zu wählen. Wenn die Kinder in den Kindergarten eintreten, ermitteln wir ihre Sprachkenntnisse, und dann planen wir die Sprachförderung.

4 Kindergartenpädagoginnen haben die Ausbildung für nationalitäre Spracherziehung. Sie können sich ständig weiterbilden.

2 Wochen lang arbeitet die deutsche nationalitäre Kindergärtnerin am Vormittag, während dieser Zeit läuft die im Spiel integrierte Spracherziehung. Wenn sie am Nachmittag arbeitet, regt sie das Spiel am Nachmittag an. Die 4-5-6 jährigen Kinder haben wöchentlich einmal am Vormittag eine verbindliche Sprachbeschäftigung.

Das Ziel:

Die Kindergartenkinder sollen die Sprache und die Kultur der Minderheiten mit solchen Methoden kennenlernen und lernen, die für ihr Lebensalter und Entwicklungsstand geeignet sind.

Die Aufgaben:

- Wir nutzen viele Anlässe im Kindergartenalltag, mit den Kindern Deutsch zu sprechen.
- Die Kindergärtnerinnen sprechen regelmäßig und bewußt viel mit den Kindern Deutsch, damit sie die deutsche Sprache durch Nachahmen lernen können.
- Wir ermöglichen den Kindern die Begegnung mit Kultur der Ungarndeutschen (Literatur, Musik, Spiele), dadurch plant und organisiert die Kindergärtnerin den Spracherwerb mit abwechslungsreichen Methoden.
- Die Kinder sollen die örtlichen Traditionen, Bräuche der Minderheitenkultur kennenlernen - für ihr Lebensalter und eigenen Entwicklungsstand geeignet (zB.: moorer Weintage, Martinstag feiern wir gemeinsam mit den Eltern).
- Durch gemeinsamen Erlebnisse wollen wir die Identität begründen
- Wir vorbereiten die Kinder auf das Sprachlernen.

Der Inhalt der Spracherziehung

Die nationalitätenspracherziehung läuft meistens im Spiel integriert, bei dem wir auf die Lust zur Nachahmung, zum Lernen und auf die Neugier der Kinder bauen. Den Inhalt der Spracherziehung vermitteln die Kindergärtnerinnen mit spielerischen Methoden.

Das Leben im Kindergarten

Die Kinder lernen die Begrüßungsformen: Guten Tag!; Guten Morgen!; Auf Wiedersehen! Sie sollen die Höflichkeitsformen kennenlernen: Bitte!; Danke schön!; Guten Appetit! usw. Mit Handpuppe sollen sie die Vorstellung üben: - Wie heißt du? – Ich bin ... Beim Einschlafen singt die Kindergärtnerin deutsche Wiegenlieder auch.

Wir spielen

In der Spielzeit, in der Spielsituation benennt die Kindergärtnerin die Spielzeuge oft auf Deutsch.

Mit dem Spiel – Mein rechter, rechter Platz ist leer..., oder mit Tasten erkennen – können die Kinder die Namen der Spielzeuge üben.

Die Kindergärtnerin ruft die Kinder zum Aufräumen mit dem Reim: Herbei, herbei ihr Leute..., oder Räumen wir das Spielzeug fort...

Beim Aufräumen kann sie die Aufforderungen und Fragen auch in der Sprache der Minderheit sagen, zB.: Hilf mir bitte!.

Körperteile, Kleidungsstücke

Mit Reimen, Liedern, Singspielen und durch Spielsituationen lernen die Kinder die Namen der Körperteile und Kleidungsstücke kennen.

Die Familie

Mit Handpuppen, mit Fingerspielen, Reimen, Liedern sollen die Kinder die Namen der Familienmitglieder kennenlernen. Sie schauen Fotos an, sie zeichnen die Familie. Die Kindergärtnerin benennt dann die Familienmitglieder oft, damit gibt sie Modell für die Kinder.

Tiere im Hof, im Freien

Die Kinder schauen Filme, Bücher, Bilder an. Sie lernen die Tiere in ihrem eigenen Wohnort kennen. Sie sollen die Namen der Tiere kennenlernen.

Mit Bewegungsspielen, mit Memorie-Spiel, durch Reime und Lieder vertiefen und erweitern wir den Wortschatz der Kinder.

Blumen, Pflanzen im Wohnort

Die Kenntnisse der Kinder sollen mit den Namen der Blumen und Farben erweitert werden. Beim Malen, Zeichnen bekommen die Kinder Möglichkeiten zum Üben.

Die Jahreszeiten

Die Kinder werden mit den Merkmalen der Jahreszeiten bekannt gemacht.

Sie sollen auf Spaziergänge erfahren und auch hören, was passiert – zB.: Es regnet, es schneit, die Blätter fallen runter, usw.

Die Kenntnisse vertiefen wir in spielerischen Bewegungen, Liedern und Reimen.

Die Kinder sollen die Namen der Herbsfrüchte kennenlernen. Sie basteln Memorie-Spiel, und damit können sie üben.

Durch spielerische Bewegungen lernen die Kinder die Wintersporte kennen.

Im Frühling sollen die Kinder erfahren, dass sich die Natur verändert. Sie beobachten die Tier und die Pflanzen. Sie lernen ihre Namen kennen.

In jeder Jahreszeit sollen sich die Kinder ein Märchen anhören. Das Märchen soll viele Dialoge enthalten.

Die Kindergärtnerinnen planen die Themenkreise mit Hinsicht auf die Gruppe.

Die Kinder bekommen einen solchen passiven Wortschatz, den sie später aktivieren können.

Die Themenkreise bearbeiten wir zuerst auf Ungarisch und danach erarbeiten wir sie auf der deutschen Sprache.

Wir bauen die positive seelische Beziehung zwischen den Kindern und der Kindergärtnerin auf.

Die Kindergärtnerin gibt ein sprachliches Modell. Sie muss darauf achten, mit der möglichst besten Rhythmik und Grammatik zu sprechen.

Die Kindergärtnerin soll einfache, abwechslungsreiche Satzmodelle anwenden.

Wir möchten erreichen, dass die Kinder den Sprachinhalt nach Hören verstehen können.

Bei den allgemeinen Tätigkeiten benutzen wir auch die Sprache: im Waschraum, bei Spaziergängen, beim Schlafen, bei Bewegungen, usw.

Wir benutzen die einheimische Lieder und Reime auch.

Am Martinstag, in der Kinderwoche, an der Abschlussfeier sollen die deutschen Lieder, Reime und Tänze ein Bestandteil sein.

Die Kinder sollen die traditionellen Tanzschritte und Musikstoff kennenlernen zB.: Trariri, Zillertaler Hochzeitsmarsch, Siebenschritt, usw.

Die Kinder haben die Möglichkeit auch alltäglich zu tanzen.

Bei uns ist der Martinstag ein wichtiges Fest. Im OVI Galerie richten wir eine nationalität Ausstellung ein. Dadurch können die Kinder die gegenständliche Minderheitenkultur und die traditionellen Kleidungen kennenlernen.

Die Eltern werden auch zum Martinsfest eingeladen. Die Eltern und die Kinder lernen die Legende von St. Martin kennen.

Die Kinder tragen deutsche Lieder, Reime, Tänze vor.

Mit den Eltern basteln die Kinder Laterne. Sie teilen die Kuchen (zB.: Nussstangl, oder Kwirzedl) miteinander. Dadurch können sie das Erlebnis der Hilfsbereitschaft erleben. Das Fest beenden wir mit Laternenumzug. Die älteren Kinder können mit den Eltern dem städtischen Umzug auch teilnehmen.

Die Entwicklungsstand am Ende der Kindergartenzeit

- Mit Hilfe der Familienerziehung und Kindergartenerziehung bildet sich ein positives emotionelles Verhältnis zu der Sprache und Kultur der Ungarndeutschen.
- Die Kinder mit 6 oder 7 Jahren wollen schon lernen, sie erinnern sich schon gern an die positiven Spracherlebnisse.
- Sie benutzen die Sprache gern. Für ihr Lebensalter und ihre Entwicklungsstand geeignet sollen sie über einen solchen Wortschatz verfügen, mit dem sie ihre Kenntnisse in deutscher Sprache aussagen können.
- Sie sollen auch ungarndeutsche Lieder, Reime, Sprüchelein kennen. Sie singen gern, sie sagen Sprüchelein auch selbstständig gern.
- Durch gemeinsame Erlebnisse bekommen sie Erfahrungen, lernen die Traditionen und Bräuche der moorer Minderheiten kennen. Sie lernen die Traditionen ehren und pflegen.
- Durch Nachahmen des Modelles der Kindergärtnerin lernen die Kinder die richtige Aussprache kennen.
- Sie beginnen die sprachlichen Situationen zu verstehen.
- Die Kinder neigen sich den passiven Wortschatz der Themenkreise an.
- Die Kinder sollen die Sprachsituationen verstehen

Wie wir das erreichen

- Im Alltagsituationen sprechen wir mit den Kindern immer mehr auf Deutsch.
- Im angeleiteten Spiel nutzen wir die Vielfalt kreativer Spiele und Spielformen, um die Kinder mit der deutschen Sprache vertraut zu machen: Lieder, Reime, Erzählungen, Gespräche, Rollenspiele, Kreisspiele, Tänze, Märchen.
- Wir schaffen eine anregende Lernumgebung
- Wir haben auf dem Regal deutschsprachige Bücher, CD-s immer.
- Wir tanzen mit den Kindern deutsche Volkstänze, wir backen traditionelle Kuchen im Kindergarten.
- Wir haben im Kindergarten ständige und wechselnde Ausstellungen zu den ungarndeutschen Traditionen.
- Wir haben eine Bildgalerie mit Volkstrachten eingerichtet
- Die Kinder lernen die ungarndeutschen Symbole(Rosmarin, Farben, Motive, usw) kennen.
- Wir verschicken zweisprachige Einladungen zu unseren Veranstaltungen (Martinstag)
- Die Kindergärtnerinnen können die Fachmaterialien immer leicht erreichen, mit denen sie sich immer weiterbilden können.

10.3. Multikulturális nevelés

Nevelő munkánkat meghatározó alapelvek:

Az intézménybe érkező migráns gyermekek fogadását követően, kiemelten kezeljük a nyelvi fejlesztésüket, a magyar nyelvi kommunikációjuk kialakítását, annak érdekében, hogy a szükségleteiket teljes körűen ki tudjuk elégíteni. Társaiknak lehetőséget biztosítunk arra, hogy a más nemzetből érkező gyermek kultúráját megismerhessék.

11. Program tevékenységformái

11.1. Játék

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék – szabad-képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyermek elemi pszichikus szüksége, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. **A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé.**

1. Az óvodában előtérbe kell helyezni a szabad játék érvényesülését. A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységszervezésben is meg kell mutatkoznia.

2. A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt: a szülő és az óvodapedagógus. Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítővé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. Az óvodapedagógus jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását.

3. A játékhoz megfelelő helyre, **esztétikus** és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, eszközökre, játékszerekre van szükség. Az óvoda és az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportlégkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz, a gyakorló játékokhoz, a szimbolikus játékokhoz, konstruáló játékokhoz, a szabályjátékokhoz.

4. A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült, **kreatív** gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételremltő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együtt játszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

Célunk:

- Szabad képzettársítás elősegítése.
- A gyermekek egyéni vágyainak, ötleteinek kibontakoztatása.
- Sokrétű, tájékozódó tevékenységgé váljon a játék, s a játékba integrált tanulás. A gyermek a játék általa ismerkedjen a külvilággal, önmagával, tegyen szert kompetenciára önmaga kipróbálása által.

- Szabad játék túlsúlyának biztosítása, mely a pszichikumot, a kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenység, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie.
- Az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése.

Feladatunk:

- Biztosítjuk a játékhoz a leoptimálisabb feltételeket.
- A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének gazdagítása a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével.
- A gyermekek beszédképességének fejlesztése a játéksituációkban
- Az óvodapedagógus játéksztító, játékirányító metóduainak alkalmazása
- Segítjük a szűkebb - tágabb környezetből szerzett élmények, benyomások feldolgozását.
- Játékba integrált tanulás során, építünk a gyerekek előzetes tapasztalataira.
- A játék fajták tartalmának, minőségének gazdagítása, egyéni sajátosságok figyelembevételével történik.
- Megteremtjük a tanulást támogató környezetet.
- A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét. A felnőtt bevonható társ, stítító, kezdeményező –utánozható minta.
- A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását stítító anyagokra, játékszerekre van szükség.
- Az óvoda és az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportlégkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játéformákhoz,
 - a gyakorló játékokhoz,
 - a szimbolikus – szerepjátékokhoz,
 - konstruáló játékokhoz,
 - szabályjátékokhoz.
- Kreatív, alkotói légkör biztosítása, ötletek szabad áramlása, alkotó együttműködés.

A játék tartalma

A játékhoz szükséges feltételek biztosítása:

Megfelelő hely:

Az óvodában folyó játék tere a csoportszoba és az óvoda udvara. A csoportszoba adta lehetőségekkel úgy kell gazdálkodnunk, hogy mindenki nyugodtan tevékenykedhessen. Gondolnunk kell játékidőben a más-más tevékenységet folytató gyermekek helyigényeire.

A gyermekek szabadon dönthetnek a játék helyéről, eszközeiről, az óvónő a szabályokat körültekintően választja meg.

A gyermekek ötleteit engedje megvalósulni, ösztönözze az együttműködést.

Segítséggel vagy önállóan alakítsák a játék helyét.

Legyenek a csoportszobában kuckók, sarkok, az egyes játékfajtákhoz nyugalmas hely álljon a gyermekek rendelkezésére.

Alakítsák ki a mesesarkot, élősarkot, állandó helyet a rajzoláshoz.

Játékidő:

Az elmélyült játék kialakulásához minél hosszabb, megszakítás nélküli időt kell biztosítanunk. Ennek érdekében a reggelit folyamatosan bonyolítjuk le.

3-4 éves korban nagyon fontos a minél hosszabb játékidő, mivel ők még többféleképpen belefognak, a játék nem köti le tartósan figyelmüket.

4-5 éves korban a megfelelő hely megtalálásához, a játékszerek kiválasztásához, a gazdag játék kialakulásához kell a zavartalan játékidő, mivel ebben a korban már jól összeszoktak a gyermekek.

5-6-7 éves korban a játékszerek elkészítéséhez, felhasználásához még hosszabb idő szükséges.

Apró, de nagyon fontos figyelmesség az óvónő részéről, hogy ne megbeszélés nélkül, érzéketlenül szakítsa meg a játékot, mert azzal olyan sérelmet okozhat, amely a gyermek kreativitását, aktivitását csökkenti és a kedvét szegi.

A csoportlégkör biztosítása:

A gyermek számára fontos az otthonán kívül eltöltött idő érzelmi töltése, hogy pozitív érzelmi légkörrel telített-e az óvodai légkör, amelyben él. Főként az a lényeges, hogy az óvó-

nő - gyermek között meghitt érzelmi viszony alakuljon ki. Ez az alapja a gyermekek jó óvodai közérzetének.

Fontos, hogy a gyermek szabadon dönthessen, hogy kivel és mivel játszik, milyen helyet választ játékához.

Az óvónő őszinte játéka mély átérzésre serkenti a gyermekeket. Az óvónő törekedjék arra, hogy a nap folyamán sokféle játékot indíthassanak el és szervezhessenek önállóan a gyermekek. Gondoskodjék arról, hogy az állandóan másodrendű szerepeket játszó gyermeknek komolyabb szerepeket juttasson, vagy vegye észre, hogy a gyermek fejlődése szempontjából hasznos lenne, ha egy meghatározott szerepet vállalna a játékban. A magányosan játszó gyermekeket segítse abban, hogy a közös játékba is bekapcsolódhassanak.

Kreativitást kibontakoztató játékeszközök:

A játékirányítás szempontjából nagyon fontos a játékszerek, játékeszközök megválogatása. A játékszerek jelenléte bizonyos fokig motiválja a játék témáját. Ezért az óvónő próbálja meg a gyermek által leginkább kedvelt és kifejezőmódjához közelálló játékszereket felkínálni (bábok, babák, rajzolás, festés, gyurmázás stb.)

A játékszerek legyenek esztétikusak, könnyen tisztíthatók és veszélytelenek. Különböző anyagokból készüljenek és lehessen őket egymással variálni.

A 3-4 éves gyermekek érzelmileg erősen kötődnek a játékszerekhez. Ezért számukra lehetővé tesszük, hogy otthoni kedvelt tárgyaikat behozhassák az óvodába.

A nagyobb gyermekek számára bővítsék a választékot, mert ha a gyermekek mindig ugyanazokkal a játékokkal játsszanak, akkor a játék egyhangúvá, sablonossá válik. *Amenyiben lehetőség van rá, negyedévenként történjen meg az eszközök átcserélése.*

Az a jó, ha a játékeszközöket úgy válogatják össze, hogy azok szerepelhessenek rendeltetésüktől eltérő funkcióban is.

Játékban és a játékon keresztül gyakorolják a nyelvet, a gondolkodást, az együttműködést, a kitartást. Itt élik át a szerepeket, hozzájuk tartozó magatartásmódokat, érzelmeket, attitűdöket. Felfedezés, a megtapasztalás élménye teszi érdeklődővé, nyitottá és probléma érzékenyvé a gyermekeket, mikor saját élményként élik meg egy – egy helyzet megoldását.

A játékkészletet folyamatosan gazdagítjuk, az építményeket lehetőség szerint megőrizzük. A játék nem lehet dísz tárgy, hanem bármikor elérhető, használatba vehető, szabadon birtokolható.

A rendrakást folyamatosan, a szokásoknak megfelelően kezeljük.

A gyermekek szerezzenek minél több tapasztalatot, a természeti, társadalmi környezetből, amely később megjelenhet játékukban.

A játékfajták megjelenési szintjei:

Gyakorlójáték

Legyen módja a gyerekeknek megismerni az eszközök, tárgyak különböző tulajdonságait, mert a véletlen cselekvéshez kapcsolódó „AHA” élmény sokféle felfedezési lehetőséget tartogat számukra. Ez az örömrzés alapot ad a cselekvés többszöri megismétléséhez, amely szinte ritmikusan jelentkezik. Ezek a tevékenységek jól fejlesztik a szem-kéz koordinációt, és erősen hatnak a laterális dominancia kialakulására.

3 - 4 éves korban: A kisgyermek az ismétlések hatására különböző képességeit gyakorolja. Segít a gyermeknek saját testét, közvetlen környezetét megismerni, azon kívül elősegíti az alapmozgások összerendeződésének kialakulását. A gyakorlójátékhoz, olyan mozgásteret és játékszereket, eszközöket, anyagokat kell biztosítani, amelyek a gyermek mozgásigényét és manipulációs vágyát kielégítik. Ezek legyenek egymásba, egymáshoz, egymás mellé rakható műanyag, és fa kockák. Húzható, tologatható, játékszerek, nagyméretű babák, melyeket kedvük szerint öltöztethetnek, vetkőztethetnek.

Az óvónő kísérje figyelemmel a gyermekek halandzsálását, ösztönözze őket újabbak és újabbak elmondására.

Az udvaron is legyen lehetősége a gyermekeknek a gyakorlójátékra.

4-5 éves korban: A gyakorlójáték a babakonyhai játékokból tevődik ki. Az óvónő készítsen a gyermekek segítségével só - liszt gyurmából különböző formákat, amit azután a gyerekek kedvük szerint kevergethetnek, rakosgathatnak. Játsszanak nagyobb méretű magvakkal, termésekkel. Kedvük szerint válogathassanak, rakosgathassanak nagyobb méretű színes gombokat, gyöngyöket és fel is fűzhessék azokat.

A kézimunka, ábrázoló tevékenység során ismerkedjenek a különböző technikákkal, munkafogásokkal.(vágás, ragasztás, gyurmázás, agyagozás, festés). Kedvükre pancsolhassanak, próbálkozhatnak. Legyen húzható, tologatható autók, játékok. Tologassanak babakocsit, öltöztessék a babákat.

Az óvónő kísérelje figyelemmel, hogy a gyerekeknek elegendő helyük és nyugalomuk legyen a próbálkozásokra.

5-6-7 éves korban: Ebben az életkorban is engedni kell a gyakorlójátékot, ha azonban azt vesszük észre, hogy a gyermek kizárólag ezen a szinten van, meg kell keresni az okokat, és át kell segíteni őt ezen a fejlődési fokon.

Szerepjáték:

Az óvodáskorúak legjellemzőbb játékformája.

3-4 éves korban: Kapjon teret a papás-mamás és orvosos játék. Az óvónő vállaljon szerepet, hogy játéka minta legyen a közös cselekvéshez.

Ehhez az óvónőnek biztosítani kell a helyet és az eszközöket. A mindennapi élet tárgyai legyenek jelen a csoportban, mint játékforrási lehetőség.

Olyan szerepjátékokat játsszanak, amelyek egyszerű cselekvéseket és kapcsolatokat tartalmaznak, jellegzetes műveletekkel. Körültekintést igényel az óvónő részéről a csoportszoba kuckósított kialakítása.

4-5 éves korban: Kialakul az együttjátszás igénye, a szerepek felosztása. Az eszközök vonzása miatt ragaszkodnak a szerepekhez. A szerepjáték gazdagítása miatt lényeges óvónői feladat az élmények biztosítása. Az óvónő segítse a gyermeket az elgondolások megvalósításában.

5-6-7 éves korban: Ez a kor a szerepjáték fő színtere.

A közösen átélt élmények hatására kialakul a közös játék. A játék fejlődése érdekében az óvónő keltse fel a gyermekek érdeklődését. Fontos, hogy a kezdeményező és aktív gyermekek értékes vonásait úgy erősítsük, hogy ezzel elkerüljük a nemkívánatos tulajdonságok felerősödését. Az óvónő bekapcsolódása a játékba jó hatással van a csoportok játékára. Fontos, hogy közreműködésével ne zavarja meg a játékot.

A szerepjáték egybefonódhat a konstruáló és barkácsoló tevékenységgel. Az óvónő tevékenyen segítse, hogy a játékhoz szükséges tárgyakat a gyermekek hamar elkészíthessék, hogy az új eszközökkel legyen idejük játszani.

Dramatikus játék, bábozás

A rendszeres, többször ismétlődő meseélmény igazi táptalaja a dramatikus játéknak és a bábozásnak. Az óvodapedagógus, adjon modellt egy – egy szereplő megformálásában.

3-4 éves korban elsősorban a bábú mozgása kelti fel a gyermekek érdeklődését. Legyen a csoportnak kedvenc bábja, akinek szívesen elmondják sikereiket, örömeiket, bánatukat.

5-6-7 éves korban legyenek a gyermekek méreteinek megfelelő bábok és paraván. Ezeket bármikor használhassák.

Az óvónő a gyermekkel közösen készítsen bábokat különböző anyagokból és technikákkal. Megelőző irodalmi élményeiket azok újra felidézésével, újrajátszásával alkothassák újra saját elgondolásuk alapján. Oldott légkörben, kötöttségek nélkül jeleníthessék meg a rövid elbeszéléseket, verseket, dalokat, népmeséket.

Az óvónők, gyerekeknek szerezzenek maradandó élményeket, biztosítsanak állandó jelleggel örömforrást, vizuális élményt a gyermekek számára.

Járuljanak így hozzá ahhoz, hogy a gyermekek önállóan kifejezhessék élményeiket, valamint az esztétikai igényesség fokozásához, a szép beszédhez.

Fokozza a gyermekek kreativitását, élhessék ki szereplési vágyukat, növelje önbizalmukat, nevelje érzelmeiket.

Az óvónők adott esetben éljenek a bábozás terápiás lehetőségével is.

Az esztétikai munkaközösség tagjai folytassák az alkalmakhoz, ünnepekhez kötött bábelőadásokat, mesefeldolgozásokat óvodai szintű élménynyújtást a gyermekeknek.

A tapasztalatszerzés irányítása, az élmények szerepe:

A játék témáját mindig életükből, élményeikből merítik a gyermekek. A környezet sokféle hatásából csak azok lesznek élmények, amelyek belső átéléssel párosulnak.

Ennek érdekében az óvónők feladata:

- A témával hassanak a gyermekek érzelmeire.
- Használják ki a gyermeki aktivitást a téma feldolgozásánál.
- Minél több közvetlen tapasztalatot kell nyújtani.
- Tegyék lehetővé, hogy a tágabb természeti - társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermekek újra és újra a játékidőben is átélhessék.

Az építő - konstruáló játék során a gyermekek élhessék át az alkotás örömét, fejlődjön forma - szín - érzékük, fedezzenek fel ok - okozati összefüggéseket.

A gyakorló játékokat egy magasabb fejlődési szinten felváltják az úgynevezett alkotó játékok.

3-4 éves korban: Ebben a játékfajtában már valamilyen határozott szándék nyilvánul meg. Bizonyos szerepet kap az alkotó funkció **”Én készítettem!”** Az alkotás öröme. Az átmenetet képezi a gyakorlójátékból a konstruáló játékba, amikor a gyermekeknek igénye támad arra, hogy az alkotás megmaradhasson. Az óvónőnek ehhez biztosítani kell egy sarkot vagy egy polcot, ahová elhelyezheti a kész művet. Lényeges szempont, hogy az építőelemek masszívak, stabilak legyenek, hogy idő előtt ne essen szét az építmény. Az építőelemek mérete és mennyisége elegendő legyen, hogy minden gyermek hozzáférhessen. Az első építési tapasztalatok gyűjtésének hatásos módja az óvónő közös játéka a gyerekekkel.

4-5 éves korban: Az óvónő fontos feladata, hogy a konstruáló gyermek nyugalmas helyet találjon magának. Az alkotásoknak, a kész munkáknak is legyen kijelölt helyük.

A gyerekek konstruáló tevékenységükhöz használjanak különböző anyagokat, eszközöket.

5-6-7 éves korban: Hely és eszköz biztosítása a konstruáláshoz. Minden játékfajtaival tudjon félrevonulni a gyermek, hogy nyugodtan építhessen, alkosson.

Az óvónő készítse a gyerekeket, hogy valóságos tárgyakhoz hasonló játékeszközöket készítsenek. A gyerekeknek lehetőség szerint legyen módjuk arra, hogy az alkotások megmaradhassanak, azokat mutogathassák, másnap tovább építhessék.

Barkácsolás: A konstruáló játék egyik formája.

3-4 éves korban Az óvónő biztosítsa a lehetőséget az eszközök használatának megismerésére, valamint a különböző technikák, munkafogások, elsajátítására. Óvónői feladat a barkácsolás igényének kialakítása. Az óvónő a gyermekek előtt végezze a játékszerek kisebb javításait. Nem kell ragaszkodni a drága eszközökhöz, a gyakorláshoz, a próbálkozásokhoz megfelelnek a mindennapi élet eszközei (csiriz, tapétaragasztó, újságpapír stb.)

Ezek viszont megfelelő mennyiségben álljanak rendelkezésre. („Barkácskuckó” kialakítása)

4-5 éves korban Ismerkedjenek meg a gyermekek a varrótűvel, a varrás technikájával. Az óvónő minden olyan eszközt gyűjtsön, amiből bármit lehet barkácsolni. Legyen előtérben a termésekből való barkácsolás, képkészítés (bab, borsó, gesztenye, stb.) Sajátítsák el az ehhez tartozó technikákat is.

A gyermekek közösen beszéljék meg milyen eszközre lenne szükségük a játékhoz, majd közösen készítsék el azt. Az életkoruknak megfelelő élményszerző sétákkal adjon módot az óvónő, hogy a gyermekek ötletei, kreativitásuk a megfelelő módon fejlődjön.

5-6-7 éves korban: A gyermekeknek legyen módjuk arra, hogy a különféle anyagok tulajdonságairól tapasztalatokat szerezzenek barkácsoló tevékenységük során (puha fa, műanyag, karton, stb.) Használjanak barkácsolásukhoz textíliákat. Legyen módjuk vegyes anyagú és technikájú barkácsoló tevékenységet folytatni.

Az óvónő olyan anyagokat adjon a gyermekek kezébe, amelyeket könnyen meg tudnak munkálni. Séták, kirándulások alkalmával gyűjtsenek terméseket, amiből barkácsolni tudnak.

A *szabály játékok* fejlesszék a gyermekek akaratit tulajdonságait, alkalmazkodását, pontosságra neveljen, tanulják meg átélni a veszteséget, törekedjenek az eredményességre, testi - szellemi erőfeszítésre. Az óvodapedagógus ajánljon fel szabályjátékokat, amit a gyermekek könnyen betarthatnak és szívesen, önállóan is kezdeményezhetnek.

A gyermekek beszédképességének fejlesztése a játéksituációkban

A játék számos lehetőséget teremt a kommunikációra, a párbeszéd kialakítására.

Az óvodapedagógus beszéde modellértékű a gyermekeknek a szókapcsolatok, a kommunikáció, a nonverbális jelzések (mimika, gesztus), a beszéd hatáselemeinek (hanglejtés, hangsúly, hangerő, ritmus, dallam, szünet) megfigyelése tekintetében.

A hangszínnel, hangerővel bánni tudást leginkább a dramatikus játék segíti.

Az óvodapedagógus által kezdeményezett anyanyelvi játékok adjanak mintát az artikuláció, szókinész, kifejezőképesség fejlesztéséhez (pl. hangutánzó játékok, fonémahallás fejlesztő játékok, légzési technikát segítő játékok, szinonimakereső játékok stb.)

Helyes mintaadással és szabály közvetítéssel, javítgatás elkerülésével, segítjük a gyerekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartását, ösztönzését. A gyermekek anyanyelvi - kommunikációs fejlesztése a játék számtalan és semmi mással nem helyettesíthető lehetősége. A gyermeki kommunikáció fontos, szociális tanulással, utánzással, mintakövetéssel elsajátítható elemei jelenjenek meg a gyermekek közötti és a felnőttekkel való kapcsolattartás során: köszönés, bemutatkozás, tekintet iránya, érintés, az udvariasság nyelvi formái. (kérem, köszönöm, légy szíves)

Az óvodapedagógusok és dajkák anyanyelvi kulturáltsága - modellszerepükből adódóan - magas szinten nyilvánuljon meg. Beszédükben természetesen használják a nyelvi és nem nyelvi elemeket, természetes, őszinte hangot használjanak, tudjanak bánni hangjukkal. Beszédükben pozitív és negatív érzelmeik egyaránt jelenjenek meg. Kezdeményezzenek

anyanyelvi játékokat, dramatikus játékokat az artikuláció, a szókincs, a kifejezőkészség érdekében.

Az óvónők és a *logopédus* mérjék fel a gyermekek beszédének sajátosságait, különös tekintettel az artikulációra, a beszédértésre. *A beszédbeli retardáció megállapítása után tervezék meg a személyre szóló terápiát.* A fejlesztés során türelem és tapintat kísérje a beszédhibás gyermekekkel való foglalkozást.

Tartsák fenn a beszédkedvet, motiválják és teremtsék meg a beszédre serkentő helyzeteket, amelyben a gyermek természetesen megnyílhat.

Az óvodapedagógus játéksztít, játékirányító metódusainak alkalmazása:

Az óvónő játéksztító módszerei legyenek szituációtól függők. A gyermekek nyugodt játék esetében vagy, ha érezhető, hogy a gyermekek problémamegoldók, az óvónő irányítása legyen játékot követő, szemléző, hagyja a gyermekeket cselekedni.

A kisebb gyerekek esetében – ha szükség van rá – legyen játékot kezdeményező, modellnyújtó játszótárs. Ebben a játékhelyzetben is legyen támogató, engedő és elfogadó.

Segítsen azok játékában, akik kevésbé kreatívak, ötletszegények.

Az óvónő avatkozzon be a játékba, ha a gyermekek durvák egymáshoz, vagy ha veszélyeztetik egymás épségét, játékát.

11.2. A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek képesek állhatatosan, több napon keresztül egy azon játéktémában együttesen részt venni.
- Játékukban dominánsan jelentkezik a szimbolikus-szerepjáték.
- Az ismert meséket többször dramatizálják, bábozzák.
- Bonyolult építményeket képesek létrehozni.
- Élvezik a szabályjátékokat és képesek a normák betartására.
- Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által preferált viselkedési szabályok.
- Interakciójuk gazdag, kulturált és érthető.
- Érdeklődésük állandóan megnyilvánuló sajátosság a beszédaktivitásban, szívesen beszélnek, közlékenyek.

A fejlődés jellemzőiből meghatározott értékekből kidolgozott **sikerkritériumok**:

- A gyermeknek biztosított, hogy a játék során önállóan döntsék el, mivel, kivel és hogyan szeretnének játszani.
- A szabad játék ideje alatt – ha a gyermekek nyugodtan játszanak – az óvónő hagyja a gyermekeket önállóan kibontakozni.
- A gyermekek a játékukhoz szükséges helyet, teret önállóan kialakítják a szabályok betartásával.
- A játékba integrált tanulási forma biztosítja, hogy a gyermekek a gondozási feladatokat leszámítva, egész nap játszhatnak.
- A játékhoz sok félkész eszköz áll a gyermekek rendelkezésére.
- A gyermekek fejlettségének megfelelő játékeszközöket biztosítunk.
- A csoporttermekben biztosított a gyakorlójáték eszköze, a szerepjátékokhoz szükséges eszközök, a konstrukciós játékok és a szabályjátékok különböző típusához nélkülözhetetlen eszközök.
- A gyermekeknek biztosított a szabad kommunikációs lehetőség, melyben begyakorolhatják az érthető, hatásos kommunikációhoz szükséges szövegfonetikai hatáselemeket.

12. A tevékenységekben megvalósuló tanulás:

A gyermek tanulási képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése, a teljes óvodai életet átfogó, folyamatos és alapvető feladat. A gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák meghatározzák a gyermek későbbi fejlődési lehetőségeit és alakuló motivációját. Az óvodapedagógus a tanulást biztosító feltételek megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

1. Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, az óvodapedagógus által kezdeményezett **párhuzamos** tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

2. Az **óvodai tanulás** elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, **amely elsősorban játékba integrált tevékenységekben, cselekvésekben valósul meg.**

3. A **tanulás feltétele** a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

4. A **tanulás lehetséges formái az óvodában:**

- a) az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása,
- b) a spontán játékos tapasztalatszerzés;
- c) a játékos, cselekvéses tanulás;
- d) a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- e) az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
- f) a gyakorlati problémamegoldás.

5. Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

A gyermekek a tevékenységeik során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak, s általuk fejlődnek. A szociális és intellektuális tanulási képességek fejlődését az óvoda felerősíti.

Az óvodás gyermek értelmi képessége: érzékelése, észlelése, emlékezete, figyelme, képzelete, képszerű szemléletes gondolkodása a játékon keresztül fejlődik.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás azt jelenti, hogy az óvónő által kezdeményezett tevékenységek a játékidőben zajlanak úgy, hogy azt előtte az óvodapedagógus tudatosan tervezi, nincs közben játék elrakás. A gyermek tevékenysége befejeztével, visszatérhet eredeti játékához.

A gyermekek örömmel és teljesen önként, spontán tanulnak.

Ehhez társulnak olyan szervezett tanulási lehetőségek, mint az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, amely a gyermek ismeretszerzését is magába foglalja.

Az óvodapedagógus figyelemmel kíséri a gyermekek játékát napközben és a spontaneitást kihasználva indirekt módon, bekapcsolódik a látott folyamatba. Az utánzásos, minta – és modellkövetéses magatartás és viselkedéstanulás folyamatában mindvégig az óvónő a főszereplő, aki tetteivel a legerősebb hatást gyakorolja a gyermekekre. Később felerősödik a társak hatása is.

A gyermek játékban és játékaival tanul elsősorban, amelyben elkerülhetőek a súlyos következmények, és amelyben számtalanszor megismételhető a korrekció kísérlete, a gyakorlás. Fő szempontunk, hogy a gyermek ne átvevőként, hanem kutatóként, felfedezőként merülhessen bele az általunk kínált tudásanyagba.

Az óvónőnek tudnia kell, hol tart a gyermek, miben fejlett, miben vannak elmaradásai, és ehhez mérten kell tervezni egyéni fejlesztését.

/ játékidőben zajló, óvónő által kezdeményezett tevékenységek /

Az életkorhoz és a gyerekek egyéni képességeihez igazodó tevékenységek során

- Elfogadjuk a tanulás széles körben való értelmezését: a gyermekek tevékenységeik során szerzett benyomások, spontán, játékba, ill. cselekvésbe ágyazott tapasztalatszerzés, felfedezés során, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak és fejlődnek.
- Differenciálás, inkluzivitás és integráció a játékban való tanulás folyamatában.
- Kreativitásuk erősítése.
- Tevékenységek megtervezése úgy, hogy azok minél több érzékszervre hassanak: látás, hallás, mozgás, verbális kommunikáció, együttesen szolgálják a tanulást.
- A szociális és intellektuális tanulási képességek fejlődését leginkább a teljes óvodai élet, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.
- Játékos helyzetek és tanulási alkalmak teremtése, cselekedtető, gondolkodtató tevékenységek tervezése, melyek a gyerekek egyéniségének, ill. fejlettségi szintjüknek megfelelnek és felkeltik érdeklődésüket.
- A tanulás lehetséges formái az óvodában:
 - Az óvodapedagógus által irányított megfigyelések, tapasztalatszerzések, felfedezések
 - Gyerekek kérdéseire-válaszaira épülő ismeretszerzés

- Minta és modellkövetés a magatartás és viselkedéstanulás folyamatában, szokások alakítása kezdetben az óvónő, majd a társak szerepének erősödésével
- Gyakorlati probléma és feladatmegoldás
- Óvónő által kezdeményezett foglalkozások
- *Spontán játékos tapasztalatszerzés, felfedezés*

A tanulási tevékenységben érvényesüljön a kompetenciák fejlesztése, a tanuláshoz való viszony, motiváltság megalapozása, fenntartása. Az ismeret, a képesség és attitűd egységet képezzen. Járuljunk hozzá az iskolába való átmenet megkönnyítéséhez, az egyénre szabott, differenciált fejlesztéshez. A hangsúlyt a cselekvéses tanuláson alapuló megismerésre, az ok – okozati összefüggések feltárására, átélésére, megtapasztalására helyezzük. Új típusú, szemléletű tanulási folyamatban a gyerekek olyan készségei, képességei fejlődjenek, mint kreativitás, kooperativitás, adaptálási készség.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

12.1. Alapelvek a tanulási folyamatok értékeléséhez:

- A gyermekek boldog, önfeledt viselkedését a dicséret, a bátorítás, a pozitív megerősítés segíti.
- Az óvónő a gyermekek értékelése során törekedjen mindennap arra, hogy mindegyik gyermek kapjon valamilyen *pozitív megerősítést* tevékenysége során.
- Az óvónő alkalmazza a differenciált, árnyalt értékelést, mindig a konkrét, jó cselekedetet emelje ki.
- Jutalmazásnál - a tárgyi jutalmazást kerülve - alkalmazza az alábbi módszereket:
 - Szóbeli dicséret a csoport és a szülők előtt egyaránt;
 - Simogatás, testközelség;
 - Különböző gesztus, pillantás, mimika, mely a nemkívánatos magatartás megszüntetésében is segítsen;
- A büntetést teljes mértékben kerüljék az óvónők a tanulás folyamatában, mivel az viszaszorítja a gyermek kíváncsiságát, érdeklődését; a motivációt.
- Az óvónő törekedjen arra, hogy minden gyermek reálisan ismerje meg testi, lelki szellemi értékeit, ugyanakkor tudja azt is, melyek a hiányosságai.

Szervezett tanulás formái

Kötelező: mozgás, mozgásos játék

ének, énekes játék / 5 - 6 - 7 éveseknek /

Közvetve kötelező:

- Mese
- Nemzetiségi nyelv (4-5-6-7évesek)
- Környezet tevékeny megismerése, megszerettetése
/ matematika tapasztalatszerzés: 4 - 5 - 6 - 7 éveseknek /

Kötetlen:

- Ének - zene, énekes játék / 3- 4 éveseknek /
- Dramatikus játék
- Rajz, mintázás, kézi munka

Munkaformák

Frontális:

- Mozgás, zenei képességfejlesztő, preventív torna, zenés torna,
- Énekes játékok, tánc
- Mindennapos mozgás

Mikro csoportos /kooperatív tanulási forma

- Ének - zene, énekes játék / 3 - 4 éveseknek /
- Drámajáték
- Nemzetiségi nyelv
- Rajz, mintázás, kézimunka
- A környezet tevékeny megismerése (matematikai tapasztalatszerzés)
- Vers - mese

Egyéni: csoporton belül egyéni, illetve mikrocsoportban részképesség fejlesztés

13. Verselés, mesélés

A mondókák, dúdoló, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez, ezzel megalapozva a könyvekhez való pozitív érzelmi kapcsolatukat, ami elősegíti az olvasóvá válást. A mondókák, dúdoló, versek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak, eközben fejlődik emlékezetük, képzeletük, szókincsük.

1. A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, a bábozás és dramatizálás eszközeivel is – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat. *A meseválasztáskor szükség van tudatosságra, gyermekközpontú, korosztályos válogatásra, a csoport és az egyéni fejlettségi szintek figyelembevételére.*

2. *Az élőszavas mese* különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének alakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. A *mese* tárgyi világot is megelevenítő, átlelkesítő szemléletmódja, és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

3. *A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek érzelmi biztonságban érzi magát, és a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás során eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája. A mesélés szokásainak, rítusainak kialakítása segíti a gyermeket a ráhangolódásra és a mesék befogadására.*

4. *A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással illetve ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.*

5. *Mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.*

6. *Az óvodában a 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét fel-*

dolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek, valamint más népek, nemzetiségek meséinek egyaránt helye van.

Célunk:

A gyermek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeik megalapozása meseélményekkel a versek – mondókák zeneiségével.

Feladataink:

- A 3 - 6 - 7 éves korban kedvelt formák a mesélés, verselés, bábozás és dramatizálás feltételeinek biztosítása.
- A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a versekkel, mesékkel, dramatikus játékokkal.
- Az irodalmi anyag igényes összeállítása
- A mondókákat, verseket, meséket az óvónő lehetőség szerint népköltészeti alkotásokból vagy klasszikus és kortárs irodalmi művekből válassza ki. A művészi értékű, igényes anyagok kiválasztásánál érvényesüljön a pedagógiai és módszertani tudatosság
- A mondókák, népi rigmusok, versek mindennapos ismételtetésével segítsék elő a gyermekek érzéki- érzelmi élményét. / ritmus, mozdulat és a szavak egysége/
- A mindennapos mesélésnek legyen állandó helye /meseszőnyeg, mesesarok/
- Az óvónő a mesére való várakozás meghitt hangulatát állandó meseszignállal, gyertyagyújtással teremtsen meg. Mesélés, bábozás közben törekedjen a kifejező, átélő előadásra /hangszín, hanglejtés, mimika, testbeszéd/.
- A feldolgozásra szánt mesét egy hétig mesélje az óvónő, majd a gyerekekkel közösen játsszák el, dramatizálják.
- A dramatizálással, a mesék megjelenítésével az élmények újbóli átélését, a gyermekek mesevilágba való átlépését segíti elő. A dramatikus játékokhoz, a mesék dramatizálásához használjanak szerepre utaló kellékeket, jelmezeket, eszközöket.
- A gyermekek szereplési vágyát fejlessze olyan alkotó tevékenységgé, melynek során örömet szerezhetnek önmaguknak, társaiknak, szüleiknek.

- A könyvek megszerettetése érdekében a gyermekek lapozgassanak leporellókat, színes képeskönyveket, saját készítésű mesealbumokat. A saját mesealbum elősegíti a mesék újbóli átélését, felelevenítését.
- Az óvónők ébresszenek kedvet a bábozás, bábjáték iránt, a gyermekeket készítsék utánzásra.
- Kapjanak a gyerekek lehetőséget arra, hogy irodalmi, zenei élményeiket eljátszhasák.

A gyermekek egy nevelési év alatt ismerjenek meg.

A 3 - 4 éves gyermekek ismerjenek meg:

- 10 – 12 népi mondókákat, rigmusokat
- Játékos- zenei hatású verseket
- 10 – 14 egyszerű- érthető meséket

A 4 - 5 éves gyermekek ismerjenek meg:

- 4 – 5 népi mondókákat, névcsúfolókat
- Halandzsa szövegű kiolvasókat
- 10 – 14 többfázisú állatmeséket, népmeséket, realiztikus meséket
- Dramatikus népszokásokat
- 5 – 6 rövid verset

Az 5 - 6 - 7 éves gyermekek ismerjenek meg:

- Népi mondókákat, kiolvasókat, közmondásokat
- 15 – 20 új verset
- 15 – 20 új népmesét, állatmeséket, klasszikus tündérmeséket, tréfás meséket, műmeséket
- Novellisztikus – realiztikus meséket

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- Szívesen ismételtetik a népi rigmusokat, mondókákat, verseket.
- Várják, igénylik a mesehallgatást.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak a kisebbeknek és maguk szórakoztatására.
- Tudnak meséket, történeteket kitalálni, ezt mozgással megjeleníteni.

- Megjegyeznek 10-14 gyermekmondókát, 6-8 verset, és 15-20 mesét.
- Tudnak meséket, történeteket kitalálni, azt mozgással megjeleníteni, kifejezni.

13.1. Dramatikus játékok

Célunk:

- A gyermekek személyiségének sokoldalú fejlesztése drámajátékkal, dramatikus játékokkal.
- Az ünnepek, jeles napok színesítése, gazdagítása a drámajáték eszközeivel / népi dramatikus játékok, alakoskodók/

Feladataink:

- A drámajáték, dramatikus játékok feltételeinek megteremtése.
- Az ünnepek, jeles napok megszervezése, változatos tevékenységek biztosítása.
- Közösségi érzés fejlesztése a mindennapi élet szociális szerepvállalásain keresztül.
- *Anyaga:* Gabnai Katalin, Kaposi László
- Konceptiója alapján összeállított, válogatott gyűjtemény. „ Jó gyakorlat ” átvétele a székesfehérvári Napsugár Óvodától a TÁMOP 3.1.4. keretében.
- Az óvónő teremtsen minél több alkalmat arra, hogy a drámajáték, dramatikus játékok gazdagítsák a gyermekek ismereteit, segítsék őket a világ és önmaguk megismerésében.
- Az ünnepeket, jeles napokat gazdagítsák a drámajáték eszközeivel. Biztosítsanak változatos tevékenységeket a felszabadult, vidám hangulatú együttjátszásra, együttműködésre.

13.2. A fejlődés jellemzői:

- Megalapozódik rögtönző technikájuk, szívesen improvizálnak, dramatizálnak
- Szívesen játszanak dramatikus játékokat.
- Természetes élethelyzetekben nyitottak, közvetlenek, játékosak, jól és könnyen kommunikálnak.

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a versekkel, mesékkel, dramatikus játékokkal:

A nyelvi képességek fejlesztésének leghatásosabb eszköze a mese, vers, bábozás és a dramatikus játékok. Ezeken keresztül a gyermekek elsajátítják a helyes ejtést, tiszta beszédhallást és a nyelvtanilag helyes beszédet. A népi mondókák segítségével tisztítható a magán- és mássalhangzók helyes kiejtése, megfelelő artikulációja, a hangkapcsolatok törvényszerűségei. A gyermekek a mesékből, versekből sok új fogalmat ismerhetnek meg. A bábjátékban, dramatikus játékban a gyermekek kibontakoztathatják a szabad önkifejezésüket. A dramatikus helyzetek lehetőséget adnak a társalgási kedv fokozására, önálló versmondásra.

Beszédhibák megelőzése, javítása anyanyelvi játékokkal, gyakorlatokkal.

Az anyanyelvi játékok a nap folyamán bármely tevékenységhez kapcsolódva, bármikor alkalmazhatók. A gyermekek számára ezek a gyakorlatok nem beszédhiba-javító módszerek, hanem érdekes, játékos, néha humoros szituációt teremtő mozzanatok.

(Pl.: hangutánzó, fűvási, hallási, artikulációs, szókincsfejlesztő, ajak – nyelv- gyakorlatok)

A fejlődés jellemzőiből kidolgozott sikerkritériumok:

- A gyermekeknek megtanítandó irodalmi anyag legalább 70%- a magyar népmesét, népi mondókákat, rigmusokat, közmondásokat tartalmaz.
- Az irodalmi anyagot évszakoknak megfelelően csoportosítják, s összegyűjtik a humoros mondókákat, verseket, meséket is.
- Az óvónők rövid, könnyen tanítható verseket, klasszikus gyermekmeséket választanak ki.
- Minden korosztály nevelésében megjelenik az ölbeli játék.
- A gyermekek a meséket nyugodtan, figyelmesen hallgatják.
- A nagyobb gyermekek rendszeresen bábjátékkal, dramatikus játékkal kedveskednek a kicsiknek.
- A gyermekek kevés mesét, mondókát tanulnak, de azt sokat ismételtetik.

- A hangsúlyos, szép verselés miatt az egyéni verstanítás dominál.

14. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

1. Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét. A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek-, néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

2. Az **népi játékok** és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

3. A zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző – állami, egyházi, jeles – ünnepekhez fűződik.

4. A népi játék, gyermekdal, néptánc és a zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is.

5. Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú értékközvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve.

6. Az éneklés, zenélés, **népi játékok, néptánc** a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.

Célunk:

- A közös éneklés, a közös játék örömeinek megéreztetésével fejlesztjük a gyermekek zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.
- A gyerekek jussanak minél több zenei élményhez, alapozzuk meg zenei anyanyelvüket.

Feladatok:

- A 3 - 6 - 7 - éves korban tervezhető jellegzetes tartalmak biztosítása.
- Szervezeti formák biztosítása.
- A gyermekek nyelvi képességeinek, kommunikációs készségük fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és zenei képességfejlesztő játékokkal, felhasználva a drámajáték elemeit.
- Nemzeti identitás megőrzése a zenén keresztül: az óvodapedagógus lehetőség szerint, ismertesse meg, a csoportjába járó nemzetiségi gyermekek zenei kultúráját és ezáltal tartsa fenn nemzeti identitástudatukat.

A zenei anyag igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő kiválasztása

Az óvodai zenei nevelés során a gyermekek mondókákat, énekes játékokat, komponált gyermekdalokat ismerjenek meg. A mondókák, énekes játékok a zenei anyanyelvünk művészi értékei.

A 3 - 4 éves korú gyermekek ismerjenek meg elsősorban olyan ölbeli játékokat, amelyeket a felnőttekkel közösen játszhatnak. Legyen ezek között arc -, kéz -, ujj - lovagoltató játék. A szeretet - kapcsolat, a biztonságérzet kialakításának egy láncszeme a tapintásos kontaktussal összekapcsolt zenei élmény. A kicsik játéka egyszerű 4 - 5 hangból álló, játékos mozdulatokkal eljátszható legyen. A gyermekek mindössze egy - két gyermekdalt tanuljanak meg az ünnepek köszöntésére.

A 4 - 5 éves gyermekek tanuljanak mondókákat és még mindig játsszon velük az óvónő ölbeli játékokat. Ők már képesek arra, hogy hat,/pl. l, d, r, m, s, l,/ hangból álló énekes játékokat énekeljenek, amelyekkel mozgásuk is jól fejleszthető. Ismerjék meg a csigavonal, hullámvonal, és a szerepcserére épülő játékokat. A nyolcad, negyed ritmusképeken túl megismerhetik már a szinkópát és a szünetet is. Az óvónő az alkalmi dalokat úgy válassza ki, hogy azokhoz utánzó mozdulatokat, játékokat lehessen kitalálni.

Az 5 - 6 - 7 éves gyermekek legyenek " anyáskodóak ", játsszanak minél több ölbeli játékot a kisebbekkel az óvónőket utánozva. Ezek egyik játékos lehetősége a kiolvasó, amit különböző játékhelyzetben is alkalmaznak a gyermekek. A zenehallgatáshoz olyan műveket gyűjtsön az óvónő, amit maga tud előadni, és amelyek felkeltik a gyermekek érdeklődését

az értékes zene iránt. Az óvónő énekeljen népdalokat is, de jelenjenek meg a zenei anyagában a rokon -, és más népek dalai, valamint magyar zeneszerzők zeneművei, a délutáni pihenéshez elengedhetetlen altatódalok, és a klasszikus műzene is.

A 3 - 6 - 7 éves korban megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása

A 3 - 4 éves gyermekek tanuljanak meg 6 - 8 mondókát, ölbeli játékot és 10 - 15 énekes játékot. A rövid mondókák, dalok 2/4-es üteműek, amelyekben negyed és páros nyolcad ritmusok legyenek, E kor legjellegzetesebb játéka az ölbeli játék.

A gyermekek jóízű játékok közben közvetve szerzik meg a zenei készségeket, és ismerik meg az alapfogalmakat. Tudjanak halkabban, hangosabban beszélni, mondókát mondani és énekelni. Figyeljék meg a csendet, a környezetük hangjait és a dallam –és ritmusjátszó hangszerek hangszínét.

Érzékeljék különböző mozdulatokkal az egyenletes lüktetést. Az óvónő énekelgesse a gyermekek nevét, jelét, csalogassa őket énekelve a közös játékba, tevékenységbe.

Az óvónő keltse fel a gyermekek érdeklődését a zenehallgatás iránt, hogy képesek legyenek áhítatos zenehallgatásra. Minél több zenei élményt közvetítsen, elsősorban énekes előadásával. A mindennapok során a különböző tevékenységekhez minél gyakrabban kapcsolódjon zene élmény. Adjunk lehetőséget az óvodásoknak élő koncert hallgatására a zeneiskola növendékeivel, és az óvónői kórus hallgatásával.

A gyermekeknek legyen lehetősége rövid hangversenyt, hangszeres zenét, kórusmuzsikát hallgatni.

A 4 - 5 éves gyermekek énekelgessenek 4 - 8 motívumból álló énekes játékokat, műdalokat. A 4 - 5 új mondóka és a 12 - 15 új gyermekdal megtanulása mellett ismételgessek a 3 - 4 éves korban tanult dalokat is. Az európai és így a magyar gyermekdalok hangterjedelme hat hangból álljon. A körjátékok közül az óvónő már nehezebbeket is válogathat, pl. szerepcserés, párválasztó, sorgyarapító játékok stb. **a gyermekek képességeihez alkalmazkodjon.**

A tiszta éneklés érdekében a gyermekek minél gyakrabban énekeljenek önállóan.

Énekeljenek egyénileg, kisebb csoportban halkabban és hangosabban, magasabban és mélyebben. Mutassák meg lelassított éneklés közben az énekek dallamvonalát. Kézjellel kövessék a dallamot.

A gyermekek játsszanak kérdés - felelet játékot, improvizált szövegekkel és ritmus- motívumokkal. Érezzék az egyenletes lüktetést, a motívumok hangsúlyát és ismerjék meg a ritmust is a mondókákon, és dalokon keresztül. Használjanak többféle ritmushangszert, ritmuseszközt a ritmusérzék fejlesztése érdekében.

A zenei élmény legyen mindennapos lehetőség az óvodában, kapcsolódjon minél többféle tevékenységhez.

Az 5 - 6 - 7 éves gyermekek tanuljanak meg 4 - 7 új mondókát, 15 - 18 új énekes játékot és 3 -4 alkalomhoz illő műdalt. A tanult mondókáknak, gyermekjátékoknak találjanak ki szimbólumot, amit a zenepolcon helyezzenek el. Ezek emlékeztetnek a tanult dalokra és lehetőséget adnak az ismételésre, az élmények felelevenítésére. Az óvónő válogasson olyan dalokból, melyben már szünet, szinkópa is előfordul.

A legidősebb óvodások szabálytartó képessége megengedi, hogy az óvónő bonyolultabb párcsere, kapus, hidas, sorgyarapító - fogyó játékokat is tervezzen, amit e korosztály népi gyermekjátékának is tekinthetünk.

Az óvónő a gyermekekkel együtt variálja az énekes játékok mozgás - anyagát olyan egyszerű táncos lépésekkel, amit a felnőtti minta utánzásával követni tudnak.

Az óvónő a gyermekek tiszta éneklését a minél gyakoribb egyéni énekléssel segítse elő. A hallásfejlesztést segítő fogalompárokat, pl. halkabb - hangosabb éneklést kapcsolják össze a tempóváltoztatással vagy dallambújtatással.

A ritmusfejlesztés eredménye, hogy a gyermekek meg tudják különböztetni az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.

A gyermekek játsszanak minél gyakrabban zenei formaérzék - fejlesztő játékokat, hogy különböző mozgással megérezzék a motívumok hosszát.

Az óvónő fejlessze a gyermekek alkotóképességét, teremtsen arra lehetőséget, hogy egy - egy zenei feladatot többféleképpen lehessen megoldani

A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása

A zenei nevelés szervezeti formája kötetlen és kötött jellegű. A zenei képességfejlesztő játékokat kötetlen jelleggel mikro csoportos formában szervezze meg az óvónő. Ezzel a munkaformával az óvónő a gyermekek egyéni képességeit figyelembe véve eredményesebben tud fejleszteni. A kötött jellegű szervezett énekes játékot úgy szervezze meg az óvónő, hogy az önfeledt játékot ne szakítsa meg. Az óvónő a zenehallgatást kapcsolja a különböző tevékenységekhez.

Teremtse a délutáni órákban is módot arra, hogy a gyermekek kedvük szerint hallgassanak néhány perces kórusművet, hangszerekkel megszólaltatott klasszikus műzenét.

A programhoz évszaki hangversenyek is társulnak, amit élő előadásban a zeneiskolásokkal szervezzük meg.

A gyermekek nyelvi képességeinek, kommunikációs készségének fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és zenei képességfejlesztő játékokkal

A gyermekek lassabban énekelnek, mint ahogy beszélnek. A lelassított mondókák, énekek ismételtetése segítse a helyes artikulációt, a szavak szép, pontos kiejtését. A mondókák, énekek szövegének hanglejtése, hangsúlya, ritmusa, hangerejének utánzása éreztesse meg a nyelv kifejező erejét, szépségét. Az éneklési készség fejlesztését szolgáló hangutánzó szavak éneklése segítse a magán - és mássalhangzók pontos képzését, kiejtését. A sokféle énekes játék adjon alkalmat szókincsbővítésre.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek élvezettel játszanak énekes játékokat.
- A gyermekek gátlások nélkül egyedül is tudnak énekelni.
- Tudnak élvezettel, áhítattal figyelni a zenehallgatásra.
- Megkülönböztetik a zenei fogalompárokat.
- Tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni.
- Érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.

Zenei tehetséggondozó csoport

Céljaink:

- A zenei képességfejlesztés fő célja a tehetséggondozás, amely lehetőség a kiemelkedő képességű gyermekek komplex zenei képességeinek fejlesztésére.
- A csoport készítsen elő a zeneiskolai képzésre, a tartalmában magasabb szintű zenei fejlesztéssel.
- A tehetségek felfedezése és tehetségük kibontakoztatása.

Feladataink:

- Éneklési készség fejlesztése során a gyermekek biztosan, pontosan énekeljenek
- Csoportosan és egyénileg, önálló indítással, tisztán, helyes kezdőhang magasságban és tempóban énekeljenek. Az éneklésénél fő szempont legyen a természetes, friss, szép éneklés, a tiszta intonáció, az értelmes tagolás.

Tartalma:

1. A hallásfejlesztés terén:

Szöveges dalokat hallás után énekeljenek vissza.

Dallamfordulatokat, dallamot / 2 - 4 ütem / énekeljenek vissza, illetve egyszerűbb dallamot szolmizáljanak /s-m/ / s - m - d, /.

Énekeljenek kézjelről.

Magas - mély relációk:

Mutassák térben a dallamot, a motívumok dallamvonulatát.

Halk - hangos relációk:

A halk - hangos, illetve a gyors - lassú fogalompárokat együtt gyakorolják.

Dallamfelismerés, zenei emlékezet fejlesztése:

Ismerjenek fel dallamot, kezdő motívumról, ill. belső motívumról.

Dallambújtatás, belső hallás fejlesztése:

Gyakorolják a dallambújtatást rövidebb és hosszabb egységekkel, belső éneklésnél is folyamatos tempóban.

Motívum visszhang:

Énekeljenek vissza dallammotívumokat improvizált szöveggel.

Énekeljenek vissza dallammotívumot hangszerről.

Ismerkedjenek hangszerekkel, tudják azokat megnevezni, ismerjék a különböző hangszerek megszólaltatásának módját.

2. Ritmusérzék fejlesztés

Ismerjék az egyenletes lüktetés és a ritmus közti különbséget, kapcsolják össze azt.

Alkalmazzák helyesen a tempókülönbséget a gyakorlatban önálló irányítással, legyenek alkalmasak a tempótartásra óvónői irányítás nélkül is.

Gyakorlás után tapsoljanak vissza 4 ütemű ritmusképeket emlékezetből.

Nevezzenek meg ritmusképeket, olvassák a negyed, páros, nyolcad, szünet vonalrajzát.

Rakjanak ki pálcikával improvizált ritmust és tapsolják el.

Ismerjék meg a " szünet " jelet, értékét helyezzék el a ritmusban.

3.Mozgás, térforma

Mozogjanak változatos térformában esztétikusan, egyöntetű mozgással.

Sajátítsanak el játékos táncmozdulatokat.

4.Zenei formaérzék:

Tudjanak kiemelni motívumhangsúlyokat tapssal, járással, játékos mozdulatokkal.

5.Zenei alkotókedv:

Találjanak ki zenei kérdés - felelet motívumokat, improvizáljanak dallamot mondókára, saját szövegre, így fejlesztve zenei kreativitásukat.

6.Zenehallgatás

Figyelmesen hallgassanak végig hosszabb énekelt dalt, illetve hangszeres zenét.

Ismerjék fel a hangszereket a zeneműben, hallják az óvónőtől a szerző nevét is,

ismerkedjenek más népek dalaival, zenéivel. *A zenehallgatási anyag kiválasztásakor, lehetőség szerint az óvónő vegye figyelembe a gyermek nemzetiségi hovatartozását.*

14.1. Fejlődés jellemzői:

- Tudjon a csoport 20 hat hangterjedelmű dalt és 15 mondókát tisztán, helyes szövegkiejtéssel, a dal jellegének megfelelően énekelni, megfelelő tempóban.
- Ismert dalok önálló éneklésén túl legyenek képesek dallam vagy ritmusmotívumokat egyénileg is visszaénekelni, visszatapsolni.
- Ismerjék fel és mutassák térben is a magasabb és mélyebb közti különbséget 3 fokozatban.

- Ismerjék fel a halk és hangos hangokat, tudják ezeket a relációkat a gyakorlatban is alkalmazni.
- Tudjanak hosszabb periódusokat hangosan és magukban is énekelni.
- Különböztessék meg az egyenletes lüktetést a dal ritmusáról.
- Érzékeljék a dalok kettes, ill. négyes lüktetését.
- Használják a szünetjeleket ritmusolvasásnál, ritmus improvizáció során, ill. ritmus-kapcsolásnál kézzel mutassák azt.
- A térformákat esztétikusan, arányosan alakítsák, különböző táncmozgásokat egyöntetűen, esztétikusan végezzék.
- Érdeklődéssel hallgassanak zenét, megfigyelve a dal szövegét, hangulatát, az előadó hangszer hangszínét.

A fejlődés jellemzőiből és az alternatív program által meghatározott értékekből kidolgozott **sikerkritériumok:**

- Egy nevelési évben 8-15 dalos játékot és 4-7 mondókát tanítunk az ünnepkörök anyagát is beleértve. Mindezeket visszatérően egész év folyamán ismételjük, hogy a bevésést elősegítsük.
- Tervezéskor figyelembe vesszük csoportunk összetételét, a gyermekek egyéni képességeit.
- A dalos játékokat évszakoknak megfelelően tervezzük, figyelve azok hangkészletére, ritmusára, játéktípusára. Tervezéskor figyelembe vesszük a hagyományokat.
- A dalos játékok játékait megkomponáljuk, hogy minél erősebb érzelmi hatással legyenek a gyermekeink erkölcsi, esztétikai érzelmeikre.
- Élünk a dicséret egyénenkénti változatos formájával (fizikai kontaktusok, simogatás, tekintet, érintés)
- A dalos játékok során tudatosan figyelünk a keletkezett szociális, esztétikai érzelmekre, s azt megerősítjük.
- Mintaadó szerepünk, személyiségünk segíti a zenéhez kötődés kialakulását.
- Élünk a dalos játékok adta humorral, a spontaneitás lehetőségeivel.
- A gyermekekben erősítjük az együttműködő készséget, egymásra figyelmet.
- A közös dalos játékokat kötött szervezeti formában tartjuk meg, vagy az udvari játék előtt a csoportszobában, vagy jó idő esetén a szabad játék előtt kint az udvaron. Csak

egy játékot játszunk, de azt a gyermekek igényei szerint ismételjük akár 15 - 20 –
szor is, amíg a gyermekek érdeklődése megkívánja. Együttjátás közben ügyelünk a
viselkedési normák, esztétikus mozgás finomítására.(tekintet, kéz és testtartás)

- Az óvodai nevelés teljes rendszerébe beépítjük a zenehallgatási lehetőségeket – alta-
tás, más tevékenységek élmény kiegészítése, a gyermekek és a szülők fogadása.
- A zenei képességfejlesztő játékokat kötetlen formában mikrocsoportban végezzük.

14.2. Gyermektánc

Célunk:

- Éreztessük meg a gyermekekkel a nemzeti és nemzetiségi kultúra ezen elemében
rejlő szépet, gazdagítva az érzelmet, ápolja a közösségi magatartást, ébressze fel
az esztétikai igényességet a gyermek mozgásában.
- Járuljon hozzá, hogy testileg, szellemileg, egészséges, harmonikusan képzett, fe-
gyelmezett gyermeket neveljünk.

Feladatunk:

- A gyermekek életkorának megfelelő olyan mozgásanyag tanítása, amely a mozgás-
kultúra, tánc kultúra megalapozását jelenti, és örömteli, felszabadult mozgást ad.

Anyaga: Ugrós tánc - csárdás

Csujogatók

Sarokemelgetés

Páros lábú szökdelés

Forgások, kézlengetés

Sarkazó, páros lábú szökdelés, karlengetéssel

Lengető, térdütögető,

Páros tánc, és egyéni tánc, forgások

Német nemzetiségi hagyományos tánclépések

Improvizáció

A fejlődés jellemzői az 5 - 6 -7 éves gyermekeknél

- Testi fejlettségben, mozgáskoordinációjukban tökéletesednek, ügyesek, gyorsak, rugalmasak, alakul helyes testtartásuk és mozgáskészségük.
- Örömmel, lendületesen, ritmikusan mozognak.
- Képesek a folyamatos mozgás végzésére.
 - Ismerjék fel a magyar népzene

15. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

- 1. A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek **felismerésére**.*
- 2. Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán teret, változatos eszközöket biztosít. Maga a tevékenység, s ennek öröme a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, a kreatív önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.*
- 3. Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképessegek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek tér-forma és szín képzeleteinek gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.*
- 4. Az óvodapedagógus feladata megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.*
- 5. Az óvodapedagógus **előtérbe helyezi a természetes anyagok, termékek felhasználását. Feladata az új megoldások keresése, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelés.***

Céljaink:

A gyermekek élmény - és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése. A gyermekek tér - forma - szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.

Feladataink:

- A gyermeki alkotó - alakító tevékenység feltételeinek megteremtése, a képességfejlesztéshez.
- A 3 - 6 - 7 éves korban tervezhető alkotó, alakító tevékenységek tartalmának, minőségének fejlesztése.
- A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása.

A gyermeki alkotó - alakító tevékenység feltételeinek megteremtése

Az alkotó tevékenységhez méretben, minőségben megfelelő eszközök szükségesek. Az eszközök kiválasztásában a praktikum, a célszerűség és az esztétikum domináljon. Az alkotó - alakító tevékenységekhez a megfelelő hely olyan tér legyen, ahol a mozgó gyermekektől védett az alkotók köre. Az óvónő a munkaasztalt úgy alakítsa ki, hogy a gyermekek elférjenek. Az alkotó tevékenységhez olyan légkör szükséges, amelyben a gyermekek szívesen kapcsolódnak be az alkotó munkába, az elrontott, sikertelen lépéseket javíthatják. Az óvónő a tevékenységhez biztosítson elegendő időt is, hogy a gyermekek lehetőleg addig alkothassanak, ameddig kedvük tartja.

A különböző méretű anyagok elhelyezéséhez tárolóeszközökre van szükség. Az eszközök biztonságos kezelését az óvónő egyenként tanítsa meg a gyermekeknek. A rajzoláshoz, festéshez, mintázás - anyagformáláshoz, szövés - fonáshoz, batikoláshoz, origamihoz, építéshez és műalkotással való ismerkedéshez az óvónő gondolja végig a feltételeket, s teremtsen meg a mindennapi szabad játékban is. A gyermekek lehetőség szerint védjék a ruhájukat a szennyeződéstől

A 3 - 6 - 7 éves korban tervezhető alkotó, alakító tevékenységek, s azok tartalmának, minőségének fejlesztése

Az óvónő az óvodába kerülő 3 - 4 éveseknek tegye lehetővé, hogy játszva ismerkedhessenek az anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés lehetőségeivel. Kezdődjön el az esztétikum iránti érzékenység és értékelő képesség kialakítása - észrevetve, együttesen gyönyörködve a saját alkotásokban, a mű - és népművészeti szépségekben. A

tevékenységek a képalakítás, a plasztikai munkák és az építés köré rendelhetők. Ezek ne különüljenek el élesen egymástól.

Nem tervezhető a szándéktalan firka, és a látszólag szándékos forma - firka időszakában a téma. A gyermekeknek legyen lehetősége az élményeiknek, érdeklődésüknek megfelelő szabad témaválasztására. A képalakítás jelenjen meg festéssel, zsírkrétával, papírragasztással, anyagba, homokba karcollással, nyomattal. Az óvónő segítse a gyermekek képalakító készségének megindulását a szórt elrendezéstől a képelemek, részformák elemeinek egymáshoz rendelésével.

A gyermekek tetszés szerint vegyenek részt a plasztikai alakításban.

Ismerjék meg az anyagok alakíthatóságát nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, mélyítve, tépegetve, karcollva stb. A gyermekeknek legyen biztosítva a mindennapi gyurmázást.

A 3 - 4 éves gyermekek ismerkedjenek az építés során a különböző tárgyak formáival, alakzataival. Tudjanak beszélni az alkotásukról, s örüljenek a létre hozott produktumnak.

Az óvodában kialakított ovigalériát ismerjék meg, a kiállított alkotásokat kiscsoportokban többször nézzék meg.

Az óvónő a 4 - 5 éves gyermekek alkotó - alakító tevékenységét bővítse. A gyermekeknél megjelenő szándékos képalakító tevékenységet segítse élményeikhez kapcsolódó témákkal, s azokhoz megfelelően illeszkedő technikával. Jelenjen meg a gyermekek rajzában az emberábrázolás, környezet, tárgyak, cselekmények saját elképzelés alapján történő megjelenítése. A gyermekek gyönyörködjenek a gazdag formákban, a színkeveréssel alkotott színárnyalatokban. Használjanak ceruzát, krétát, filc - és rost - írókat, fapálcákat, különböző vastagságú ecseteket a rajzok finomabb kidolgozásához. A gyermekek alakítsanak képeket spárgából, fonalakból, textilből, termékekből.

A plasztikai munkák során legyenek képesek a formák tagolására. Tudjanak játékuhoz kellékeket, valamint alkalmi ajándéktárgyakat készíteni. Használjanak különböző formájú textilt, bőrdarabot, gallyakat, termékeket a plasztikus formák létrehozásához.

Az építés során variálják a teret, az építés lehetőségeinek részletezését. Használjanak ehhez pl. nagyobb méretű dobozokat, takarókat, berendezési tárgyakat.

A gyermekek segítsenek az eszközök előkészítésében, elrakásában. Látogassák kisebb csoportokban az ovi - galériát, nyilvánítsák ki véleményüket a kiállított alkotásokról. Mutassák meg a szüleiknek a kiállított műveket.

Az 5 - 6 - 7 éves gyermekek alkotó - együttműködési készségét figyelembe véve az óvónő segítse a képi, plasztikai és a környezetalakításból eredő aktív tárgykészítés bővülését.

A képalakítás során a gyermekek minél többször alkossanak közös kompozíciót. Az óvónő gazdagítsa a technikai megoldásokat és az eszköz lehetőségeket, pl. batikok, kollázsok, plakettek, domborművek, viaszkarok, lenyomatok, makettek, márványozás stb. alkalmazásával.

A saját élményeken alapuló cselekményes témákban jelenjenek meg a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek eseményábrázolása is.

A gyermekek használjanak a képalakításhoz minél eredetibb megoldásokat, jelenítsék meg a formákat, színeket egyéni módon.

A gyermekek plasztikai munkájában is jelenjen meg közös térbeli többalakos kompozíció, egy-egy mesejelenet, énekes játék stb.

Az óvoda "legidősebbjeinek" legyen igénye az ajándékkészítés - elsősorban ünnepekhez kötöttek - szüleik részére, de gondoljanak az óvoda legkisebbjeire és felnőttjeire is. Éljk át minél gyakrabban az ajándékozás örömét.

Az óvónő segítse a gyermekeket a játékok, bábok, játékkellékek készítésében. Szülők segítségével gyűjtsék az alkotó - alakító munkához szükséges anyagokat. Legyenek megtervezői a környezetalakító, díszítő munkának. Vonják be szüleiket az óvoda szépítésébe.

Az óvónő segítse a gyermekeket abban, hogy az építés során nagyobb méretű elemekből, térben állítsanak össze pl. búvóhelyeket, mobil színpadot stb. A térbeli tapasztalat segítse az eredeti megoldások kivitelezését is.

A gyermekek lehetőleg teljesen önállóan készítsenek elő minden anyagot, eszközt az alkotó tevékenységhez.

Az óvoda ovi - galériája legyen az 5-6-7 évesek ízlésformáló, szemet gyönyörködtető, beszélgető helye, ahol a műalkotások hangulati, formai, színbeli elrendezéséről esik szó.

A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása

Az alkotó - alakító tevékenységek a mindennapi játékba integrálódnak. Az óvónő egy héten egyszer tudatosan irányított mikro csoportos, kötetlen formájú tevékenységet szervezzen. Az egyéni segítségnyújtás érdekében egyszerre csak 6-8 gyermek vegyen részt a tevékenységben.

Az óvónő teremtsen meg annak lehetőségét, hogy minden gyermek ilyen formában megalkothassa az ajánlott eszközfeltételekkel képi - plasztikai elképzelését. A gyermekek jelenítsék meg személyiségük kivetített darabját, amelyben érzelmeik, vágyaik, szorongásaik, fantázia - és élményviláguk mutatkozik meg.

15.1. A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- Képzalkotásban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- A gyermekek alkotására jellemző a részletező formagazdagság, a színek egyéni alkalmazása.
- Örül alkotásának és közösen elkészített kompozíciónak.
- Plasztikai munkáik egyéni, részletezőek.
- Téralkotásban, építésben bátrak, ötletesek, együttműködőek.
- Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne.
- Megfogalmazzák értékítéletüket, beszélgetni tudnak az alkotásokról.

A fejlődés jellemzőiből kidolgozott **sikerkritériumok:**

- A gyermekekkel megtanítjuk az eszközök fogását, használatát, gondozását.
- A gyermekek sokféle technikát ismernek meg. (Lásd. A Rajz, mintázás, kézimunka c. könyvet)
- A rajzos tevékenységet előkészítjük olyan megfigyelésekkel, olyan helyzetek megteremtésével, melyből élmények származhatnak, s melyeket a gyermekek az ábrázoló tevékenység során is ki tudnak fejezni.
- A rajzos foglalkozásokon téma javaslatokkal élünk, amelyből a gyermek kiválassza, hogy mit szeretne megjeleníteni.
- Minden tervezett kötetlen tevékenységen két technika alkalmazására van lehetőség.
- A témákat legtöbbször megfeleltetjük az adott évszaknak.
- Mindent megragadunk, hogy a gyermeket választás elé helyezzük abban a kérdésben is, hogy mi a szép. S mi a csúnya, mi a kellemes, s mi a kellemetlen.

- A gyermekeknek biztosítjuk, hogy rajzaikat önálló rendezési elv alapján kirakhas-
sák a rajzos sarokban lévő mini – galériájukba és hosszasan gyönyörködhesse-
nek benne.
- Az óvodában évszaki ovigaléria programot szervezünk az óvoda dolgozóinak, csa-
ládból hozott alkotásokból, valamint gyermekmunkákat állítunk ki.
- A tevékenységek tervezésekor gondolunk a komplex művészeti hatások alkalmazá-
sára.

16. Mindennapos mozgás

A gyermek legalapvetőbb szükséglete, természetes megnyilvánulási formája a mozgás. A rend-
szeres, örömmel végzett, közösségekben történő testmozgás hozzájárul a gyermek optimális sze-
mélyiségfejlődéséhez, továbbá az egészséges életvitel kialakulásához.

A tevékenység alapvető szervezeti keretei a következők:

- a) spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység,
- b) irányított, mindennapos mozgásfejlesztés,
- c) szervezett mozgásos tevékenység.

1. A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez
igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakí-
tásának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, hely-
zetváltoztató- és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordiná-
ció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi
biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosít-
ható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása. **Az óvodai élet minden nap-
ján biztosított aktív szabad játék mellett hangsúlyosan jelennek meg az irányított mozgásos
tevékenységek, amelyek játékos környezetben és játékba ágyazottan fejlesztik az alapvető
mozgáskészségeket és a kapcsolódó fogalmi rendszert.**

2. A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak
a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek
befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos sze-
repük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, ki-
egészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.

3. *A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás, tanulási képesség – fejlődésére.*

4. Az egészségfejlesztő testmozgást az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára biztosítani kell. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

5. A mindennapos irányított testmozgás részét képezhetik a zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok (kiemelten a néptánc), amelyek jelentős mértékben segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését. A mindennapos testmozgás az óvodai tornaszobában, a csoportszobában vagy a játszóudvaron is megszervezhető.

Céljaink:

- A gyermeki személyiség fejlesztése mozgásos tartalmakon keresztül, a funkcionális megértésre törekedve.
 - A fizikailag aktív életvitel tartós magatartássá válik felnőttkorban is.
 - Az ehhez szükséges tudás, készségek és meggyőződések elsajátítása.
 - Komplex pszichomotoros fejlesztés.
- A gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése játékos formában.
- Cél továbbá a gyermekek térben való tájékozódásának, helyzetfelismerő, alkalmazkodó képességének, valamint a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése úgy, hogy megmaradjon a gyermekek szabad mozgáskedve.
- A szerzett vagy vele született betegség következtében kialakult egészségi állapot helyreállításának segítése.
- Sokszínű, érdekes, változatos, örömteli, biztonságos, játékos, meseszerű, mozgásos tevékenységek átélésének biztosítása.
- Az egészséges életvitel igénye

- Kiemelt jelentőségű az óvodai élet minden fázisában a kisgyermek mozgásigényének kielégítése, harmonikus, összerendezett mozgásainak kifejlesztése. Ebben a követelményben a gyermek testi képességeinek fejlesztése fogalmazódik meg, a tudatos, célszerű összerendezett cselekvés fejlődésének elősegítése mind az alapvető mozgásfunkciókban (a járásban, sietésben, futásban, lépcsőn járásban), mind pedig az emberi kapcsolatokhoz nélkülözhetetlen humán mozgáskultúrában (játékban, feladatteljesítésben, együttes tevékenységben, segítségben, baleset-megelőzésben, fertőzést megelőző magatartásban).

Feladataink:

- A természetes mozgáskedv megőrzése.
- Élményt nyújtó, teljes személyiségre ható fejlesztés (minden gyermek egyéni fejlődést mutat)
- Pozitív kompetenciaérzet kialakítása – „Meg tudom és meg is akarom csinálni!”
- A gyakorlással tanulható és fejleszthető elemekre, funkciókra való koncentráció, teljesítmény- és versenykényszer nélkül.
- A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgás fejlesztő játékok összeállítása.
- Különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek egyéni mozgás szükségletének kielégítése érdekében.
- Testi képességek, mozgás készség, mozgás műveltség fejlesztése.
- Az érzékszervileg enyhe fokban mozgássérült, tartáshibás, a lábboltozat süllyedéssel gyermekek testi - lelki egészségvédelme, motiváltságuk fenntartása, prevenciós és korrekciós jelleggel.
- A TÁMOP 3.1.4. keretében készült - Mozgásos játékok gyűjteményének felhasználása.
- SOKSZÍNŰ, ÉRDEKES, VÁLTOZATOS, ÖRÖMTELI, BIZTONSÁGOS, JÁTÉKOS, MESESZERŰ, mozgásos TEVÉKENYSÉGEK átélésének biztosítása.
- A gyermek abban fejlődik legjobban, amiben jól érzi magát.
- Kínáljunk változatos tevékenységeket.

- Tevékenység-repertoárunk a gyerekek igényeihez, szükségleteihez, érdeklődésükhöz, kíváncsiságukhoz igazodjon.
- Ismernünk kell, mi érdekli!

Fejlődésközpontú játékok:

- Minden gyermek számára egyaránt élményt, sikert és tanulási lehetőséget jelentsen a játék.
- Kompetenciaérzetük az adottságaiktól, képességeiktől függetlenül kedvezően változzon.
- A versenyszituációt a gyermek elsősorban önmagával szemben élje meg.
- Az értékelésnél maga a játékfolyamat kerüljön a középpontba, ne a végeredmény.
- Fizikai és érzelmi biztonságban legyenek.
- Először a szociális kompetenciák megerősítése a feladat.

A mozgáskonceptiók alapelvei:

- Megfelelő hatékonyságú tevékenységszervezés.
- Differenciálás.
- Újszerű felépítési formák.
- Hatékony foglalkoztatási forma.
- Fejlődésközpontú módszerek.

Mindennapos tervezett/szervezett testnevelés:

- Széles körű mozgástapasztalatok megszerzése élményszerű körülmények között.
- 50%-ot meghaladó közepes és nagy intenzitású mozgás a foglalkozásokon.
- Szabad levegőn való mozgás.
- Udvari lehetőségek kihasználása.
- Minél több manipulatív eszköz beszerzése.
- Heti 5x30 perc
- Tradicionális testnevelés „Torna” helyett egészségfejlesztő testmozgás.

Lényeges változások

- Megjelennek: „a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás”

- „A gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó” mozgásfeladatok (szomatikus, kognitív, affektív (érzelmi, érzékeny, indulati), és szociális fejlődésbeli különbségek)
- Minden gyermek számára lehetőséget kínál a saját képességeinek, tanultsági szintjének, biológiai életkorának megfelelő saját tempóban való fejlődéshez.
- Folyamatosan felépülő mozgásrepertoár a természetes hely- és helyzetváltató, valamint finommotoros mozgások mindennapokban állandóan jelen lévő felfedezése, megtapasztalása, próbálkozásokon keresztüli gyakorlása!!
- A sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formák, játékok – kedvező, támogató tanulási (fejlődési) légkör.

A spontán, a szabad játék keretében végzett mozgásos tevékenységek:” az önálló, felfedezési tanulással, kísérletezéssel formálódó természetes mozgások fejlődése mellett a gyermek egész személyiségfejlődésével közvetlen kapcsolatban állnak.”

- Pszichomotoros (fizikai mozgások és a mentális tevékenység kapcsolata) fejlesztés fogalma megjelenik.

Az öröm megtapasztalásához szükséges:

- Ami átélést, megtapasztalást, az ÖRÖM érzés kíséri, hozzájárul személyisége kibontakozásához.
Magasabb rendű igények kibontakozását hívja elő, újabb kihívások felé fordul, egyre fontosabb ügyekben, meggyőződésből - GAZDAGODIK, FEJLŐDIK.
- A cselekvés vagy feladat felismerése – Óvodapedagógusi ösztönzés.
- Nyitottság, kíváncsiság iránta - Óvodapedagógusi ösztönzés.
- Merni, kipróbálni, kockáztatni, kísérletezni – Óvodapedagógusi ösztönzés.

Az egészséges életvitel igénye:

- Az egészségmegőrzés és az egészségfejlesztés a tevékenykedő gyermek viselkedésében mutatkozik meg és a gyermek magatartására épül.

Az életmód fogalma:

Életmód alatt általában az emberek azon tevékenységi, magatartási rendszerét értjük, amelyet több-kevesebb tudatossággal életük formálására, különböző szintű szükségleteik kielégítésére szerveznek.

- Ezt véve figyelembe az óvodai nevelés során az egészséges életmód alakítása azt jelenti, hogy:

Kialakul a kisgyermek igénye a személyi és környezeti higiéniére, a mozgásos életmódra, az egészséges táplálkozásra és kulturált étkezésre, az egészséget károsító magatartásformák elkerülésére, egy adott élethelyzetben az egészségesebb megoldás választására, a másokon való segítségre.

- Mindez az egészség megvédésére történő beállítódást (attitűdöt), az egészség megvédésére vonatkozó érdeklődést, véleményt, szándékot, "érzékenységet" jelent.
- Az egészséges életmód alakításának feltétele az egészséges környezet biztosítása. A higiéniét, a baleset megelőzését, kulturált étkezést, zavartalan játékot, szabad levegőn való tartózkodási lehetőséget biztosító tárgyi környezet (óvodai épület, felszerelés, csoportszoba, játékszerek, munkaeszközök stb.) nem önmagában képezi az óvodásgyermekek környezetét.

Igen jelentős (talán a tárgyi környezetnél is jelentősebb) környezeti tényezőt alkotnak a gyermekeket körülvevő személyek (kortárs gyermekek és felnőttek), azaz a szociális környezet. Ennek szeretetteljes, harmonikus légköre, pajtási-baráti hangulata rányomja a bélyegét a gyermek személyiségfejlődésére.

- Speciális gondozási, prevenciós és korrekciós testi nevelési feladatok: E feladatok között olyan esetekre kell gondolnunk, amelyek az óvodás gyermekek együttélésében, közös nevelésében gondot okozhatnak, így
- az érzékszervi fogyatékos (nagyothalló, gyengén látó), a mozgásszervi fogyatékos, a veleszületett betegségben, rendellenességben szenvedő, vagy értelmi (érzelmi) fogyatékos kisgyermekek speciális gondozása.

Ilyen esetekben az óvónő szakértők bevonásával végezheti csak el eredményesen az egészséges életmódra nevelés pedagógiai feladatait.

Az értelmi fejlesztés igénye:

- Az értelmi nevelés feladatait az Alap-program a kisgyermek ismereteinek fejlesztésében jelöli ki.
- A program "értelemszerűen" azt is tartalmazza, hogy a kisgyermeknek egyre több ismeretet kell megszereznie és rendszereznie szervezetének működéséről, az egészségvédelem alapkérdéseiről (pl. kórokozó, fertőzés, betegség, táplálkozás, aktív mozgás és pihenés, az érzékszervek higiéniája és védelme stb.).
- Az óvoda az egészségfejlesztő ismereteknek csupán egy részét közvetíti.
- A gyermek már előzetesen jelentős mennyiségű egészségvédő ismeretet hoz magával a családjából, amit az óvoda vagy megerősít, vagy gátol, leépít.

- Ezekhez az ismeretekhez kapcsolódnak azok az egészség-védő, egészségfejlesztő biológiai ismeretek, amelyeket a gyermek értelmi szintjéhez mérten az óvodában **szerez meg, illetve rendszerez** (pl. a szívverés megfigyelése, a légzés szaporasága).
- Az egészség-védelmi ismeretközlés lehetősége kiterjed az óvodai foglalkozások mellett a szabadidő más lehetőségeire is, így a játékra, a "kísérletezésekre", megfigyelésekre, a sétákra, kirándulásokra.

A szocializáció elősegítése

- Az egészségnevelés fő területe az óvodai közösségben megvalósuló szocializáció elősegítése és a szociális érzékenység fejlődése-fejlesztése.
- Az óvoda a gyermek viselkedésének második legfőbb mintaadó közössége (nyilván az első: a család). Ebben a közösségben az óvónő és más felnőtt személyek magatartása elsajátítandó mintául szerepel, azaz modell-értékű. A gyermek-gyermek, valamint a felnőtt-gyermek kapcsolat érzelmi töltése, társkapcsolati igénye, biztonságnyújtása biztosítja az együttérzés, az önzetlenség, a segítség, az önfegyelem kialakulását.
- Az óvodai szocializáció közvetlenül kapcsolódik a családi szocializációhoz, az óvodának "csak" kiegészítő szerepe van a családi szocializáció mellett.
- Ha a szocializáción legáltalánosabban a "társas-társadalmi lénné válást" értjük, akkor az óvónőnek számítania kell arra, hogy lesznek gyermekek, akik nehezebben szocializálódnak (illeszkednek a közösségbe, nehezebben tartják meg a közösség szabályait). Lesznek lassabban fejlődők, alacsonyabb értelmi szinten állók, érzelmiileg "sérültek" vagy érzékszervi-, mozgásos fogyatékosok, higiénésen elhanyagoltak, és mások, akiknek harmonikus életvezetéséhez az óvónőnek sokkal több egészségpedagógiai ismeretre, érzelmes kapcsolatra, sajátos törődésre van szüksége.
- A szegénység, a szociális kirekesztettség, az elhanyagoltság, a szeretethiány mély sebeket üt a gyermek lelkén. Az ilyen állapotú gyermek a nyílt és őszinte óvodapedagógushoz, a derűs és szeretetteljes védőnőhöz, a biztonságot nyújtó óvónőhöz vonzódik.
- Ez a tény határozza meg az óvónő és a védőnő szociohigiénés (társas egészségvédő) karakterét, viselkedési normáját.

Az óvoda egészségvédő-egészségfejlesztő programjai:

- Egészséges táplálkozás –Modul –,„Azzá leszel, amit eszel”
- Őszi vásár- témahét – gyümölcsök, zöldségek szerepe a táplálkozásra;

- Gyógynövények – „Fűben, fában orvosság”
- Dohányzás megelőzésére felkészítő program;
- "Egészséges fogakért" – fogorvosi szűrések, fogak védelme;
- Tartásjavító program- Gyógytestnevelés biztosítása;
- Mozgásos játékok

A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgás fejlesztő játékok összeállítása

A gyermekek nagy mozgása /járás, futás, kúszás, mászás/ jól fejleszthető az óvoda udvarán, ahol tér, és mozgásfejlesztő eszközök állnak a rendelkezésükre. A szabad mozgás zavartalan gyakorlási lehetőséget ad az irányított mozgás tevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismétlésére. A mozgásos tevékenységeket és azok eszközeit az óvónő mindenkor a gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez és a csoportok összetételéhez méretezze.

Az óvónő a 3-4 éves gyermekek irányított mozgásos tevékenysége során a nagy mozgások fejlesztésére helyezze a hangsúlyt. Ismerkedjenek meg a futásgyakorlatokkal /pl. futás különböző irányban, futás feladattal, különböző futásformák gyakorlása/. Játsszanak ugrás-gyakorlatokat /pl. szökdelések, sorozat ugrások, rövid nekifutásból fellépés, vagy leugrás/. Ismerkedjenek a dobásgyakorlatokkal, labda gyakorlatokkal /pl. hajítás helyből távolba, hajítás helyből célba, labda feldobás - elkapás, labda leütés - elkapás stb. /.

A mozgásos játékok adjanak teret a támasz gyakorlatok gyakorlására is /pl. csúszások, mászások, kúszások/. A talajtorna eleme is jelenjen meg a játékokban /gurulás a test hossztengele körül/. A gyermekek játsszanak minél több egyensúlyozó játékot. Az óvónő alkalmazzon többféle kézi szert a különböző típusú mozgásos játékokhoz. A mozgásfejlesztő játékok ne legyenek se túl könnyűek, se túl nehezek. Késztesse a gyermekeket elvárható erő kifejtésre. Az óvónő rendszerint mutassa meg a helyes mintát, és igényelje a mozdulatok pontos esztétikus végrehajtását.

A 4-5 éves gyermekek természetes mozgásában még mindig a nagymozgások fejlesztésére kerüljön a hangsúly. Az irányított mozgásos játékokban jelenjenek meg a futásgyakorlatok /pl. fussanak három, négy akadályon át, fel- és lelépéssel, átbújással, tárgyhordozással stb./. Az óvónő szervezzen ugrásgyakorlatokat /pl. egy lábon, páros lábon, szökdelésekből, valamint felugrás két lábra és leugrás két lábra, játékos helyből távolugró verseny/. A dobás-

gyakorlatok során próbálgassák a célba dobást egykezes felsődobással, babzsák távolba hajításával, haránt - terpeszállásból. Minél gyakrabban játszanak labdagyakorlatokat, annál jobban tudják a labdát feldobni és elkapni, különböző testhelyzetben gurítani.

Az irányított mozgásos játékok során gyakorolják a támasz gyakorlatokat /pl. csúszást, kúszást, mászást, talajon és szereken/. A talajtorna anyagaként jelenjen meg a guruló átfordulás és a kézenállás előgyakorlata "a csikórugdalózás".

Kapjon kiemelt szerepet az egyensúlyérzék fejlesztése, a szem - kéz, szem - láb koordináció differenciálódása. A gyermekek játsszanak egyensúlyozó játékokat 5 cm széles vonalon, vízszintes és rézsútos szereken. Az óvónő tervezzen lábboltozat erősítő speciális járás - és gimnasztikai gyakorlatokat.

Az 5-6-7 éves gyermekek mozgása már összerendezettebb, harmonikus ritmusú. Sokféle mozgáselemet ismernek, amit játékos formában szívesen ismételnék. Hangsúlyt kap ennél a korcsoportnál az észlelés, alakítás, formaállandóság mozgás közbeni fejlesztése, a finommotorika alakítása és a szabály játék gyakorlati alkalmazása. Az óvónő minél gyakrabban tervezzen kisebb testrészekkel mozgásokat.

Használjanak különböző kézi szereket, pl. szalagokat, rövidebb - hosszabb botokat, kisebb - nagyobb labdákat és kendőket.

A különböző típusú futógyakorlatokat sorverseny, váltóverseny, versenyfutás közben gyakorolják a gyermekek. Ismerjék meg a fokozódó futást, a gyorsfutást és a lassú futást.

Végezzenek ugrásgyakorlatokat. Szökdeljenek páros és egy lábon haladással. Végezzenek sorozatugrásokat, különböző magasságú és különböző távolságban elhelyezett tárgyakon át. Néhány lépéses nekifutással gyakorolják a magas és távol ugrásokat. Játsszanak dobásgyakorlatokat. Dobjanak egykezes, kétkezes, alsó - és felső dobással célba két méter magas kötél felett. A gyermekek játsszanak labdagyakorlatokat. Vezessék a labdát futás, járás közben. A gyermekek tudjanak párokban labdázni. Végezzenek támaszgyakorlatokat /pl. pók, rákjáras, talicskázás/. Ismételjék az óvodában tanult talajtorna elemeket: guruló átfordulást, a test hossz tengelye körüli átfordulást, a test hossz tengelye körüli gurulást és a lépő láb magasra lendítésével a kézenállást. Egyensúlyozzanak padon járással, fej -, kar - és lábmozgásokkal összekötve.

Preventív torna anyaga:

- járás - futásgyakorlatok

- kar-, hát-, mell-, lábizom gyakorlatok
- gerinctorna, lábtorna
- relaxációs gyakorlatok - egyéni és páros kivitelben.

Szervezeti formák:

- A gyermekek szabad mozgását délelőtt és délután biztosítjuk az udvari játék során, illetve séták alkalmával.
- Az irányított mozgásos játékokat minden gyermeknek heti egy alkalommal tervezzük, frontális, és mikrocsoportos formában.
- A gyermekek számára biztosítjuk a mindennapos mozgás lehetőségét /kocogás, zenés torna, mozgásos játékok /

16.1. A fejlődés eredménye az óvodáskor végén:

- A gyermekek szeretnek mozogni, a mozgásos játékokban kitartóak.
- A gyermekek összerendezett mozgása, nagy-, és finom mozgása, egyensúly érzékelése kialakult.
- Ismerik az irányokat, tudnak a térben tájékozódni.
- Betartják a szabályokat a verseny-, és ügyességi játékokban.
- Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.
- Szeretnek futni, az egyéni adottságoknak megfelelően.
- Tudnak labdát vezetni.
- A kialakult deformitások állapotában nem következett be romlás.
- Preventív jellegénél fogva nem alakulnak ki újabb deformitások.
- Mozgáskészségük javult, testtartás stabilitása erősödött.

A fejlődés jellemzőiből kidolgozott sikerkritériumok:

- A gyermekek szabad mozgásterének megteremtése.
- Az óvodaudvar nagymozgás fejlesztő lehetőségének teljes kihasználása
- A kondicionáló képességek: erő, gyorsaság állóképesség tudatos fejlesztése.
- Futásjátékok minél teljesebb biztosítása.

- Dobás – labdajátékok minél komplexebb alkalmazása
- Talajtorna elemeinek sokféle játékos gyakoroltatása.
- Többféle egyensúlyozó játék biztosítása a gyermekek koordináló képességének fejlesztéséhez.
- Játékos támaszgyakorlatok szervezése a gyermekek izmainak, mozgékonyságának növeléséhez.
- Változatos szervezeti kereteket biztosítunk a gyermekek mozgásának gazdagításához.
- A délelőtti tevékenységek során lehetőséget biztosítunk a zenés – mozgásos percekre.

17. A külső világ tevékeny megismerése

1. A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti-emberi-tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

2. A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, az összefogás, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

3. A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatok, ismeretek birtokába jut és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségsszemlélete.

4. Az óvodapedagógus feladata, hogy lehetővé tegye a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését. Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, az ismeretek rendszerezésére, a környezetkultú-

ra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a fenntarthatósági szemléletformálásra, környezettudatos magatartás alakítására.

Céljaink:

- A közvetlen és tágabb környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a szülőföldhöz, a természeti - emberi - tárgyi világ értékeihez, nemzeti hagyományokhoz, a helyi népszokásokhoz, a nemzetiségi kultúrához.
- A környezet megismerése, megszerettetése közben a gyermekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér- és síkbeli szemléletének alakítása, ok – okozati összefüggések megvártatása.
- A gyermekek környezettudatos magatartásának és életvitelének megalapozása, kulcskompetenciák fejlesztése.
- Élethosszig tartó tanulás megalapozása.

Feladataink:

- A 3-6-7 éves korban tervezhető jellegzetes tartalmak biztosítása.
- A 3-6-7 éves korú gyermekeknek tervezhető hagyományos és helyi tartalmak összeállítása a környezetük értékeinek felfedeztetése és megszerettetése érdekében.
- A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen cselekvéses tapasztalat - és ismeretszerzése során, felfedezés, képesség és készségfejlesztés
- A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása.
- Hétköznapi tárgyak, események megfigyeltetése
- Felfedezési kedv, kíváncsiság fenntartása.
- Érdekes anyagok kínálása a további játékokhoz, munkákhoz.
- Tudatos tervszerűség, logikus, egymásra épülő tapasztalatszerzési lehetőségek biztosítása.
- Gondolkodásfejlesztés, problémahelyzetek kínálása.
- Környezetükben végzett közvetlen tevékenységek, tapasztalatok, ismeretek, felfedezések egy életre szóló tudást, ill. kompetenciát adnak.
- Az egészséget befolyásoló környezeti tényezők felismertetése.

- Az egészséges étkezés, egészségkárosító szerek, személyes higiéné fontosságának felismertetése.
- A 3-6-7 éves korban tervezhető jellegzetes tartalmak biztosítása
- A gyermekek a közvetlen környezetükben érzékeljék a környezet esztétikumát, változásait: hangokat, színeket, illatokat, formákat, az évszakok ritmikusságát.
- Szemléletünk alapján a környezeti nevelés, védelmi nevelés az emberre, magatartására, annak szabályozására és a viselkedés társas mechanizmusának kialakítására irányul. Életvezetési stílust alapozunk, amelyben a környezetvédelem, a fenntarthatóság óvó, tisztelő magatartás, mint értékprioritás jelenik meg. A hagyományos témákhoz, a négy őselem – TŰZ- VÍZ- FÖLD- LEVEGŐ - köré csoportosított szabadon választott tartalmak, témák feldolgozásával a gyermeki kompetenciák fejlesztése.

A 3-4 éves gyermekek az óvoda elfogadása, biztonságérzetük kialakulása után ismerkedjenek az óvoda közvetlen belső- külső környezetével.

- Figyeljék meg az évszakok szépségét, színeit, jelenségeit, időjárását, növényeit. Gyűjtsenek terméseket. Leveleket, kavicsokat, tollakat, évszakokra jellemző képeket.
- Beszélgessenek a család tagjairól.
- Ismerjék meg az óvoda utcáját, az ott található intézményeket, a közelben élő állatokat, növényeket, és ha vannak, esztétikai alkotásokat is.
- Beszélgessenek a környezetben látható formákról, színekről, nagyságbeli, mennyiségi jellemzőkről.
- Az óvónő tegye lehetővé, hogy a gyermekek alkalmanként 5-10 perces állatokról készült videofelvételt, DVD –t nézhessenek meg.

Az óvónő a 4-5 éves gyermekek tapasztalat - és élményszerző sétáit az óvoda utcáján túl, az óvoda tágabb környezetében szervezze meg.

- Az óvónő törekedjen a megfigyelések, gyűjtőmunkák gazdagítására, differenciálásra.
- A gyermekek jelezzék az évszakokat bemutató jeltáblákon és képeken az évszakok szépségét, jelenségeit, az időjárás változását.
- Tudjanak gyönyörködni az évszakok növényeiben.

- Keressenek összefüggéseket az időjárás és az ember tevékenysége között. Gyűjtsenek terméseket, s azokat használják fel az óvónő segítségével.
- Végezzenek rügyeztetést, ültessenek magvakat, csíráztassanak, hajtassanak.
- Lehetőség szerint közösen készítsenek albumot az évszakokról gyűjtött képekből.
- A gyermekek mutassák be családtagjaikat, otthonról hozott képekről, meséljenek családjukról.
- A gyermekek látogassanak el az óvoda közvetlen környezetében lévő orvosi rendelőbe, szolgáltató üzletekbe, intézményekbe.
- Gyakorolják a gyalogos közlekedés szabályait. Ismerjék meg a személy - és teher szállító járműveket.
- Legyen lehetőségük megfigyelni az óvoda környezetében élő háziállatokat, madarakat, bogarakat.

Az 5-6-7 éves gyermekek ismerjék meg az óvoda tágabb környezetét.

- Figyeljék meg az évszakok szépségeit, a színek árnyalatait, a környezet szennyeződéseit /víz, levegő, föld/, a növények fejlődési feltételeit. Cselekvően vegyenek részt a környezet megóvásában.
- Gondozzanak akváriumot, csíráztassanak, ültessenek növényeket.
- A gyermekek ismerjenek meg gyógynövényeket, mezei virágokat, vadon termő ismertebb növényeket.
- A gyermekek végezzenek egyszerű kísérleteket a növényekkel, vízzel, levegővel, talajjal és megfigyeléseket állatokról.
- A gyermekek ismerjék meg a felnőttek munkáját, látogassanak el többféle munkahelyre, ahol szüleik dolgoznak.
- A természet kincseit őrző sarokban a gyermekek osztályozzák az összegyűjtött anyagokat, terméseket.
- Készítsenek évszakokat, napszakokat bemutató táblát.
- Látogassanak el középületekbe: múzeumba, színházba, kiállítótermekbe, iskolába, óvodába, bölcsődébe.
- Legyen sok ismeretük a szárazföldi, vízi, légi közlekedésről.
- Figyeljék meg környezetük háziállatait, figyeljék meg hol élnek.

- Hasonlítsák össze az ismert állatok környezetét, életmódját.
- Az óvónő mutassa be videó felvételen, DVD – keresztül az állatok környezetét, életmódját.

A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása

A gyermekek fejlesztése mindhárom korosztály esetében *többnyire mikrocsoportban* történik, közvetlen cselekvéses tapasztalat, élményszerző megfigyelések és séták alkalmával.

Ősszel és tavasszal a gyermekek lehetőség szerint, minél több időt töltsenek a természetben.

A természetjárás a környezettel való ismerkedést és a környezet védelmét szolgálja és e közben lehetővé teszi a gyermekek számára a szabad mozgást és a kincsek gyűjtését is.

A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat- és ismeretszerzés során.

A mikrocsoportos tapasztalatszerzés lehetőséget ad a gyermek - óvónő személyes beszélgetéseire. Ez a szervezeti forma kiválóan segíti a gyermekek szókincsének, nyelvi kifejezőkészségének fejlesztését. A valós élethelyzetek természetes módon teszik lehetővé, hogy a gyermekek alkalmazzák a helyes köszönést, bemutatkozást, megszólítást, véleménynyilvánítást.

A gyermekek minél többet beszélgessenek felfedezéseikről, közös élményeikről. Az óvónő tegye lehetővé, hogy a gyermekek értelmesen, összefüggően kifejezhessék gondolataikat, érzelmeiket, kívánságaikat, észrevételeiket.

A matematikai tapasztalatszerzés anyaga

4-5 éves korban

- tárgyak összehasonlítása, szétválogatása, sorba rendezése,
- egyszerű megállapítások megfogalmazása,
- megállapítások igazságának eldöntése,
- változások felismerése, megnevezése,
- mennyiségek, halmazok összemérése,
- számlálás 10-es számkörben,
- építések, alkotások szabadon és másolással,
- tevékenységek tükörrel,
- tájékozódás térben.

5-6-7 éves korban:

- tárgyak összehasonlítása, szétválogatása, sorba rendezés,
- sorozatok,
- irányított összehasonlítás,
- mennyiségek összemérése,
- halmazok összemérése, elemeik párosítása,
- mérések, számlálás 15, 20-ig,
- sorszámok, sorszámnevek
- tapasztalatok a geometria köréből: építések szabadon, másolással,
- tevékenységek tükörrel,
- tájékozódás térben.

17.1. A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek tudják lakcímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozását, munkahelyét, óvodájuk nevét.
- Tudják saját születési helyüket és idejüket.
- Tudjanak különbséget tenni az évszakok és a napszakok között. Gyönyörködjenek a természet szépségében, gyakorolják a környezet védelmét.
- Alakuljon ki időfogalmuk, tájékozódjanak jól a napi tevékenységek egymásutániságában.
- A gyermekek ismerjék a környezetükben lévő intézményeket, szolgáltató üzleteket, esztétikai alkotásokat.
- Ismerjenek háziállatokat, vadállatokat, madarakat, bogarakat.
- Ismerjék környezetük növényeit, és vegyenek részt azok gondozásában.
- Alakuljon ki feladattudatuk.
- Legyenek érdeklődők, nyitottak a környezet iránt.
- Probléma helyzetekben találjanak többféle megoldást, legyenek kreatívak.
- Eseményekből legyenek képesek következtetéseket levonni, számoljanak cselekedeteik, tetteik következményével.
- Figyeljenek meg ok – okozati összefüggéseket.
- Ismerjék a közlekedési eszközöket, az elemi közlekedési szabályokat tartsák be.

- A tárgyakat meg tudják számlálni legalább 15-ig, össze tudják hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
- Érezzék és használják helyesen a relációs kifejezéseket, a téri irányokat.
- Ismerjék testrészeiket, érzékszerveiket és azok funkcióját.
- Beszédük legyen jól érthető, az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő.
- Legyenek képesek szóban megfogalmazni gondolataikat.
- Vállalkozzanak problémák megoldására.
- Viselkedésükben nyilvánuljon meg a környezettudatos magatartás.
- Ismerjék az alapvető viselkedés szabályait, kialakulóban legyenek azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.

A fejlődés jellemzőiből kidolgozott **sikerkritériumok:**

- A közvetlen környezet megszerettetése érdekében az óvónők felmérik, hogy a környezetükben milyen értékek vannak, amelyek 3-6-7 éves korosztályhoz közel hozhatók.
- Az évszak olyan keretjellegű rendezőelv, amely egy negyedéves ciklusban összefogja a gyermekeknek tanítandó összes ismeretet.
- A környezeti értékek felfedeztetése során első helyre kerülnek a szép, esztétikus jelenségek, emberi – tárgyi értékek megláttatása.
- A gyermekek közvetlen környezetükben jól ismerik a növényeket: virágokat, dísznövényeket, fákat és az állatokat.
- A gyermekek tapasztalati úton megtanulják a mennyiségi, térbeli, nagyságbeli anyagi és alaki különbségeket, ezeket megnevezik és beépül mindennapi szókincsükbe.
- A környezet megszerettetése tevékenységet lehetőség szerint mikrocsoportos formában szervezzük meg.
- A gyermekek emlékezetének fejlesztésére és az élmények rögzítésére évszakalbumot készítünk.
- Az óvónők a környezeti témákat projektrendszerben dolgozzák fel, különös tekintettel figyelnek az esztétikai élmény-kiegészítés meglétére.
- A gyermekek akváriumot gondolnak.
- A környezeti jelenségek mélyebb megismeréséért kísérleteket végeznek.

- A gyermekek korosztályuknak megfelelően differenciált erdei programokba vesznek részt.
- A környezet megszerettetésének programjai igazi életteret adnak a gyermekek szókincsének, nyelvi kifejezőképességének fejlesztéséhez.
- A gyermekek az alapvető ismereteket (lakcím, szülők neve, foglalkozása, óvoda neve, valamint a születésük időpontja, helye) hároméves időintervallumban a szülők bevonásával tanulják meg.
- A gyermekek a környezet tevékeny megismerése során szerzett tapasztalataikat vizuálisan is megjelenítik.

17.2. KÖRNYEZETI ÉS EGÉSZSÉGNEVELÉSI PROGRAM KÖRNYEZETI ÉS EGÉSZSÉGÜGYI NEVELÉS SZEMPONTJAI

- Erőforrások (humán, tárgyi, anyagi)
- Személyi (humán) erőforrások - minden külső partner, akár hivatalos, akár nem hivatalos jellegű kapcsolata az óvodával. Az óvoda nyitott jellegét hangsúlyozzuk.

Alapelvek, jövőkép, hosszú távú célok:

Az a követendő értékrendszer, amely meghatározza óvodai környezeti nevelés alapjait, valamint a program ideje alatt elérni kívánt konkrét célokat.

- Érték- és szokásrendszer érzelmi, értelmi, esztétikai és erkölcsi megalapozása.
- A környezet állapotára érzékeny gondolkodásmód kialakítása.
- Rendszerszemléletre nevelés.
- Fenntarthatóságra nevelés.
- Érzelmi és értelmi környezeti nevelés.
- Optimista életszemlélet kialakítása.
- Tapasztalaton alapuló, kreatív környezeti nevelés.
- Tolerancia és segítő életmód kialakítása.

A célok elérését szolgáló legfontosabb feladatok, legjelentősebb tevékenységek:

- Különböző alkalmi túrák szervezése.
- A környezettel, természettel kapcsolatos anyag feldolgozása a foglalkozásokon képesség-fejlesztő tevékenység formájában.
- Környezettudatos életmód elemeinek szocializációja (pl. hulladékszelekció, természetbarát termékek használatára való ösztönzés, természeti környezet védelme, lakó- és óvoda környezet közös megóvása)
- A különböző egészségkárosító szerek egészségi kockázatának tudatosítása.
- Személyes higiéné elsajátíttatása
- Az egészséget befolyásoló környezeti tényezők felismertetése.
- Egészséges étkezés
- Anyag- és energiatakarékos óvodaüzemeltetés és a pedagógusok példamutatása.
- A szelektív hulladékgyűjtés következetes megvalósítása.
- Csoportszoba, folyosók, mellékhelyiségek, udvar tisztasága.
- Az óvodán kívüli ismeretterjesztés lehetőségeinek kihasználása.

Alapelvek, jövőkép, hosszú távú célok:

- A környezettudatos magatartás és életvitel kialakulásának segítése.
- Az állampolgári – egyéb közösségi – felelősség felébresztése.
- Az egészséges életmód kialakításának segítése (helyes táplálkozás; dohányzás, alkohol, drog nélküli élet legyen a cél.
- Az egészség és a környezet összefüggéseinek felismertetése.
- A helyzetfelismerés, az ok-okozati összefüggések felismerése képességének kialakítása, fejlesztése.
- Problémamegoldó gondolkodás, döntésképeség fejlesztése.
- Globális összefüggések megértése iránti igény felkeltése.

Tanulásszervezési és tartalmi keretek

A kötelező foglalkozási keretben végzett környezeti és egészségnevelés

- az egyes tevékenységekben rejlő nevelési lehetőségek kihasználása
- nevelőmunka (környezeti és egészségnevelési témák)

- kirándulás

Szabadon választható elemek

- környezetvédelmi, egészségvédelmi témák
- részvétel városi programokon
- eladások, kiállítások
- pályázatok, versenyek

A célok elérését szolgáló legfontosabb feladatok, legjelentősebb tevékenységek során a megfelelő módszereket kell alkalmazni.

Óvodai környezet nevelés:

- A csoportok és folyosók díszítése.
- A mindennapi életnek ezernyi mozzanata (pl. a rendezvényeken használt eszközök, élelmiszerek milyensége, a kirándulások körülményeinek megválasztása, a kiállítások témaválasztása).
- Az óvoda környezetének barátságosabbá tétele, oly módon, hogy a dolgozók és gyermekek életmódját környezettudatosabbá tegye.
- Kapcsolatrendszer, kommunikáció: Az óvodán kívüli kapcsolatrendszer és kommunikáció alapvető eszköze az óvoda nyitottá válásának. Kifelé (és befelé is) tudatosítani kell, hogy egy óvoda környezeti nevelési tevékenysége tágabb értelemben is közügy, a szűkebb vagy tágabb lakókörnyezet is részt vesz az óvoda nevelőmunkájában.
- Minőségfejlesztés.
- Pedagógus-továbbképzés: A nevelőtestület továbbképzésének megtervezésekor célszerű külön figyelmet fordítani arra, hogy abban a környezeti nevelés elveinek és gyakorlatának fejlesztése is helyet kapjon.
- Egészségnevelési Program részletes kidolgozása az éves munkatervben történik.

18. Munka jellegű tevékenységek

1. A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység – az önkiszolgálás, a segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás.

2. A gyermek munka jellegű **tevékenységének sajátosságai:**

a) örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység;

b) a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége;

c) a közösségi kapcsolatok a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

3. A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mértén fejlesztő **pozitív** értékelést igényel.

A tevékenység célja: a gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelesség teljesítését. A munkajellegű tevékenységek során a gyermekek tapasztalatokat gyűjtenek az őket körülvevő világról, megismerik környezetüket és kialakulnak a munkavégzéshez szükséges készségeik, képességeik, tulajdonságaik.

Feladataink:

- A különböző típusú, munkajellegű tevékenységek tervezése, és azok feltételének biztosítása.
- Az óvodások munkajellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért és a közösségért végzik.
- Kezdetben az óvónő segítségével, később teljesen önállóan, öntevékenyen végezzenek munkajellegű tevékenységeket.
- Az óvónő mindegyik munkafajtánál adjon mintát az eszközök használatához és a munkafázisok sorrendiségének megismeréséhez.

- Úgy segítsen a gyermekeknek, hogy minél többször át tudják élni a munka örömét, a célért vállalt erőfeszítés szépségét, nehézségért.
- Az óvónő értékelése legyen buzdító, megerősítő, hogy a gyermekekben pozitív viszony alakuljon ki a rendszeres munkavégzéshez.
- Mindhárom korcsoportnál nagy jelentőségű az önkiszolgálás, testápolás, öltözködés, étkezés, környezetgondozás.
- Teremtünk alkalmakat a munka elismerésére, különös tekintettel a játékok elrakása terén.
- A gyerekek munkáját rendszeresen értékeljük, amely fejlesztő hatású legyen és személyre szóló.

A 3-4 éves gyermekek az óvónőt figyelve vegyenek részt a növények, állatok gondozásában, etetésében. A növények locsolásában vegyenek részt. Segítsenek a termések, falevelek összegyűjtésében, elszállításában.

Az óvónő a legkisebb óvodásokat is vonja be az alkalmi munkába, ami lehet esetleges, de lehet szabályosan ismétlődő. A szabályosan ismétlődő mindennapi munka a rend fenntartásáért végzett tevékenységek /pl. a játékok elrakása, mosása, tisztítása, a terem díszítésében segítségnyújtás/.

A 4-5 éves gyermekek közösségi kapcsolatát jól fejleszti a naposi munka, amit akkor célszerű bevezetni, ha a gyermekek készség szinten ismerik a munkafolyamat menetét, fogását. Az önkiszolgáló tevékenység ezt jól előkészíti. Hangsúlyos szerepet szánunk a gyermekek naposságának, amely vállalt tevékenység. Az óvónő és a dajka egységes szemlélete, egyénhez igazodó, közös megállapodás alapján gondolja végig a naposi munkát, és alakítsa ki a gyermekek összehangolt cselekvésláncát.

Alkalmi ismétlődő munka a játékok helyre rakása, a csoportszoba átrendezése, a tevékenységekhez használt eszközök kiosztása, összeszedése, az öltöző és a mosdó rendjének megőrzése.

Ezeket a munkákat a gyermekek együtt végezzék a felnőttek átgondolt, konstruktív vezetésével. Az óvónő tervezze meg az egyéni megbízások lehetőségeit /pl. információk közvetítése, kisebbek segítése az öltözködésben, ajándék készítése a kicsiknek, az óvoda dolgozóinak, a jeles napok előkészítése, stb./.

Az óvónő tervezze meg a lehetőségeknek megfelelően a gyermekek növény- és állatgondozását. A gyermekek működjenek közre az élősarok gondozásában, a szobanövények átültetésében, az óvodaudvar tisztán tartásában, /a fű gondozása, avar gyűjtése, öntözés/ a megszervezésben.

Az óvónő segítségével a gyermekeknek legyen lehetősége gondozni az akváriumot, terráriumot és a madáretetőt.

Az óvónő irányításával készítsék el a kisállatok, madarak étkeit.

Az **5-6-7 éves óvodások** önállóan végzik a naposi munkát. Közösén eldöntik a munka megosztását. Az étkezés után a szokásrendnek megfelelően mindent a helyére tesznek.

Az alkalmoszerű munkákat önállóan vállalkozás alapján végezzék, soha ne alkalmazzon az óvónő kényszerítő eljárásokat. A gyakori dicséret, elismerés hatásával érje el, hogy a gyermekek szívesen vegyenek részt a munkában.

Végezzenek önállóan környezetszépítő munkát, játékok tisztítását, mosását, szárítását, egyszerű javításokat, polcok lemosását, sütés nélküli édességek, vitaminsaláták készítését.

Rendszeresen segítsenek a kicsik öltöztetésében, készítsenek nekik meglepetéseket.

Az óvónő úgy alakítsa a növény- és állatgondozást, hogy a gyermekek minél több művelet tudjanak önállóan végezni. A kerti szerszámokat felnőtt felügyelete mellett, önállóan használják. Minden évszakban segítsenek a járdák, utak tisztításában.

18.1. A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek szeretnek közösén dolgozni.
- Örülnek, ha kötelességüket teljesítik.
- Önállóan, igényesen végzik a napi munkát.
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére.
- Szívesen közreműködnek a növények- és állatok gondozásában.
- Örömmel segítenek a kisebbeknek.
- Szeretnek meglepetést készíteni a kisebbeknek, szüleiknek, az óvoda dolgozóinak és felnőtteknek.

A gyermekek erejükhöz mérten vegyenek részt:

- A csoportszoba rendjének fenntartásában,
- Az udvari játékszerek elrakásában,

- A kerti munkában (Föld napja, közös ültetés)
- Az önkiszolgálásban (terítés, öltözködés, tisztálkodás)
- Amelyik csoportban van akvárium, terrárium, ott kísérik figyelemmel az állatok gondozását.

4-5 éves korban: ebben a korban tudatosan vállalják a feladatokat. A gyermekek közösségi kapcsolatát jól fejleszti a naposi munka.

- Az óvónő segítségével irányításával az étkezéshez szükséges eszközök kiosztása (a csoport szokásrendjének megfelelően),
- A csoportszoba rendjének kialakítása, fenntartása,
- Az udvari játékszerek elrakása,
- Kerti munkában való részvétel,
(Föld napja, elszáradt falevelek összeszedése, a kiskert gondozása)
- Az alkalomszerű megbízatásoknak önállóan eleget tesznek,
- Szívesen segítenek egymásnak,
- A saját magukkal kapcsolatos teendőket önállóan és figyelmeztetés nélkül hajtják végre,
- Működjenek közre az élősarok gondozásában
(növények locsolása, csíráztatás, palántázás, stb.)
- Vegyenek részt a csoportszoba díszítésében ünnepek alkalmával,

5-6-7 éves korban:

A munkajellegű feladatokat a gyermekek már önállóan végzik, amit gyakori dicséret, elismerés hatásával érhetünk el.

- A naposok önállóan terítsenek, figyeljenek az esztétikus elrendezésre. Étkezés után szedjék le az edényeket. Söpörjék le a morzsákat, töröljék le az asztalt (a csoport szokásrendjének megfelelően).
- Vegyék észre a gyermekek, hogy a környezetükben mire van szükség, végezzenek környezetépítő munkát.
- Vigyázzanak a csoport rendjére.
- Vegyenek részt a csoportszoba díszítésében, átrendezésében. játékszerek tisztításában.
- Segítsenek a kisebbeknek.
- Önállóan végezzék a növénygondozást, kerti munkát és használják a szerszámokat.

A fejlődés jellemzőiből kidolgozott **sikerkritériumok:**

- A gyermekek a munkavégzéshez használt eszközök fogását megtanulják.
- Az óvodai életben az önkiszolgálás dominánsan jelenik meg.
- Az óvónők ügyelnek arra, hogy a naposi munka során felesleges várakozási idő ne alakuljon ki. (terítés)
- A gyermekeknek lehetőségük van növényeket ültetni, gondozni, terméseiket felhasználni.
- A gyermekek szívesen közreműködnek a növények, állatok gondozásában.

19. Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése

Törvényességi háttér

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. Törvény 4. § 25. pontja
- A 32/2012. (X.8.) EMMI rendelet
A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve
- A 363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet- az Óvodai nevelés országos alapprogramja
- Az Intézmény Alapító Okirata

Sajátos nevelési igényű gyermek az, aki a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján az alábbi kategóriákba besorolható:

- a. Testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos*
- b. Pszichés fejlődési zavarai miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott.*

Intézményünk az önkormányzat által kiadott 310/2012. (XI.28.) sz. határozattal az Alapító okiratban rendelkezik a 851012 szakfeladattal az SNI-s gyermekek óvodai neveléséről, ellátásáról: „ Sajátos nevelési igényű gyermek, az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszer- vi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, autizmus spektrum zavarral küzd.

A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve

1.Általános elvek

1.1.Az Óvodai nevelés országos alapprogramja a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésében

Az alapidokumentumban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek számára szükségesek. Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik.

1.2. Az Irányelv célja

Az Irányelv célja, hogy a nevelési programban foglaltak és a sajátos nevelési igény összhangba kerüljenek.

1.3. A habilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei

A sajátos nevelési igény kifejezi

- a.) A gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékoság, az autizmus spektrum zavar vagy egyéb pszichés fejlődési zavar által okozott részleges vagy teljes körű módosulását,
- b.) A képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszthetőségét.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs tevékenység olyan team munkában kialakított és szervezett nevelési folyamatban valósul meg, mely az egyes gyermekek vagy gyermekcsoport igényeitől függő eljárások (időkeret, eszközök, módszerek, terápiák) alkalmazását teszi szükségessé.

A gyermekek habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztésének az alapja a szakértői bizottság szakértői véleménye.

Az óvodai nevelőmunka során figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti;
- a gyermek iránti elvárást fogyatékoságának, autizmus spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg;
- terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékosága. személyiségjegyei befolyásolják.

Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez a gyermek fogyatékoságának, pszichés fejlődési zavarának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus, gyógypedagógiai tanár, konduktor, konduktor-óvodapedagógus, konduktor –tanító, terapeuta, pszichológus, orvos együttműködése szükséges.

1.4. A rehabilitációs tevékenység közös céljai, feladatai:

A fejlesztés céljait minden esetben a fejleszthetőséget megfogalmazó gyógypedagógiai - orvosi- pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.

a.) A mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékból, több fogyatékból együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékból, autizmus spektrum zavarból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával.

b.) *Törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására.*

c.) *A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.*

d.) *Az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése.*

e.) *Az egyes területeken kimagasló képességeket mutató gyermek támogatása.*

1.5. A rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

a.) A fogyatékból típusa, súlyossága.

b.) A fogyatékból kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás megkezdésének ideje,

c.) korai fejlesztésben és gondozásban részesült gyermek esetében a korai időszak fejlődésmenete

d.) A gyermek

- életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,
- képességei, kialakult készségei,
- kognitív funkciói, meglévő ismeretei,
- családi háttére.

Mindezek alapján a fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd-és nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztését. Az egyes fogyatékból típusok függvényében más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.

Halmozottan fogyatékos gyermek, gyermekcsoport esetén a megállapított fogyatékból mindegyikére tekintettel kell lenni. A nevelési programot egyéni fejlesztési terv is kiegészíti.

1.6. A szükséges pedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű gyermek számára

- a.) A sérülés specifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása;*
- b.) az egyéni szükségletekhez igazodó környezet, speciális bútorok biztosítása;*
- c.) az egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközök használata; a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés;*
- d.) a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével;*
- e.) annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes;*
- f.) rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához;*
- g.) az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sérült gyermek családjával.*

1.7. Integrált - nevelés

A sajátos nevelési gyermek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését elősegíti/elősegítheti a többi gyermekkel részben vagy egészben együtt történő integrált nevelése. Az együttnevelést vállaló intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál a sajátos nevelési igényű gyermeknek, mint részvétet és védettséget.

A fejlesztés során figyelembe vesszük:

- a.) a speciális tevékenységek megvalósításakor a sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztésének igényeit,*
- b.) külön gondot fordítunk arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez,*
- c.) a pedagógusok részt vesznek az óvodai integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken.*

Sikerkritériumnak a gyermekek beilleszkedése, egyenlő hozzáférése a foglalkozásokhoz, önmagához mért fejlődése tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbiak szolgálják:

a.) Az együttnevelés megvalósításában érvényesül a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet és a sérülés specifikus módszertani eljárások alkalmazása.

b.) A gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség)

és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógus

- szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, individuális módszereket, technikákat alkalmaz,
- a foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a gyermek fejlődésének elemzése alapján - szükség esetén- eljárásait megváltoztatja, az adott szükséglethez igazodó módszereket megválasztja,
- egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres,
- együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

c.) A gyermek fogyatékoságának, autizmus spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának típusához igazodó szakképesítéssel rendelkező **szakirányú végzettségű gyógypedagógus az együttműködés során:**

- segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését, figyelemmel kíséri a gyermek haladását,
- javaslatot tesz gyógypedagógiai-specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására, az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra, a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására,
- segítséget nyújt a szükséges speciális (segéd) eszközök kiválasztásában, tájékoztat a beszerzés lehetőségéről,
- együttműködik az óvodapedagógusokkal, figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait,
- segít a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolásában,
- kapcsolatot tart a szülővel a rehabilitáció sikerességét szolgáló ismeretek átadásával,

- részt vesz a befogadó közösség felkészítésében,
- részt vesz az óvodai foglalkozások és tevékenységek adaptációjában.

Az integrált nevelésben részt vállaló óvodák – a köznevelés-fejlesztési tervekben meghatározott feladatellátás szerint vehetik igénybe az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények, a pedagógiai szakszolgálati intézmények szolgáltatásait, az utazó gyógypedagógiai hálózat működtetésére kijelölt intézmények segítségét.

2. A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés specifikus fejlesztésének elvei, feladatai az óvodai nevelés során

• A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermeknél a mozgásszervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció. A különleges gondozási igényt meghatározza a károsodás jelentkezésének ideje, formája, mértéke és területe.

A mozgáskorlátozott gyermek fejlesztésének kiemelt feladatai az óvodában:

- a mozgásos akadályozottságból eredő hátrányok csökkentése, megszüntetése
- a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása
- a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése
- az életkornak megfelelő tapasztalatszerzésre, a megtanult mozgás alkalmazására való nevelés.

Az óvodában biztosítani kell a gyermek állapotához igazodó megfelelő mozgás- és életteret (az ehhez szükséges akadálymentes környezetet, sajátos technikai eszközöket), mindig szem előtt tartva az önállóságra való nevelés elvét.

• A látássérült gyermek

A látássérült gyermek látásteljesítménye (vízusa) az ép látáshoz (vízus:1) viszonyítva két szemmel és korrigáltan (szemüveggel) is 0-0,33 (0-33%-os látásteljesítmény) közötti. Látássérült az a gyermek is, akinek látótere-tekintése fixációs pontjától mindkét irányban legfeljebb 10, azaz teljes szélességben legfeljebb 20.

A látássérült gyermekek a nevelés-oktatás szempontjából lehetnek vakok, aliglátók és gyengén látók. A speciális, gyermekre szabott pedagógiai programot meghatározza a látás-élesség mellett a látássérülés kóroki tényezője, a látássérülés bekövetkeztének időpontja, és a látássérüléshez esetleg csatlakozó egyéb fogyatékoság, rendellenesség.

A vak gyermek fejlesztésének kiemelt feladatai az óvodában:

- kiemelt szerepet kap a játék, ami tág lehetőséget ad az ép érzékszervek aktivizálásával a hallás, tapintás, szaglás, íz-érzékelés, mozgás-ritmus, tájékozódási képesség intenzív fejlesztésére
- a testkultúra kialakítása, a tartáshibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása és folyamatos fejlesztése
- hangsúlyos zenei nevelés, mely egyszerre fejleszti a hallást és a mozgást
- önkiszolgálás terén életkoruk és sérültségük mértéke szerint az önállóság kialakítása.

Az aliglátó gyermekek fejlesztésének kiemelt feladatai megegyeznek a gyengén- látó gyermekek fejlesztésének kiemelt feladataival.

A gyengénlátó gyermek gondolkodás- és beszédfejlődését a látásos élmények hiányossága jelentősen befolyásolja, ezért különösen fontos a környezet vizuális megismertetése.

A gyengénlátó gyermek fejlesztésének kiemelt területei az óvodában:

- látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben
 - nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság
 - térbeli tájékozódás a látás felhasználásával
 - a finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése
 - a látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt
 - az érzékelés egyéb területeinek fejlesztése (hallás, tapintás, megkülönböztető képesség).
- **A hallássérült gyermek**

A hallássérült kisgyermek eredményes fejlesztésének feltétele a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, szükség esetén a beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata.

lata, valamint a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikáció-fejlesztés rendszerébe. A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata –a korai pedagógiai és audiológiai gondozásra építve- a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése.

a) A súlyos fokban hallássérült –siket- gyermekeknél a beszéd tartományban mért hallásvesztése 90 dB vagy még ennél is nagyobb.

Az óvodai nevelés során arra kell törekedni, hogy a súlyos fokban hallássérült kisgyermek hangmegnyilvánulásaiival, majd beszéddel hívja fel magára a figyelmet, közölje kívánságait. Környezete igyekezzon a gyermek közölnivalóját, kommunikációs próbálkozásait megérteni.

b) A nagyothalló gyermekeknél a beszéd tartományban mért hallásvesztés 30-45 dB közötti, középsúlyos esetben 45-65 dB közötti, súlyos esetben 65-90 dB közötti hallásvesztést mutatnak ki. A nagyothalló óvodás korú gyermekek

Az emberi beszéd, a környezeti hangok korlátozott felfogására, differenciálására képesek. Beszédfejlődésük késve, általában spontán (hallókészülék segítségével vagy anélkül), esetenként azonban csak speciális segítséggel indul meg.

c) A hallásukat műtéti úton helyreállított/létrehozott hallássérült gyermekeknél fizikai értelemben közel ép hallás mérhető. Beszédértésük, hangzó beszéd produkciójuk fejlődése hasonlóságot mutat a hallók beszédfejlődésével.

a.) *A súlyos fokban hallássérült –siket- gyermekek óvodai fejlesztésének feladatai:*

- a hallás és a beszédértés fejlesztése
- a hangos beszéd aktív használatának építése
- a grafomotoros készségfejlesztés és a diszfázia-prevenció.

b.) *A nagyothalló gyermekek óvodai fejlesztésének feladatai:*

- a nyelvi kommunikáció megindítása és/vagy fejlesztése
- a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése
- a beszédértés, szókincsfejlesztés
- a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése
- a beszédérthetőség folyamatos javítása.

- **Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek**

Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

- **A középsúlyosan értelmi fogyatékos gyermek**

A középsúlyosan értelmi fogyatékos gyermekek fejlesztésében a kis lépések elvét alkalmazva, a gyermekekre jellemző cselekvésbe ágyazott, gondolkodást figyelembe vevő képességfejlesztés kellő időt, alkalmat kell, hogy biztosítson:

- az alapmozgások, manipuláció kialakítására, fejlesztésére,
- a minimális kontaktus, kooperációs készség valamint a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztésére, a gyermek egyéni szükségleteinek megfelelően a szóbeli kommunikációt kiegészítő, illetve helyettesítő módszerek, eszközök alkalmazásával történő fejlesztésére,
- a beszédindításra, a beszédmegértés fejlesztésére, az aktív szókincs bővítésére,
- a szobatisztaság, az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítására,
- az adekvát játékhasználat elsajátítására, a kognitív funkciók fejlesztésére.

Ezek kialakításánál kiemelt szerepe van a rendszerességnek, az utánzásnak, a gesztussal kísért egyszerű verbális utasításnak, a zenének, a ritmusnak, a sok ismétlésnek.

- **Beszéd fogyatékos gyermek (nyelvfejlődés és beszédzavar)**

Beszéd fogyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság a komplex vizsgálata alapján annak minősít. A nyelvfejlődési és beszédzavarok az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében, a beszédértés és észlelés nehézségében, kifejezőkészség nehézségében (szegényes szókincs, grammatikai fejletlenség). A beszédszerveződés nehézségében (mondatalkotási készség nehézsége, összefüggő beszéd kialakulatlansága), a beszédszervi működés gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, az írott nyelv elsajátításának nehézségeit előjelző kognitív képességzavarban (fonológiai tudatosság, taktilis, vizuális észlelés, verbális emlékezet zavarai), a verbális tanulás lassú fejlődésében nyilvánulhatnak meg.

A beszéd fogyatékos gyermek óvodai fejlesztésének kiemelt feladatai:

- az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása,
- az értelmi fejlesztés,
- a mozgás és észlelési funkciók javítása,
- vizuomotoros koordinációs készség javítása,
- az érzelmi élet fejlesztése

Speciális eszközök és módszerek alkalmazásával.

- **Autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek**

Az autizmus spektrum zavarok meghatározó jellegzetessége a társas viselkedést, a kölcsönösséget igénylő kommunikációt és a rugalmas viselkedésszervezést megalapozó kognitív készségek minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekre jellemző a kölcsönösséget igénylő társas helyzetek megértésének és azokban való részvételének zavara, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmatlan, sztereotip viselkedés, a viselkedésszervezés és kivitelezés zavara és az egyenetlen képességprofil.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek óvodai nevelésének elsődleges feladata:

- *a kommunikációs, szociális és kognitív habilitációs terápia.*

Az óvodai fejlesztés alapja minden esetben pszichológiai képességmérés.

A fejlődési szint és szociális alkalmazkodás követése egyéni felméréssel történik, speciális eszközök és módszerek használatával, egyéni fejlesztési helyzetben megalapozva.

A gyermek szükségleteinek megfelelő fejlesztéshez szükséges az óvodai környezet megfelelő kialakítása, a speciális módszerekben képzett szakember vagy fejlesztő asszisztens jelenléte. A fejlődési zavar átlagos, vagy átlag feletti intelligencia esetében is jelentősen befolyásolja, áthatja a gyermeki fejlődést, megváltoztatja a megismerés folyamatát és a társas viselkedés fejlődését, ezért sérülés-specifikusfejlesztésre minden érintett gyermeknek joga és szüksége van.

Autizmusban a *beszédfejlődés* gyakran megkésik, súlyos esetekben nem alakul ki beszélt nyelv. A *központi probléma azonban nem a nyelv hiánya, vagy megkésett fejlődése, hanem a funkcionális, kölcsönös kommunikáció sérülése.*

Az alapvető problémák közé tartozhat a nyelvhasználat színvonalától függetlenül, hogy hiányozhat a kommunikáció és a beszéd hasznának, hatalmának megértése, vagyis hiányozhat annak megértése, hogy mások érzéseit, gondolatait, tetteit kommunikáció útján befolyásolni lehet.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek lehető legkorábbi diagnózist követő habilitációs terápiája megelőzheti egyes tünetek kialakulását, enyhítheti a fejlődés devianciáját. Ennek eredményeként a nem beszélő, vagy megkésett beszédfejlődésű gyermek (ha mentális

szintje megengedi) óvodába lépéskor már rendelkezhet korlátozott *menyiségű, de célszerűen* használt augmentált – vizuálisan segített – kommunikációs eszköztárral.

A gyermek a *szociális interakció csecsemőkori fejlődési szintjének megfelelő* egyes képességeket segítséggel használhat, és a *kölcsönösséget igénylő* társas viselkedési helyzetekben, illetve környezetében az egyéni fejlesztéshez szükséges *viselkedéselemekkel képességeitől függően* rendelkezhet.

A korai speciális terápia hiányában ezek *lesznek az óvodai fejlesztés fő* céljai, kiegészítve a viselkedésproblémák, viselkedés- és gondolkodási készségek terápiájával, szükség esetén a korai elemi készségek kialakításával (szobatisztaság, rágás-evés, önkiszolgálás) fejlesztésének elemeivel.

A *jó értelmi képességekkel rendelkező, jól beszélő autizmus spektrum zavarral küzdő* kisgyermekek számára is a *kommunikációs, szociális és kognitív habilitációs* terápia az óvodai nevelés *elsődleges feladata*.

Ennek érdekében az óvodai nevelés, *illetve ideálisan a szülőkkal való együttműködés* eredményeképpen az *egész ébren töltött idő* – különösen a természetes élethelyzetek – használhatóak a fejlesztésre.

Az *óvodai fejlesztés alapja* minden esetben *pszichológiai képességmérés*. A *fejlődési szint és szociális alkalmazkodás követése* egyéni felméréssel történik, speciális eszközök és módszerek használatával, egyéni fejlesztési helyzetben *megalapozva*. A *gyermekek szükségleteinek megfelelő* fejlesztéséhez az *óvodai környezet megfelelő* kialakítása, és a *speciális módszerekben képzett szakember vagy fejlesztő* asszisztens jelenléte szükséges.

Az *óvodai környezet megfelelő* kialakítása *fontos*: a *protetikus környezet* kialakítása, a gyermek szimbólum értési szintjéhez kialakított vizuális segítség, alternatív kommunikációs eszközök használata.

- **A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem-vagy magatartás-szabályozás zavarral) küzdő gyermek**

A sajátos nevelési igényű gyermekek e csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású – az ismeret elsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő – részképtesség-zavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi. Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárási okozta feszültségeket, a váratlan

zajokat. Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet.

Az óvodai fejlesztés kiemelt feladatai:

- a szakértői bizottság véleményében foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával
- a teljesítménykudarcokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulásának megelőzése
- az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készség megalapozása.

A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált óvodai nevelése

A testi, érzékszervi, beszéd fogyatékos, enyhe értelmi fogyatékos, autisztikus, autista valamint a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének tartós és súlyos rendellenességével küzdő óvodáskorú gyermek **integrációjának célja**, hogy a többi gyermekkel történő együttneveléssel elősegítse a közösségbe való beilleszkedésüket, támogassa családi nevelésüket, speciális szükségleteik figyelembe vételével biztosítsa a gyermekek optimális személyiségfejlődését, hátrányaik leküzdését.

Az együttnevelés akkor lehet hatékony, ha az együttnevelésben résztvevő minden gyermek számára biztosított a megfelelő fejlődési lehetőség.

Feladatok, fejlesztési elvek

Az óvodai nevelésünkben a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszünk.

- Pedagógiai Programunk biztosítja a gyermekek számára a megfelelő fejlesztést
- Megfogalmazott feladatokat az egyéni differenciált fejlesztés elvei alapján igazítjuk a sajátos nevelési igényű gyermekek képességeihez
- Fontosnak tartjuk, hogy a nevelésünk hatására a sérült gyermekeknél is fejlődjön az alkalmazkodó készség, az akaraterő, önállóságra törekvés, az együttműködés, az érzelmi élet. Külön gondot fordítunk arra, hogy a gyermekek minden segítséget megkapjanak hátrányuk leküzdéséhez
- Feladatunk, hogy a Pedagógiai Programban foglaltak és a sajátos nevelési igény összhangba kerüljenek:

- az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez,
- fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljanak meg,
- a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl,
- a *habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő terápiák alkalmazása*

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségleteik határozzák meg. Az együttnevelés - az illetékes szakértői bizottság szakértői véleményének figyelembevételével - minden esetben egyéni döntést igényel a gyermek szükségletei szerint. A fejlesztés céljait minden esetben a fejleszthetőséget megfogalmazó gyógypedagógiai - orvosi-pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira építjük fel.

Az adott gyermek fejlesztési stratégiájának kialakítását a gyermek fogyatékosságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben lehetőleg tapasztalatokkal rendelkező gyógypedagógus, terapeuta segíti (módszertani intézmény, utazótanári szolgálat). Közreműködése kiterjed a gyermekeket fejlesztő óvodapedagógusok felkészítésére, a fogadó óvoda sajátos teendői ellátásának tervezésére és folyamatos tanácsadásra, mely az óvodai nevelőmunkán túl a szülők és az óvoda együttműködésére is kellő hangsúlyt helyez.

- Részt vesz a befogadó közösség felkészítésében és az óvodai foglalkozások és tevékenységek adaptációjában.
- Segítséget nyújt a szükséges speciális eszközök kiválasztásában és a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolásában.
- Javaslatot tesz gyógypedagógiai-specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására, az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra, a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására.

Speciális szükséglet esetén (pl. autizmus) amíg az intézmény nem rendelkezik saját erőforrással, addig az önkormányzat a szerződésen alapuló megsegítéssel, utazó gyógypedagógussal oldja meg a fejlesztést.

Az SNI- s gyermekek integrált ellátása a „normál” fejlődésmentű gyermekek között valósul meg napi rendszerességgel, amennyiben a szakértői bizottság másként nem rendelkezik. A rehabilitációs órák egyéni és integrált keretben zajlanak, a gyermek érdekeit figyelembe véve. Integráltan az óvónő végzi a teljes napi nevelő munka keretében, a gyógypedagógus irányításával.

Az óvodapedagógus szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, individuális módszereket, technikákat alkalmaz. Nevelőmunkája során együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

- Egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres;
- Alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez.
- A foglalkozások során beépíti a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat, s megválasztja az adott szükséglethez igazodó módszereket.

Nevelőmunkánkban elfogadjuk, hogy az SNI- s gyermek is teljes értékű ember, akinek - mint bárkinek- joga, hogy elfogadó, befogadó, fejlesztő hatású környezet vegye körül. Válgják természetessé - gyermeknek, szülőnek, pedagógusnak- a sérültek iránti odafordulás, empátia, tolerancia és hitelesség.

Fontos feladatunk a speciális nevelési igényű gyermekek számára a sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi *feltételek és segédeszközök* biztosítása.

Ha nem vett részt korai fejlesztésben a gyerek, akkor az óvoda és a gyógypedagógus feladata az alap fejlesztés megkezdése, stb.

Amennyiben a gyermek egyéni sajátosságai azt megkívánják óvodai életben való részvételét pedagógiai asszisztens is segíti.

Logopédia

Célja: Iskolakezdésre a gyermekek beszéde – alaki és tartalmi szempontból egyaránt – tiszta és érthető legyen.

Jó alapot nyújtson a biztos olvasás- és írástanuláshoz.

Az óvoda és az iskola közötti átmenet érzelmi, értelmi, akarati síkon egyaránt problémamentesen megtörténjen.

Megvalósítsa a megkésett beszédfejlődésű, beszéd fogyatékos gyermekek szakértői bizottság által előírt fejlesztését

Feladata:

Szűrésekkel, vizsgálatokkal – az óvodapedagógusok és a szülők jelzéseit is figyelembe véve – kiválassza a fejlesztésre szoruló gyermekeket, kijelölje számukra a terápiát és annak feladatait a megfelelő gyakorisággal el is végezze.

Lehetőség szerint a 3-4 éves, beszédükben akadályozott gyermekeket logopédiai ellátásban részesítse.

Tartalma: A kitűzött cél elérése érdekében a logopédus minden tankötelessé váló nagycsoportos óvodást felmér. Ennek során vizsgálja az artikulációt, a vizuomotoros koordináció szintjét, valamint a beszédészlelés- és beszédértés állapotát. A logopédiai terápia elsősorban a feltárt hanghibák korrekciójára irányul. Kialakítja a hiányzó hangokat, helyessé teszi a képzés módját. Differenciálja a hasonló hangzású, illetve hasonlóan képzett hangokat.

Megtanítja észlelni a hang szóban elfoglalt helyét. A tisztán megszólaló hangokat szótárokban rögzíti, ciklikus sorokkal, később szavakkal, majd összefüggő szövegekkel, versekkel automatizálja.

A logopédiai foglalkozások eszközei:

A/. A felmérés eszközei

- KOFA - 3 évesek beszédfejlettség mérő kérdőív
- az artikulációt végző szósor
- a vizuomotoros koordinációt vizsgáló teszt
- a beszédészlelést és beszédmegértést vizsgáló GMP teszt
- tanulási nehézséget előrejelző teszt
- a gyermek szókincsének terjedelmét vizsgáló teszt
- GOH hallásvizsgáló készülék

B./ A terápia eszközei

- tükör
- hanggyakorló szógyűjtemény
- hangdifferenciáló képek és feladatlapok
- fejlesztő játékok, kártyák
- gyermekversek, mondókák a hangok automatizálásához

- füzet az otthoni gyakorlóanyag rögzítésére

Óvodapszichológusi ellátás

Célja: A gyermek személyiségfejlesztése, lelki egészségvédelme, továbbá a nevelőmunka hatékonyságának segítése.

Tartalma:

Az óvoda pszichológusa közvetlen segítséget nyújt a pedagógusoknak a nevelőmunkához. Az intézményben a gyermekekkel közvetlenül, egyéni vagy csoportos foglalkozások keretében közreműködik a gyermekek beilleszkedését, társas kapcsolatait javító intézkedésekben, a sajátos nevelési igényű gyermekek ellátásában. Megszervezi azokat a pszichológiai jellegű szűrővizsgálatokat, amelyek a képességvizsgálatok, szociometriai vizsgálatok, a beilleszkedési, magatartási, tanulási nehézségek megelőzése érdekében szükségesek. Megszervezi a mentálhigiénés preventív feladatokat a nevelési intézményben az egyén, a csoport, és az intézményi szervezet szintjén észlelt személyközi konfliktusok és az erőszakjelenségek megoldásával kapcsolatos pszichológiai témájú feladatokat. Megszervezi a krízistanácsadást a következő váratlan súlyos élethelyzetekben: kortárs haláleset, váratlan családi krízishelyzet, továbbá terápiás vagy más kezelés szükségessége esetén tovább irányít a pedagógiai szakszolgálathoz vagy más szakellátást biztosító intézményhez. A kiemelten tehetséges gyermek tehetséggondozásában a pedagógusokkal és a pedagógiai szakszolgálat szakemberével közösen kidolgozza az együttműködés és az ellátás kereteit.

Az óvodapszichológiai ellátás formái:

- szűrővizsgálatok
- egyéni és csoportos terápia
- szorongásoldó csoport működtetése
- tanácsadás szülőknek, pedagógusoknak
- esetmegbeszélő csoport működtetése.

20. GYERMEKVÉDELMI MUNKA AZ ÓVODÁBAN

Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek

Gyermekekvédelmi tevékenységünket a Gyermkek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 2012. évi LXXVI. törvény és a végrehajtásához kapcsolódó jogszabályok határozzák meg.

Alapelvek:

- Minden gyermeket érintő döntésben „a gyerek mindenképp felett álló érdekeit” kell figyelembe venni, azt más érdekek nem előzhetik meg.
- A gyermekek jogait minden megkülönböztetés nélkül biztosítani kell: fajra, nemre, valásra, származásra való tekintet nélkül, egyenlő bánásmód követelményét megtartva.
- Személyes adatokat kezelni csak meghatározott célból és kötelezettség teljesítése érdekében lehet, ezt megelőzően erről a szülőket tájékoztatni kell.
- A gyerekeket hátrányos megkülönböztetés nem érheti. A gyerekeknek joga van, hogy a nevelési intézményben, biztonságban és egészséges környezetben nevelődjön.
- A gyerekeket védeni kell fizikai, lelki erőszakkal szemben.
- Sajátos nevelést igénylő gyerekekkel való kiemelt foglalkozás minden óvónő kötelessége.

Gyermekekvédelmi tevékenységünk célja:

- Az óvodás korosztály minden tagjára vonatkozó preventív munka megszervezése.
- A családok gondozása: ismerjük fel a problémákat, keressük ezek okait, törekedjünk az okok mérséklésére.
- A prevenció, a gyermekek hátrányos helyzetének csökkentése, a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, illetve szükség szerint segítségnyújtás, valamint együttműködés a különböző intézményekkel és szakemberekkel.

Tartalma:

Óvodai nevelőmunkánk szerves részének tekintjük, amely gondoskodást jelent minden gyermekre vonatkozóan.

Munkánk alapvetően pedagógiai jellegű, a megelőzés lehetőségeire irányul

Ennek érdekében:

- A gyermeki személyiség megismerésére koncentrálnunk

- Elfogadjuk és elfogadtatjuk minden gyermek személyiségét / gyermek, felnőtt/
- Egyénre szabottan, differenciáltan megtervezzük fejlesztését.
- Fejlődését nyomon követjük.

Hathatós és folyamatos segítséget adunk a szülőknek a gyermekneveléshez, amelyben minden pedagógus közreműködik.

- *A nevelési problémák kezelésében elmélyítjük a mentálhigiénés gondozás szemléletét.*
- *Az egyénre irányuló gondozásban a testi – lelki gondoskodást egységnek tekintjük.*
- *Tisztázzuk a kapcsolattartásban, hogy mindenkinek kötelessége a gyermeki jogok védelme a nevelés során.*
- *Törekvéseink iránya: az emberi méltóság tiszteletben tartása, különös tekintettel a sérült gyermekekre, akik speciális gondoskodást, védelmet igényelnek.*
- *Joguk van a fejlődésüket és személyiségük kibontakozását segítő különleges ellátáshoz.*
- *Munkánkban kiemelt figyelmet kap a gyermekek számára az egészséges, biztonságos környezet megteremtése.*
- *Elkerülünk minden helyzetet, amelyben felmerülne a hátrányos megkülönböztetés.*
- *Munkánkat a gyermekek mindenkifelett álló érdekének a képviselője vezérli.*

Intézménybe járó gyermekek szociokulturális helyzete többnyire jó, a szülők túlnyomó többsége megfelelő anyagi körülményekkel rendelkezik, elhanyagoló nevelés nem jellemző.

A szülők között többen képzetek. A családok egzisztenciális helyzete jó, közepes. Halmozottan hátrányos helyzetű gyermek nem jár óvodánkba. Az utóbbi években regisztrált hátrányos helyzetű, vagy veszélyeztetett gyermekünk száma kis mértékben emelkedett. A szülők érdeklődése, kapcsolata az óvodával, az óvodapedagógusokkal szemben nyitott, gyermekközpontú, együttműködő.

Az óvodás gyermekek családi helyzetének évenkénti felméréséhez készített szempontok:

Minden nevelési év elején felmérés készül a családok helyzetéről.

Természetesen a körülményekben történt változások miatt ezeket a felméréseket év közben is elvégezheti a gyermekvédelmi felelős (az óvodapedagógusok jelzései alapján).

A felmérés lényege annak a kimutatása, hogy a családban van-e:

- Munkánélküli szülő, az mennyi ideje tart;
- Hányan nevelkednek csonka családban (elvált, vagy egyedül álló,) esetleg nevelőszülőknél;
- Van-e a családban tartósan beteg;
- Esetleg drog, vagy alkoholfüggő;
- Vannak-e albérletben élők (hiszen tudjuk, milyen megterhelő a családok anyagi helyzetét tekintve);

Mindezeket összegezve a gyermekvédelmi felelős elkészítheti összesítését. Ezek alapján könnyen rá lehet találni a halmozottan hátrányos, hátrányos vagy a már potenciálisan veszélyeztetett gyermekekre, melynek okai lehetnek:

- Szociális veszélyeztetettség
- Egészségügyi veszélyeztetettség
- Környezeti veszélyeztetettség

Veszélyeztetett gyermek: olyan – a gyermek vagy más személy által tanúsított – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.

A gyermekvédelem feladatai:

- *Prevenció, a családok segítése, sajátosságaiknak, szokásaiknak megfelelően.*
- Lehetőség szerint csökkentjük a gyermekeket károsító hatásokat.
- Időben felfedezzük a személyiségfejlődés zavarait, okát, okkereső beállítódással közelítünk a megoldások felé.
- *Gyermekvédelmi tevékenységünk váljon a mindennapos nevelőmunka részévé.*

Általános feladatok:

- Személyiségfejlesztés, koordinálás, tanácsadás
- Egészségvédő programok szervezése: szülőkkel együtt családi életre való nevelés,
- Szülőkkel való pozitív együttműködés: (szülői értekezlet, fogadóóra, napi kapcsolattartás,)

Kapcsolattartás külső intézményekkel:

- Gyermekjóléti Szolgálat

- Óvodai Gyermekorvos, védőnő
- Pedagógiai Szakszolgálat
- Szociális Alapszolgáltatási Központ
- Gyámügyi Hivatal ügyintézője
- Karitatív Szervezetek

Speciális feladatok:

- beilleszkedési, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek,
- sajátos nevelési igényű gyermekek esetében,
- szociális hátrányokkal küzdő gyermekek,
- megkülönböztetett ellátást, különleges gondozást igénylő gyermekek,
- egészségügyi problémával küzdő gyermekek

A csoportos óvodapedagógusi munkában jelentkező "napi" feladatok:

- A problémás gyermekek szüleivel differenciált bánásmóddal foglalkozunk-, beszélgetünk, konzultálunk, meggyőzzük őket közös feladatainkról.
- Szorgalmazzuk a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű, és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek rendszeres óvodába járását.
- Kiemelten figyeljük a tanköteles kor előtt lévő gyermekek óvodába való járását, szükség esetén kapcsolatba lépünk, a Pedagógiai Szakszolgálattal, Szociális Alapszolgáltatási Központtal.
- Minden gyermek esetében ismerkedünk a családi helyzetével, lakókörnyezetével.
- Segítjük a különleges bánásmódot igénylő, beilleszkedési gondokkal küzdő gyermekeket "másságuk" elfogadását.
- A gyerekek érdekében gyermekvédelmi eset megbeszélést tartunk.
- Munkánk során kapcsolatot tartunk:
 - Gyermekvédelem koordinátorával,
 - Védőnővel,
 - Gyermekorvossal,
 - Gyámhivatal ügyintézőjével.

Prevenció és intézkedések:

A felmérések után fő feladat: a ténymegállapítás konkretizálása – halmozottan hátrányos, hátrányos vagy veszélyeztetett - e a gyermek.

Segítség jelent:

- A gyermekvédelmi támogatás igénylése.
- Hátrányos helyzetű gyermekeknél szakember segítsége, (Pszichológus, fejlesztőpedagógus, logopédus, stb.)
- Tanácsadás a szülőknek
(Pszichológus, fejlesztőpedagógus, logopédus, stb.)

A prevenciók annál jobban működnek, minél hatékonyabbak az együttműködő felnőttek.

Együtt a gyermekekért – Szakemberek, szülők, pedagógusok

A legnagyobb hangsúly azért a prevención van, mert ezzel lehet a leghatékonyabban korrigálni a problémákat a gyermekeknél.

Az óvoda gyermekvédelmi dokumentuma:**Gyermekvédelmi munkaterv**

A gyermekvédelmi programot az adott nevelési évben MUNKATERV tartalmazza. A konkrét célok, feladatok meghatározása mindig az adott nevelési év gyermekvédelmi helyzete alapján történik.

Sikerkritérium a gyermekvédelem területén:

Amennyiben a prevenciós feladatokat sikerrel hajtjuk végre, - az óvoda, mint elsődleges jelzőrendszer – és jól működik a prevenció, akkor a gyermekek védelméért sokat tudunk tenni.

Soha nem szabad elfelejteni, hogy a gyermekvédelem nem más, mint a speciális feladatok kezelése, hiszen a gyermekek védelme minden felnőtt kötelessége.

A gyermek a legnagyobb érték, ezért úgy kell eljárni minden pedagógusnak, szülőnek, hogy a gyermek egészséges fejlődését minden tevékenység során maximálisan segítse tudása és legjobb képessége szerint.

A hátrányos helyzet okai

- A család anyagi és egészségügyi állapota, erkölcsi helyzete és életvitele, értékrendje.

- A család lakhelye és környezete.
- A gyermek és/vagy szülő egészségi állapota.
- A családtagok száma.
- A szülő iskolai végzettsége, anyagi helyzete.

Környezeti okok

Sokgyermekes család- három vagy több gyermek, szűkös lakásviszonyok, a család magas létszáma, több generáció együttélése, szülők iskolázatlansága.

Nevelési hiányosságok: kettős nevelés, felügyelet és gondozás hiánya, helytelen bánásmód (brutalitás) érzelmi sivárság, közömbösség, könnyelmű, felelőtlen életvitel, bűnöző családi háttér, negatív hatású baráti kör.

Anyagi okok

- Munkanélküliség.
- Létfenntartási alatti 1 főre jutó jövedelem.
- A szülő csökkent munkaképességű vagy munkaképtelen.
- A kereset nem a család szükségleteinek kielégítésére fordítódik.

Egészségügyi okok

- Születési rendellenesség vagy szerzett fogyatékoság
 - mozgáskorlátozottság
 - érzékszervi károsodás (látás, hallás...)
 - szervi rendellenesség
- Tartós betegség
- Idegrendszeri, pszichés problémák (szülő és/vagy gyerek)
- Higiénés hiányosságok

A gyermek személyiségében rejlő okok

- Értelmileg, érzelmileg visszamaradt

Feladataink a szociális hátrányok enyhítése érdekében

- Anyagi támogatás lehetőségeinek kiaknázása.
- Az önművelés igényének kialakítása.
- A tolerancia, segítőkészség kialakítása, a másság elfogadása.
- Praktikus ismeretek elsajátíttatása.
- A mindennapi élethez szükséges készségek kialakítása.
- Családi életre és egészséges életmódra nevelés.
- A testnevelés és sport sajátos eszközeivel kialakítani az alapvető mozgás - és feladatmegoldó képességet, az egészséget értéknek tekintő gondozásmódot, a szabadidő tartalmas eltöltésének igényét.

20.1. Tevékenységeink a szociális hátrányok enyhítésére:

- Nevelés a művészetek eszközeivel Pedagógiai Program megvalósítása.
- A tanulás tanítása differenciált fejlesztés.
- Egészségnevelés.
- Életvezetés.
- A mozgás megismertetése, bevezetése.
- Interkulturális ismeretnyújtás: életvezetés megismerése.
- Tehetséges gyermekek felkészítése.
- Felzárkóztató foglalkozás a tanulásban lemaradóknak.
- A családi életre nevelés tanítása.
- Sportolási lehetőség biztosítása.
- Képzéseken további ismeretszerzés.
- Kulturális rendezvények szervezése.
- Pályázatok figyelése!

Szülőknek felajánlott segítség

- Fórum - Beszélgető kör- életvitellel kapcsolatos tanácsadás.

- Felvilágosítás a szociális juttatások lehetőségeiről a szülői értekezleten, fogadó órákon, írásos tájékoztatón keresztül.

Anyagi támogatás lehetősége:

- Filléres vásár
- A Fenntartó Önkormányzat támogatási rendszerének ismertetése – A Helyi Esélyegyenlőségi Program alapján.

20.2. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

- Az egyenlő bánásmód követelménye és az esélyegyenlőség előmozdítása akkor valósulhat meg, ha a köznevelés terén általánossá válik az a gyakorlat, hogy minden gyermeknek vele született joga van az emberi méltósághoz.
- A köznevelésben dolgozók alapvető feladata, hogy az általa ellátott gyermek, hozzájusson minden olyan szolgáltatáshoz, amely ahhoz szükséges, hogy személyisége szabadon kibontakozhasson.

Alapelvek

- a. Az esélyegyenlőség biztosítása – minden egyes gyermek számára.
- b. A tevékenység és a mozgás hatása a kedvező értelmi fejlődésre.
- c. Sokszínű, érdekes, változatos, örömteli, biztonságos, játékos, mesészerű tevékenységek átélése.
- d. Differenciálás szakszerű megtervezése.
- e. Sajátos, egyéni szükségleteinek kielégítéséhez hozzásegíteni,
- f. Saját tempó a tevékenységek kivitelezésében,
- g. Lehetőségek biztosítása – a tevékenységek választási lehetőségével – elegendő idő biztosításával.
- h. ESÉLYEGYENLŐSÉG

– *Az esélyegyenlőség mindannyiunk számára fontos érték.*

- *Segít elérni azt a célunkat, hogy mindenkinek esélye legyen az önmagában benne lévő értékek kibontakoztatására - a jövőben való boldoguláshoz, függetlenül attól, hogy nő vagy férfi, egészséges vagy fogyatékos-sággal él, milyen a származása vagy anyagi helyzete.*
- *Az esélyegyenlőség alapja a diszkrimináció-mentesség.*

Joga van minden egyes gyermeknek ahhoz, hogy amire szüksége van, az egészséges testi-lelki fejlődéshez azt biztosítsák számára.

Az egyenlő bánásmód követelményét érvényesíteni kell:

- *az oktatáshoz kapcsolódó szolgáltatások biztosítása és igénybevétele során*
- *gyermeki jogok gyakorlása során*
- *az oktatással összefüggő juttatásokhoz való hozzáférés során (a jogszabály alapján járó juttatások, illetőleg a nevelési-oktatási intézmény mérlegelése alapján adható juttatások)*
- *az óvoda feladata az is, hogy a tehetséges és képességeihez képest rosszul teljesítő gyermek részére segítséget nyújtson.*
- *érvényesíteni kell az oktatásban való részvétellel összefüggő jogviszony megszűntetése során*
- *a gyermek csoportban való elhelyezése során*
- *vallási vagy más világnézeti meggyőződésen alapuló oktatásban részesüljön*
- *kisebbségi vagy nemzetiségi oktatásban nevelésben részesüljön*

20.3. Fejlődési ütemében eltérő gyermekek nevelése

Különleges bánásmódot igénylő gyermekek:

Azok a gyermekek, akiknek állandó vagy átmeneti jelleggel fizikai, biológiai, pszichikai, intellektuális, családi vagy szociokulturális okok miatt egyéni, sajátos nevelési-oktatási szükségleteik vannak, ezért a speciális nevelési-oktatási szükségletekhez, sajátosságokhoz egyénenként igazodó bánásmódot igényelnek az óvodában.

- Sajátos nevelési igényű gyermek
- Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő gyermek

- Kiemelten tehetséges gyermek – az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki átlag feletti általános vagy speciális képességének birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség,

A különleges bánásmódot igénylő gyermek típusai:

Tanulási problémákkal küzdő gyermekek:

- Tanulási nehézségekkel küzdők – lassú, motiválatlan, hosszabb betegség miatt lemaradó, családi, szociális, kulturális, nyelvi hátrányok.
- Tanulási zavarral küzdők – diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia, figyelemzavar, súlyosabb beszédhiba.
- Magatartászavarok miatt problémás gyermekek.
- Visszahúzó (regresszív) és depresszív viselkedésű gyermekek (félénk, csendes, visszahúzó stb.) Eredményre vezethet a csoportos és a párban folyó munka, a testre szabott differenciált egyéni munka, motiválás, stb.
- Ellenséges (agresszív) és inkonzekvens viselkedésű gyermek (engedetlen, kötekedő, támadó, hiperaktív stb.)
– Inkább egyéni feladattal köthető le, fontos a velük megbeszélte egyéni vállalások, követelmények következetes számonkérése az eredmények, pozitívumok kiemelése, megerősítése mindkét típust motiválja, segítheti a beilleszkedést, a társak általi elfogadás.

Kivételes képességű gyermekek – Tehetségesek

- Intellektuális tehetség (a különböző tudományterületeken kimagasló)
- Művészi tehetség (képzőművészeti, zenei)
- Pszichomotoros tehetség (sport, tánc, kézügyességet igénylő terület)
- Szociális tehetség (vezető, szervező, irányító)

20.4. Tehetségnevelés, tehetségfejlesztés:

A tehetség felismerése:

- A tehetségnevelés/ tehetségfejlesztés/ tehetséggondozás a tehetség felismerésével, azonosításával kezdődik.

- A családnak ismernie kell azokat a mutatókat, amelyek halmozott előfordulása tehetséget sejtet

A tehetségesekre jellemző tulajdonságok:

- megszállottság, fokozott kritikai érzék, állandó önelégedetlenség,
- munkavégzésük, fejlődésük nem egyenletes

A tehetségfejlesztés módjai:

- Gyorsítás, léptetés (a tehetségesek egy év alatt több év anyagát végzik el)
- Elkülönítés (külön egyéni foglalkozás)
- Gazdagítás, dúsítás (enrichment) – a tehetséges gyerekek különleges tehetséggondozásban részesülnek az óvodában vagy az óvodán kívüli tehetséggondozó intézményekben

A cél: a gyermek életben való sikerességét elősegíteni!

Fontos, hogy tudatosan tervezzük a szociális és életviteli kompetenciákat különös tekintettel a kommunikációs készségekre!

- az örömrzés átélésének képessége
- a szabadon nemet mondani tudás képessége
- az érzelmek szabad kifejezése
- önbizalom
- a szükséges határok elfogadása
- alkotókedv, kreativitás
- problémamegoldó gondolkodás
- kudarcátírés
- frusztráció tírés
- együttműködés
- egészséges életmód kialakításának képessége
- a környezettudatosság erősítése és a környezeti nevelés fejlesztése
- élethossziglan tartó tanulás megalapozása a kulcskompetenciák fejlesztése révén

Feladataink:

- Az eltérő ütemben fejlődő gyermekek elmaradásának mértékét szakemberek segítségével állapítjuk meg. (pszichológus, logopédus, fejlesztőpedagógus)
- Differenciált, személyre szabott bánásmóddal segítjük képességeik kibontakozását.
- Az óvodában dolgozó segítő szakemberek támaszt nyújtanak az óvodapedagógusok számára a gyermekek szükségleteinek kielégítéséhez.
- A részképesség és beszédproblémával küzdő gyermekek egyéni illetve kiscsoportos fejlesztését fejlesztőpedagógus és logopédus végzi intézményben.
- Az óvodapedagógusok az óvoda segítő szakembereivel rendszeres kapcsolatot tartanak, kölcsönösen tájékoztatják egymást.
- A szülőket a gyermekek fejlődésével kapcsolatban tájékoztatjuk, szükség esetén a Nevelési Tanácsadó, Családsegítő Központ, Gyermekjóléti Szolgálat, szakorvos segítségét ajánljuk fel.
- **A kiemelkedő képességű gyermekeknél az óvodapedagógusok saját csoportjukban egyéni feladatadással differenciálnak.**
- Tehetséges gyermekek esetében felhívjuk a szülők figyelmét a gyermekek különleges képességére vagy képességeire.
- Differenciált egyéni képességfejlesztés.
- Ajánljuk azokat a lehetőségeket, ahol a gyermekek tehetséggondozása megvalósulhat (pl. Tehetséggondozó programok, Nevelési Tanácsadó, műhelymunka óvodán belül és kívül,)

21. A PARTNERKAPCSOLATOK RENDSZERE ÉS AZOK MŰKÖDÉSE

Az óvoda kapcsolatai

1. Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt **biztosítja** a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg. **Az óvoda által és a családokkal közösen szervezett események ünnepek, családi hangulat kialakításával – a felnőttel és a gyermekek közös tevékenységével is – kifejezik az örömteli érzelmi állapotot.** Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti a **családközpontú** intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

2. *Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények), és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és az **egyéni** szükséglethez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.*

3. *A nemzetiséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvoda kapcsolatot tart az érintett nemzeti önkormányzatokkal, szervezetekkel.*

4. *A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda **nyitott** a külföldi magyar óvodákkal **való együttműködésre** és – lehetőségei szerint – szakmai kapcsolatot tart fenn.*

21.1. Pedagógiai kapcsolatok

Óvoda és a család kapcsolata:

A gyermekek nevelése elsősorban a családok joga és kötelessége.

A gyermekek nevelésében kiegészítő szerepet töltünk be. A gyermek a családé, a szülő felelős érte, hogy testileg – szellemileg – lelkiileg egészséges, harmonikusan fejlett emberre váljon.

Fejlesztő munkánkkal folytatjuk és kiegészítjük a családban elkezdett nevelési folyamatot.

Célunk

- Együttnevelés és partneri kapcsolat kialakítása.
- Szemléletformálás – művészeti nevelés sokoldalúságának kihasználása.
- Korrekt, partneri együttműködés a gyermekek harmonikus fejlesztése érdekében.
- Tartalmi munkánk szakszerű megismertetése.
- A gyermekek fejlődéséről hiteles tájékoztatást adunk.

Óvodai nevelőmunkánk a családi nevelésre épül.

- A szülőnek biztosan tudnia kell azt, hogy az óvodapedagógus vele együtt, az ő egyetértésével neveli a gyermekét. Csak ezen az alapon képzelhető el a biztonságos, vidám, légkör kialakítása az óvodában. Ezt belátva az óvoda minden dolgozója előítéletektől mentesen közeledik minden családhoz, elfogadó, megértő, a gyermek szüleinek kijáró megbecsülést kifejező magatartásával.
- Nevelőmunkánk alapját a személyes kötődésen nyugvó gyermek - óvónő kapcsolat adja.

Feladatunk:

- A szülőkkel együtt alakítsuk ki az együttműködés formáit, mely a folyamatos információk áramoltatását, a szemléletformálást, az óvoda tartalmi munkájának szakszerű megismertetését, a gyermekek egyéni fejlődésének jellemzőit és a fejlődés eredményeit hivatott közvetíteni.
- *Figyelembe kell venni a családok sajátosságait, szokásait. Az együttműködés, a segítségnyújtás során érvényesíteni kell a családokhoz illesztett megoldásokat.*
- Az óvónő reálisan, problémára orientáltan és folyamatosan tájékoztasson. Az óvónők legalább félévente rögzítik a gyermekek értelmi,- beszéd,- hallás,- látás,- mozgásfejlődésének eredményét, valamint a gyermek fejlődését szolgáló intézkedéseket, megállapításokat, javaslatokat.

- A Szülői Szervezet, a szülők képviselőjében, működése során élhessen a valós pedagógiai tevékenységekbe való beleszólás, kezdeményezés, véleménynyilvánítás, egyetértés jogával.
- Az együttműködésben a szülőnek kötelessége tiszteletben tartani gyermekét, más gyermeket, más szülőt és minden óvodai dolgozót.

A kapcsolattartás formái:

- **Családlátogatás:** év közben bármikor meglátogathatják a családot.
- **„Nyíltnap”:** a gyermekek szüleikkel közösen ismerkednek az óvodapedagógusokkal, az óvoda csoportjaival.
- **Anyás befogadás:** óvodánkban az anyás befogadás vált hagyománnyá. Ez kiválóan alkalmas arra, hogy a szülő megismerje az óvodai életet, a szokásokat, s mintát kapjon gyermeke neveléséhez;
- **Napi kapcsolattartás:** elengedhetetlenül szükséges, hogy a szülő teljes mértékben tájékozott legyen a gyermekével történt napi lényeges eseményekről.
- **Szülői értekezletek:** idejét és témáját a csoportok határozzák meg. A nevelési évenként minden csoport két értekezletet tart.
- **Fogadóórák:** Egyéni igény szerint az óvodapedagógus és a szülő előzetes egyeztetése során kerül sor.

Cél: Egyéni fejlődés nyomon követése
Nevelési problémák megbeszélése

- **Közös családi programok:** Márton –nap; Anyák napja; Évzáró

Együttműködés feltétele:

A megbecsülés, a kölcsönös bizalom a szülő és az óvodapedagógus között. Az ilyen szemléletű nevelésben a gyermek kapocs a család és az óvoda együttműködésében.

Az együttműködés alapelvei:

- A szülő találjon segítő személyt, támaszt az óvónőben.
- Ismerjük meg a szülőknek, a gyermeke iránti elvárásait.
- Kapcsolatunkat felelősségtudat, tolerancia, pedagógiai érzékenység jellemezze.

Óvoda – bölcsőde kapcsolata

A gyermekek családi nevelését már az óvodába lépés előtt kiegészítheti a bölcsődei nevelés. Óvodánk közelében lévő bölcsődével tartalmas kapcsolatot alakítottunk ki, melynek során célunk: egymás megismerése, segítése, ünnepekhez kapcsolódó élmények nyújtása.

Kapcsolattartás formái:

- Leendő kiscsoportos óvodásokat fogadó óvodapedagógusok látogatása a bölcsődében.
- Az óvodában működő esztétikai munkaközösség óvodapedagógusai, ünnepekkor kis mesejátékokkal kedveskednek a kicsiknek.
- Az óvodás gyerekek több alkalommal kis műsorokat adnak elő, ezzel is a *tehetségek* kibontakozását, a sikerélmények nyújtását segítjük.

Óvoda – iskola kapcsolata

Alapelvek:

- Minél zavartalanabb átmenet biztosítása a gyermekek számára.
- Kölcsönös nyitottság és bizalom jellemezze.
- Pozitív élményeket szerezzenek az iskoláról a gyermekek.

A kapcsolattartás formái:

- Az iskolák nyílt napjai a leendő elsősök szülei és a gyerekek számára.
- Zeneiskolás tanulók látogatása az óvodában.
- Óvodások látogatása az iskolai nyílt napokon.
- Egymás rendezvényein, való részvétel;

Együttműködés tartalma:

- Az óvoda adjon tájékoztatást a gyermekekről, amely korrekt információt tartalmaz, bánásmód, érzelmi beállítódás terén.
- Az óvónő kísérje figyelemmel a gyermekek beilleszkedését.
- A kompetencia alapú nevelés és oktatás terén tapasztalatok átadása, a jó gyakorlat óvodai és iskolai vonatkozásainak beépítése a nevelési gyakorlatba.

21.2. A nevelést segítő kapcsolataink

Óvodánk évek óta keresi a kapcsolatot a környezetünkben elhelyezkedő közművelődési intézménnyel. A gyermekek kiállítások és a könyvtár látogatások során ismerkedjenek az intézmények értékközvetítő szerepével, a művészeti tevékenységek rendkívül összetett, komplex jellegével.

Célunk:

- Az együttműködés eredményeként a zene, a művészeti alkotások, a környezet esztétikai értékeinek megjelenítése az óvodában.
- Ezek a lehetőségek gazdagítsák, erősítsék az óvoda nevelő hatásait, élményforrássá váljanak.

Feladatunk:

Nevelési feladataink sokoldalú megvalósítása, a nevelési céljainkkal összefüggő értékközvetítéssel.

Helyi adottságaink jó felhasználása és beépítése nevelési tevékenységi rendszerünkbe.

Kapcsolattartás formái:

Látogatások könyvtári foglalkozásokon, rendezvényeken való részvétel, kiállítások, tárlatok látogatása, fazekasműhelyben – múzeumpedagógiai foglalkozásokon tevékenykedés, művészekkel kapcsolattartás, nemzetiségi tájház látogatás.

Szükségesnek tartjuk, hogy kihasználjuk a városunkban adódó lehetőségeinket.

21.3. Speciális kapcsolataink

Fejér Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat

A gyermekek fejlesztése, a zökkenőmentes beiskolázás biztosításának érdekében azonos célokon alapuló kapcsolatot kell fenntartani a Szakszolgálat szakembereivel.

A kapcsolattartás formái:

- Magatartási, lelki problémákkal küzdő gyermekek beutalása vizsgálatra / szülővel történő megbeszélés után /
- A szakszolgálat szakemberei alkalmanként megfigyeléseket végeznek az óvodai csoportokban.

- Iskolaérettségi vizsgálatra küldés.
- Iskolaérettségi vizsgálatról szóló előadás – Beszélgető kör

**Egészségügyi dolgozókkal – Védőnői szolgálat, óvodaorvos –
Gyermekevédelmi szervekkel**

Kapcsolattartásban célunk:

- Szolgálja az egészséges életmódra nevelést, a károsító tényezők, problémák kiszűrését, az időben történő felismerést, kezelést.
- Egészségnevelés – A gyermekkor a legjobb időszak az egészség befolyásolására: ebben a korban a leghatékonyabbak a gyermekek és egyben a későbbi felnőttek egészségét fejlesztő és betegséget megelőző programok.
- Egészségfejlesztés –
- Táplálkozás : A jó táplálkozás alapvető az egészséges fejlődéshez.(szakszerű étrend kialakítása a főzőkonyha feladata)
- Fertőző betegségek megelőzése, gyógyítása -
- Sérülések és erőszak – közlekedési balesetek megelőzése – rendőrség bevonásával
- Családon belüli erőszak esetén megfelelő segítség, rehabilitáció nyújtása a szükséges szakemberek bevonásával.

Egészségnevelés – Biztosítja a gyermek egészséges fejlődését, a legteljesebb egészségi teljesítő képességének elérését, azaz a lehetőséget arra, hogy a mindennapi élet alternatívái közül a legegészségesebbet válassza, az egészséget választó képességét kifejllessze.

Feladat:

Az óvodai nevelés segítse az egészséges életvitel iránti igény kifejlődését, az egészséges életmód választását, az egészséget károsító magatartások visszaszorítását.

Egészség a testi (fizikai), szellemi (pszichikus) és a társas társadalmi (szociális) jóllét állapota, nem csupán a betegség hiánya.

Esélyegyenlőség segítése.

Egészségfejlesztő tevékenységek:

- a testi egészség (gondozás, ápolás, edzés, mozgásfejlesztés)
- a lelki egészség (értelmi fejlesztés, érzelmi biztonság nyújtása)
- a szociális kapcsolatok harmóniája (közösségi élet, segítség stb.)

- az egészségvédő képesség fejlesztése
- a gyermekek egészséges életmódjának, egészségvédő szokásainak kialakítása
- az óvodapedagógusok és a nem pedagógus dolgozók viselkedésének szabályozása
- a szülők otthoni egészségnevelő feladatai (higiénés szokások alakítása, egészségvédő példamutatás, meleg-engedékeny nevelési módszer)
- együttműködés

A kapcsolat része legyen a kölcsönös informáltság, a jóakarát és a bizalom, a prevenció, a szülői szemléletformálás.

Az óvodai egészségnevelés programját, a szülőkkel való bánásmódot, a táplálkozási ajánlásokat, az otthoni életmódra vonatkozó tanácsokat az óvodásgyermek családjának egészségi esélyeihez kell szabni.

Az egészségi szükségleteket és lehetőségeket a nevelési tanácsadásaink során tüzetesen kell mérlegelnünk, megtalálva a legjobb lehetőséget arra, hogy a szülőket képessé tegyük az egészségesebb életmód követésére.

Egészségnevelés feladatai:

- az egészséges életmód alakítása (szomatikus nevelés)
- az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása (pszichikus fejlesztés)
- a szocializáció megvalósításában és az érzelmi nevelésben (pszichoszociális fejlesztés)
- Holisztikus egészség-szemlélet – értelmi fejlesztés és a szociális kapcsolattartás fejlesztése ugyancsak egészségvédő: lelki egészségvédő feladata minden óvónőnek és védőnőnek.

Kiemelt jelentőségű:

- gyermek testi gondozása, testi szükségleteinek kielégítése, testi épség védelme
- óvodás gyermek higiénés nevelése, az alapvető higiéniai tennivalókra való szoktatás (gyakorlás, ellenőrzés, folyamatos korrekció)
- A testápolás, az egészségvédelem, egészségfejlesztés megalapozó szokásainak alakítását célozza.

Fenntartóval, Kisebbségi Önkormányzattal való együttműködés

Az óvodát képviselve a kapcsolatban jelenjen meg az intézmény következetes, korrekt képviselte, az információáramlás folyamatossága.

Az ellenőrzés, értékelés rendszere

A pedagógiai munka ellenőrzése

E tevékenység fő feladata a pedagógiai programunk funkcionális működésének vizsgálata: a Pedagógiai Program és a megvalósulás összehasonlítása, a feltételrendszer átgondolása. Célja a visszacsatolás, a változások érzékelése a kiinduláshoz képest, esetleges tervmódosítás vagy megerősítés, az elmozdulás szükségességének feltárása. Mindezt a gyakorlati pedagógiai munka segítése, fejlesztése érdekében tartjuk fontosnak. Az ellenőrzés folyamata információk gyűjtésével kezdődik, az információk elemzésével folytatódik, majd a következtetések levonásával végződik. Az ellenőrzés területe az intézmény Pedagógiai Programjának megvalósulása, beválása, a Munkaköri leírásokban megfogalmazott elvárások betartása.

Az intézményi szintű ellenőrzésért az igazgató a felelős a Móri Napsugár Óvoda Szervezeti és Működési Szabályzatában foglaltak szerint. Az óvodapedagógusok és a pedagógiai munkát közvetlenül segítő alkalmazottak munkáját az éves munkatervben rögzített szempontok alapján az igazgató, a helyettes, és a munkaközösség-vezetők ellenőrzik. Az óvodában folyó pedagógiai munka ellenőrzésének adminisztrációs alapját az óvoda alapidokumentumai képezik. Az ellenőrzéshez szükséges információk alapját az óvodapedagógusokkal folytatott beszélgetések, nevelési helyzetekben alkalmazott eljárásaik megfigyelése, foglalkozáslátogatások megfigyelései, a gyermekekről szerzett ismereteik és problémaérzékenységük, partneri visszajelzések képezik. A csoportlátogatások és az azt követő megbeszélések alkalmat és lehetőséget adnak az önelemző, önértékelő megnyilvánulásra, az időtálló értékek megfogalmazására, a példaértékű óvodapedagógus magatartás megerősítésére.

22. A program erőforrásai

22.1. Személyi feltételek

1. Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.
2. Az **óvodai nevelés** kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára.
3. Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.
4. A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli.
5. A nemzetiséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk, hogy megvalósítsák a nemzetiségi óvodai nevelés célkitűzéseit.
6. A **hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeit is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk lehetőséget teremteni ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét**

Biztosítjuk, lehetőség szerint a nevelés optimális feltételeit, a minőségi munkavégzést az alábbiak szerint:

- Az óvónői személyiségben jelenjen meg fokozottan a művészetek értékeinek képviselése, közvetítési szándéka.
- Az óvodapedagógus a nevelés kulcsszereplője, mintát, modellt jelent a gyerekek számára.
- Vállalja fel igényességével, értékrendjével a szűkebb - tágabb környezetben az ízlésnevelést, - formálást.
- Legyen igénye az önnevelésre, fejlessze szaktudását, speciális ismereteit /gyógypedagógia, fejlesztőpedagógia /.
- Tudjon esztétikai élményeket nyújtani a gyermekek számára.
- Különösen törekedjen a kifejező vers - és mesemondásra, az élményt adó énekre, a bábozásra.
- Személyiségvonásaiban jelenjen meg a humanizmus, optimizmus, empátia, hitelesség és tapintat, bizalom, támogató attitűd a gyerekek iránt.

- A gyermekek fejlesztése során alkalmazzon egyéni módszereket, melynek eredményeként kialakulhasson a gyermekek pozitív énképe;
- Közvetítse a művészetek tradicionális értékeit;
- Legyen képes együttműködni a csoporton belül a másik óvónővel, dajkával és képezzenek pedagógiai egységet.
- A szükséges továbbképzési program specifikusan az alábbi területeteken jelentkezik: drámapedagógia, nemzetiségi nyelvi nevelés, tánc, mozgásfejlesztés, beszédfejlesztés, fejlesztőpedagógia, vizuális nevelés, gyógypedagógia.
- A migráns gyermekek nevelésében fokozottan érvényesüljön az egymás kultúrájának elfogadása, megismerése és megbecsülése / népviselet, népművészet, mesék, énekek, filmek megismerése, bemutatása /

A dajkák a nevelés segítői, minták az egyéni bánásmódban, a differenciált segítségnyújtásban, a kommunikációs kultúrában. Alakítsák ki viselkedésükben a jóindulatú attitűdöt, az emocionális érzékenységet, a segítő beállítódást. Vegyenek részt tevékenyen a csoportok életében.

Kompetenciájuk mutakozzon meg különösen:

- Az óvó – védő, szociális és nevelő- személyiségfejlesztő funkció során.
- A minőségcélok elérésében.
- A gyermekek szakszerű gondozásában.
- Ha szükséges, töltsék be a sérült gyermekek esetében a segítő, támogató szerepet.
- A munkakapcsolatok ápolásában, a szervezeti kultúra fejlesztésében.
- Óvónők – dajkák szoros egységben, nevelőpartneri viszonyban állva, támogató – együttműködő – segítő attitűddel végezzék nevelőmunkájukat.

Karbantartók –város fenntartásában- tartják rendben az udvart, és a javításokat végzik el.

Az óvodavigazgató adminisztratív munkáját az óvodatitkár segíti.

A nevelőtestület egymást segítő, támogató óvodapedagógusokból áll. Az óvodapedagógusok érdeklődnek a művészetek iránt, szívügyükké vált a környezetvédelem, igényük az önképzés. Egymás munkáját segítik, tapasztalataikat szívesen adják át egymásnak.

Az óvodapedagógusok fejlesztő munkáját logopédus, fejlesztőpedagógus és pszichológus segíti.

A jelenlegi személyi feltételünk biztosítja az adaptált program eredményességét.

Fontos feladat:

Az óvodapedagógusok gondoskodjanak a közös tervek elkészítéséről, a gyermekek képességének felméréséről, az egyéni fejlesztések biztosításáról és az eredmények rögzítéséről. A szülőket mindezekről folyamatosan tájékoztassák.

A nevelőmunka során az óvodapedagógus személye minta, értékközvetítő a nevelésben.

AZ ÓVODA ALKALMAZOTTI KÖZÖSSÉGE	
Pedagógus munkakörben foglalkoztatottak létszám	
Igazgató	1
Igazgató helyettes	1
Óvodapedagógus	11
Gyógypedagógus 10 órában	1
Óvodapszichológus	1
Pedagógiai munkát közvetlenül segítők	
Dajka	7
Pedagógiai asszisztens	3
Óvodatitkár	1

Közösségünk elkötelezett a folyamatos fejlődés, önképzés mellett. Szakirányú továbbképzéseken, tanfolyamokon bővítik tudásukat a pedagógusok, annak érdekében, hogy naprakész, korszerű módszerekkel tegyék gazdagabbá a rájuk bízott gyermekek mindennapjait. Munkánkat gyermekorvosok, védőnők, a járási és vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat, a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat munkatársai, valamint a Polgármesteri Hivatal és a Városgondnokság dolgozói segítik.

22.2. Tárgyi feltételek

*Az óvodának rendelkeznie kell a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését oly módon kell kialakítani, hogy az szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, megfeleljen változó testméretének, biztosítsa **egészsége** megőrzését, fejlődését. A gyermekek óvodai életének színterei legyenek otthonosak, barátságosak, játékra motiválóak, amelyek alakításában a gyermekek adott szükségletük, tevékenységük szerint vesznek részt. Tegye lehetővé mozgás- és játékgényük kielégítését, és a gyermekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal vegye körül. A gyermekek által használt **játékokat, eszközöket** számukra is hozzáférhető módon és a biztonságukra figyelemmel kell elhelyezni. Az óvoda egyidejűleg biztosítson megfelelő munkakörnyezetet az óvodai munkatársaknak, teremtsen lehetőséget a szülők fogadására.*

- Törekvéseink arra irányulnak, hogy a gyermekeket esztétikus, barátságos, fejlesztő környezet vegye körül. Ennek fontos eleme a tisztaság, rend, célszerűség, mobilitás, egyediség, gyermekek általi alakíthatóság.
- Biztosítjuk az eszköznormának megfelelő felszereltséget, gondoskodunk az eszközök pótlásáról, valamint a PP – nak megfelelő speciális eszközszükségletről.
- Kiemelten a művészetek eszközeinek nevelő hatására támaszkodunk. A személyiség fejlesztésben ezért felszereltségünk fontos része:
 - Óvodai szinten használható "kuckó", amely esztétikai jellegű tevékenységeknek, illetve mikro csoportos foglalkozásoknak, zenei képességfejlesztésnek, preventív tornának stb. ad teret.
 - Csoportszobák árásszanak meghitt, meleg hangulatot.
 - Mesékhez, dramatikus játékhöz, hagyományápoláshoz kapcsolódó eszközkészlet legyen biztosított.
 - Az eszközöket, amelyeket a gyerekek használnak, számukra hozzáférhető módon helyezzük el, ügyelve a balesetmentességre. /könyvek, játékok, ábrázolás eszközei /
 - A vizuális nevelést szolgáló eszközkészlet gazdagítása.
 - Hangszerkészlet, CD lejátszók, filmek.
 - Ovi - galéria kiállítására művészek megkeresése.
 - Élősarok kialakítása, akvárium, albumok.
 - Kézi szerek a zenés tornához.
 - Bábozás feltételeinek javítása /bábok, paraván/.

- Speciális nevelési igényű gyermekek számára eszközbővítés, a speciális képesség-fejlesztés sikere érdekében.
- Megteremtettük a szülők fogadásának körülményeit.
- Értekezleteket óvodai szinten a nevelői szobában illetve a tornateremben, csoport szinten a csoportszobában tartjuk. Egyéni beszélgetéskor a vezetői irodában és a nevelői szobában tudjuk fogadni a szülőket.

A neveléshez szükséges infrastruktúra fejlesztésre szorul, fokozott forrásigényt követel az intézmény állagmegóvása, a modern igényeknek megfelelő nevelési környezet biztosítása. A feltételrendszer bővítése során megoldandó az épület felújítása.

Óvónőink, dajkáink ügyességét, ízlését dicséri a csoportszobák belső kialakítása.

Többségében természetes anyagokból készült bútorok, vidám színvilág biztosítja a belső harmóniát. Játékeszközeink szépek, esztétikusak, sok a fejlesztő játék. Tornaszereinket tudatosan, átgondoltan válogattuk össze, így gyermekeink nagymozgásának fejlesztéséhez sok eszköz a rendelkezésünkre áll.

Az udvarunk nagyon poros, füvesítés, locsoló rendszer kiépítése egyre fontosabbá válik a klímaváltozás miatt. Az udvaron folyamatosan kell fejleszteni a mozgásfejlesztő eszközöket, hintákat, mászókat!

Bevezetésre került az oviKRÉTA 2024.szeptember 1-től!

Kötelezővé vált elektronikusan vezetni szakmai dokumentációkat – csoportnapló, felvételi és mulasztási napló, gyerektükör, nevelési terv, tevékenységi terv, egyéni fejlesztési terv, szülővel elektronikus kapcsolattartás stb.

A digitális technikai változások miatt, a technikai eszköz állományt fejleszteni szükséges. A meglévő eszközöket folyamatosan fejleszteni kell, hogy az új kihívásokat teljesíteni tudjuk. A jövőben, minden pedagógusnak fontos lenne, a munkaeszköz notebook (laptop) biztosítása, mivel az előkészítő tervező digitális munkát az otthonaikban végzik.

23. Dokumentumok rendszere

ONAP – kormány szintű rendelet. A nevelőtestület összehasonlító dokumentumelemzéssel ismerte meg szellemiségét, értékeit, új értékpreferenciáit.

A PEDAGÓGIAI MUNKA DOKUMENTÁCIÓI:

Az óvoda működését meghatározó dokumentumok:

- SZMSZ
- Házi rend

Az óvoda hosszú és középtávú terveit tartalmazó dokumentum:

- Pedagógiai Program
- Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel (Nagy Jenőné) adaptáció
- Kompetencia alapú óvodai programcsomag (2009.)
- Teljesítmény Értékelési Rendszer TÉR 2024

A program tervezési, értékelési dokumentumai:

Az óvodaigazgató **pedagógiai, működési terve - Munkaterv**

Tervezési időkerete: egy év / az adott nevelési év/

Csoportnapló

oviKRÉTA használata kötelező 2024.09.01-től.

- A gyermekcsoport nevelési terve: Tervezési időkerete: félév
- A gyermekcsoport tevékenységi terve: napi/heti/éves tervezés, iskolaelőkészítő foglalkozások;
- Szervezési feladatok: *Tervezési időkerete:* havonta

Gyermektükör: oviKRÉTA

A gyermekek egyéni fejlődésének-fejlesztésének dokumentumait tartalmazza.

- a gyermek anamnézisének
- a gyermekek képességszintjét;
- az óvónő megfigyeléseit; egyéni fejlesztési terveit;
- intézkedéseket, javaslatokat;

10. Felhasznált Irodalom

- Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel
- Szolnok 1997.
- Nagy Jenőné: Csak tiszta forrásból
- Szolnok 1996.
- Nagy Jenőné – Németh Menyhértne – Novákné Cseh Ibolya: Rajz, mintázás, kézimunka
- Szolnok 1999
- Nagy Jenőné: Csak tiszta forrásból 2. szám
- Szolnok 2000
- Nagy Jenőné: Óvodatükör
- Szolnok 2000
- Balázsne Szűcs Judit: Miből lesz a cserebogár?
- Bp. Alex typo Kiadó 1992
- Dankó Ervinne dr: Az óvodai irodalmi nevelés kérdései korunkban.
- Bp. Dinasztia Kiadó 1993.
- Forrai Katalin: Ének az óvodában
- Budapest Editio Musica 1974.
- Nagy Jenőné: Tehetségigérek gondozásának elmélete és gyakorlata
- Kondacs Mihályné - Podmaniczky Mária: Vizuális nevelés az óvodában
- Bp. Calibra Kiadó, 1993.
- Kovács György - Bakos Éva: Játék az óvodában
- Debrecen, 1995.
- Dr. Kovács György: A játék elmélete és pedagógiája
- Nemzeti Tankönyvkiadó 1994.
- Mérei Ferenc-V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan
- Bp. Gondolat, 1978.
- B. Méhes Vera: Az óvónő és az óvodai játék
- Tankönyvkiadó. Budapest 1982.
- Porkolábné Balogh Katalin: Szempontok az óvodáskorú gyermekek
fejlettségének megállapításához.
- Szolnok JNSZM. Pedagógiai Intézet 1983.
- Tarján Gábor: Mindennapi hagyomány.
- Dabas Mezőgazdasági Kiadó 1984.
- Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában.
- Bp. Zeneműkiadó 1982.

24. Érvényességi rendelkezések

Pedagógiai Program felülvizsgálata, módosítása:

A pedagógiai program bevezetéséért és megvalósulásáért, a minőségi munkáért a nevelőtestület, a megvalósítás ellenőrzéséért az igazgató felelős. A pedagógiai program bevétele felülvizsgálatára, ezt követően a program módosítására az alábbi esetekben kerül sor:

- A törvényben megfogalmazottaknak megfelelően, négyévenkénti értékelés és felülvizsgálat, szükség esetén módosítás;
- Jogsabályi változás;
- A nevelőtestület tagjainak többségének írásban történő kérése alapján;
- Továbbá a fenntartó, valamint az intézmény igazgatójának és a Szülői Szervezet javaslatára;
- Tárgyi és személyi feltételek nagymértékű változása esetén.

Az intézmény pedagógiai programja nyilvános, egy-egy példánya a következő helyeken minden érdeklődő számára megtekinthető:

- A Móri Napsugár Óvoda igazgatói helyiségében és a folyosón egy példány betekintésre, olvasásra.
- Az intézmény hivatalos honlapján, a www.morinapsugarovoda.hu oldalon.

A PP személyi hatálva kiterjed:

A Móri Napsugár Óvodával jogviszonyban álló minden pedagógusra és a pedagógiai munkát közvetlen segítők.

Azon személyekre, akik az intézménnyel jogviszonyban nem állnak, de részt vesznek az óvoda feladatainak megvalósításában.

A szülőkre (azokon a területeken, ahol érintettek).

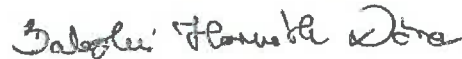
A PP területi hatálva kiterjed:

A Móri Napsugár Óvoda területére.

Az óvoda által szervezett - a pedagógiai program végrehajtásához kapcsolódó - óvodán kívüli programokra.

25. Legitimációs záradék

A szülői választmány képviselőjében és felhatalmazása alapján aláírásommal tanúsítom, hogy a szülői választmány számára magasabb jogszabályban biztosított véleményezési jog, korlátozás nélkül érvényesült, a Móri Napsugár Óvoda Pedagógiai Programjában foglaltakkal kapcsolatban.

Baloghné Horváth Dóra

Szülői Szervezet elnöke

2//2025. (VI.13.) sz. nevelőtestületi határozat

” A Móri Napsugár Óvoda nevelőtestülete át nem ruházható jogkörében a Pedagógiai Programot 2025.június 13-án tartott határozatképes ülésén 100 %-os igenlő szavazattal elfogadta.

Virágh Emese

Nevelőtestület nevében

A magasabb jogszabályban meghatározott kérdések rendelkezéséhez az egyetértési jogát korlátozás nélkül gyakorolta és megadta a Móri Német Nemzetiségi Önkormányzat.

.....

dátum

.....

aláírás

A Fenntartó Önkormányzat a Móri Napsugár Óvoda Pedagógiai Programját határozatával jóváhagyta. Hsz:önkormányzati rendelet

.....

dátum

.....

aláírás

A 2023. évi LII. a pedagógusok új életpályájáról szóló törvény életbe lépésével szükségessé vált felülvizsgálatot és az Óvodai nevelés országos alapprogramjának módosítása miatt szükséges módosításokat a Móri Napsugár Óvoda Pedagógiai Programjában a nevelőtestület bevonásával végrehajtottuk.

Mór, 2025. június 13.

igazgató